

Matúš Dulla

Moderná architektúra Bratislavy
a jej architekti

2025-2025

Matúš Dulla

Moderná architektúra Bratislavy ...

Moderná architektúra Bratislavy a jej architekti
1925 – 2025

© Text
Matúš Dulla

Spoluautorstvo:
Elena Alexy (s. 21, 39, 67, 87, 139, 151, 185, 191)
Andrea Bacová (s. 29, 55, 109, 153, 163, 169, 179)
Adam Gajdoš (s. 75, 81, 103, 107, 117)
Katarína Haberlandová (s. 125)
Martina Jelínková (s. 79)
Matúš Kiaček (s. 57)
Miroslav Pavel (s. 131)
Jana Pohaničová (s. 71, 149)
Soňa Ščepánová (s. 25, 155, 193)
Vladimír Šlapeta (s. 31, 59, 197)

Spolupráca:
Katarína Andrášiová (s. 99)
Maroš Borský (s. 167)

Jazyková redakcia: Daniela Marsinová
Odborní recenzenti: Ján Stempel (Praha), Martin Drahovský (Košice)
Dizajn a layout: © Jana Sapáková
Úprava fotografií: Vratko Tóth
Tlač a väzba: PBtisk, a. s. Příbram

Vydal:
© Czech Architecture Week
Praha 2025

Prvé vydanie v slovenčine

ISBN 978-80-908986-7-7

Na obálke: Nádvorie obnovenej SNG (foto Matej Hakár)

Obsah

Predhovor	10
Úvod	12
O bratislavskej modernej architektúre a osudoch jej architektov aj architektiek	13
Literatúra	214
Menný register	222

A	20	Andrej Alexy
B	22	Ján Miloslav Bahna
	24	Alois Balán, Jiří Grossmann
	26	Emil Belluš
	28	Juraj Benetin, Matej Grébert
	30	Adolf Benš
	32	Rudolf Bitzan
	34	Michal Bogár
	36	Peter Bouda, Ivan Masár
C	38	Kalin Čakov
	40	Jakub Cigler
Č	42	Peter Černo
D	44	Justus Dahinden
	46	Vladimír Deděček
E	48	Erick van Egeraat
F	50	Maroš Fečík
	52	József Finta
	54	Dušan Fischer
	56	Rudolf Emanuel Frič
	58	Bohuslav Fuchs
	60	Massimiliano Fuksas
H	64	Zaha Mohammad Hadid
	66	Roman Hájek
	68	Michaela Hantabalová, Juraj Hantabal
	70	Michal Milan Harminc
	72	Juraj Herrmann
Ch	74	Miloš Chorvát
	76	Jozef Chovanec
	78	Karol Chudomelka

J	80	Rastislav Janák
	82	Juraj Jančina
	84	Dušan Jurkovič
	86	Peter Jurkovič
K	88	Branislav Kaliský
	90	Vladimír Karfík
	92	Bjørn Kierulf, Zuzana Kierulfová
	94	Andrea Klimko
	96	Ferdinand Konček, Ilja Skoček st., Ľubomír Titl
	100	Josef Konrad
	102	Eugen Kramár, Štefan Lukačovič
	104	František Krupka
	106	Martin Kusý st.
	108	Martin Kusý, Pavol Paňák
	110	Dušan Kuzma
	112	Martin Kvasnica
L	116	Jozef Lacko
	118	Christian Ludwig
	120	Lumír Vojtěch Lýsek
M	122	Marián Marcinka
	124	Josef Marek
	126	Ivan Marko, Marta Kropiláková
	128	Ivan Matušík
	130	Jindřich Merganc
	132	Ferdinand Milučký
	134	Peter Moravčík
N	136	Ladislav Nagy
	138	Sebastian Nagy
O	140	Jozef Ondriaš
P	142	Karol Paluš
	144	Martin Paško, Zuzana Zacharová
	146	Drahan Petrovič
	148	Alfred Píffl, Dušan Martinček
	150	Števo Polakovič, Lukáš Kordík
	152	Juraj Polyák

Q	154	Desider Quastler
S	158	Oliver Sadovský, Matúš Vallo
	160	Matej Siebert, Roman Talaš
	162	Ilja Skoček
	164	Alexander Skutecký
	166	Artur Slatinský-Szalatnai
	168	Peter Sticzay-Gromski
	170	Josef Struhař
	172	Ján Studený
	174	Štefan Svetko
	176	Ján Svetlík
Š	178	Tomáš Šebo, Igor Lichý
	180	Vojtěch Šebor
	182	Klement Šilinger
	184	Norbert Šmondrk
	186	Juraj Šujan, Karol Stassel
T	188	Stanislav Talaš
	190	Siegfried Theiss, Hans Jaksch
	192	Juraj Tvarožek
V	194	Vojtech Vilhan
	196	Jan Víšek
	198	Peter Vitko, Kornel Kobák
W	200	Mária Ada Weber, Marian Weber
	202	Friedrich Weinwurm
	204	Franz Wimmer, Endre Szőnyi
Z	206	Ľubomír Závodný
Ž	208	Peter Žalman, Ján Kukuľa
	210	Márius Žitňanský

Predhovor

Moderná architektúra Bratislavy a jej architekti 1925 – 2025 nás sprevádza najvýznamnejšími architektonickými dielami modernej Bratislavy formou abecedne zoradených medailónov ich tvorcov. Sprítomňuje nám tak ostatných sto rokov vývoja mesta od krátkej, ale mimoriadne plodnej existencie samostatnej Československej republiky cez vojnový slovenský štát, štyridsaťročný pokus o transplantáciu komunistických ideí, okorenený slobodnejším tvorivým nádychom v šesťdesiatych rokoch, ale aj následným vpádom vojsk Varšavského paktu, pád tohto režimu v roku 1989, rozpad Československa, status hlavného mesta samostatnej republiky až po našu prítomnosť členského štátu Európskej únie.

Tento búrlivý historický vývoj predurčil aj nespojitý stavebný rozvoj mesta. V zložitých politických, ekonomických a spoločensko-sociálnych podmienkach vznikali priemerné, kvalitné i vynikajúce architektonické diela, ktorých výber prezentuje táto kniha. Verím, že čitateľov a čitateľky osloví nielen výstižnými textami, charakterizujúcimi vybraných tvorcov a ich zásadné diela, ale aj kvalitnými fotografiami, dokumentujúcimi to najlepšie, čo v Bratislave z modernej architektúry máme.

V mojej aktuálnej pozícii na bratislavskom magistráte ma osobitne zaujíma najmä mestotvorný dopad architektonických diel. Domy nejestvujú samy osebe, ale sú súčasťou urbánnej štruktúry, tvoria mestský blok, vyčleňujú verejný priestor, zvyrazňujú jeho uzlové body, tvoria siluetu mesta. Mali by preto vychádzať z urbánneho kontextu lokality.

V tejto súvislosti by som sa vrátil k Bratislave a princípom, na akých chceme stavať jej rozvoj. Chceme, aby bola kompaktným mestom, rástla dovnútra predovšetkým na území vnútromestských brownfieldov a nerozlievala sa do krajiny. Aby bola polycentrická, okrem celomestského vytvárala aj štvrťové centrá s príslušnou ponukou občianskej vybavenosti, a funkčne zmiešaná tak, aby základná vybavenosť – škôlky, školy, obchody, kaviarne, sociálne, zdravotné či športové zariadenia – bola obyvateľom pešo dostupná. Aby sme pre nich vytvárali navzájom prepojenú sieť kvalitných verejných priestorov, kde by v spoločensve svojich komunit trávil voľný čas. Aby bola bezpečným mestom na peši a cyklistický pohyb, dobre dostupná sieťou električkových tratí, rozvetvených do všetkých kvadrantov mesta, so zapojením prímestskej železničnej dopravy do jej obsluhy. Aby bola zeleným mestom, profitujúcim z polohy na európskej veľrieke, aby si chránila bohatstvo svojich

lužných lesov a prírodného prostredia Malých Karpát a aby v urbánnom prostredí dopĺňala sieť verejných parkov v pešej dostupnosti bývania, alejí a plôch udržiavanej mestskej zelene.

K takémuto mestu by mali smerovať aj naše kroky pri územnom rozvoji, jeho plánovaní či usmerňovaní, aby bolo environmentálne, ekonomicky aj sociálne odolné a pripravené na zmeny klímy. Bratislava dosiaľ nevyužíva naplno prednosti, vyplývajúce z jej polohy, histórie ani možností rozvoja. Ak sa však naučí chrániť svoje prírodné prostredie, rozumne sa rozvíjať, partnersky spolupracovať s developermi aj sama investovať do verejných priestorov a lokálnej vybavenosti, má šancu byť atraktívnym miestom na život.

Nejde pritom len o rozhodnutia odborníkov či vedenia mesta, ale aj o smerovanie, ktoré by malo byť výsledkom spoločenského konsenzu jeho obyvateľov, vyjadreného v pripravovanom novom metropolitnom územnom pláne. Lebo mesto netvorí len budovy či ulice, ale najmä jeho obyvatelia. Český architekt a urbanista profesor Roman Koucký túto zdanlivú protirečivosť výstižne zachytil vo vete: „*Mesto je živý organizmus, je to spoločensvo zhmotnené v stavbách.*“ Podprahovo tým vystihol aj istú ambivalentnosť urbanizmu a územného plánovania.

Verím, že publikácia, ktorú práve držíte v rukách, bude pre vás pútavým sprievodcom po výbere špičkových diel modernej architektúry v našom meste. Že vás bude inšpirovať k jeho poznávaniu, porozumeniu, a tým aj k angažovanému vzťahu ku svojmu okoliu a hmotnému prostrediu. Prajem vám i mestu, aby tento vzťah bol na prospech nás všetkých.

Záverom mi dovoľte poďakovať profesorovi Matúšovi Dullovi za výber architektiek a architektov, vedenie autorského kolektívu i napísanie väčšiny odborných textov, ale aj Petrovi Ivanovovi za jeho dlhoročnú vášeň pre kvalitnú architektúru a jej tvorcov, ako aj energiu, čo vložil do prípravy architektonických výstavných prehliadok v Prahe a Bratislave – a napokon aj do zrodu tejto publikácie. Ďakujem zároveň všetkým partnerom, ktorí umožnili jej vydanie.

Juraj Šujan
hlavný architekt
hlavného mesta SR Bratislavy

Mesto Bratislava má mladé meno, veď to súčasné získalo len v polovici roku 1919. Vtedy, približne pred storočím, začala do Bratislavy prenikať aj mladá moderná architektúra. Sto rokov modernej architektúry, stovka architektov a architektiek, ktorí ju tvorili – o nich hovorí táto kniha. Nájdete tu príbehy ľudí a ich kľúčových diel, históriu zápasov o modernú tvár architektúry. Vybrali sme to, čo obstálo v skúške časom, čo tvorí obraz moderného mesta, to, čo je každému na očiach, i to, čo je skryté a na prvý pohľad nepredváža svoje kvality.

Stoja tu funkcionalistické diela otcov zakladateľov moderny z dvadsiatych rokov minulého storočia (Umelecká beseda slovenská, veslár-ske kluby), ikonické stavby neskorej moderny (Most SNP, rozhlas, krematórium) aj široká plejáda diel takpovediac súčasných, čo vznikli v slobodných pomeroch po roku 1989. Tiež tu nájdete veľké diela, ktoré priniesli do mesta kozmopolitný závan veľkého sveta (Sky Park), no aj stavby a prestavby malé, nenápadné, čo ctia lokálnu drobnokresbu a chápu ducha miesta (Jurkovičova tepláreň) alebo sú proste ekologicky šetrné (domy zo slamy).

Do popredia dávame ich architektov, teda tých, čo určili architektonickú podobu diel. Najprv to boli len a len muži architekti, ale postupne k nim pribúdali aj ženy architektky. Často s nimi spolupracovali viacerí ďalší autori a autorky z ich kolektívov a na dielach sa tiež podpísali príslušníci ďalších profesií, ktorí diela – vnútri čoraz zložitejšie – pomáhali vytvárať, čo ich objednali, zaplatili alebo postavili. A na podobe diel či uznaní kvalít sa podieľali aj tí, pre ktorých vznikli, čo v nich pracujú, bývajú alebo len pobývajú...

Posúďte, či sme vybrali dobre, pripomeňte si objekty, okolo ktorých neraz denne chodíte, a prečítajte si čo-to o ich architektoch či architektkách.

O bratislavskej modernej architektúre a osudoch jej architektov aj architektiek

Moderna víťazí • V auguste roku 1925 zašiel v Bratislave pôsobiaci architekt Alois Balán do Paríža pozrieť sa na výstavu, čo tam otvorili v apríli toho roku.¹ Mala dlhý názov: Medzinárodná výstava dekoratívneho a priemyslového moderného umenia. „*Bola poučná – predovšetkým negatívne,*“ konštatoval o nej jeden z našich architektov.² Záplava toho dekoratívneho, čo videli na výstave, mladej generácii vonkoncom neimponovala. Čo tam však obdivovali, bol brilantný pavilón časopisu *L'esprit Nouveau* od Le Corbusiera, dielo moderne funkcionálne a načisto zbavené dekorácií.

Parížsky prelom v Bratislave • Rok parížskej výstavy sa stal v európskej architektúre prelomom. Aj v architektúre Bratislavy. Jej tvorcovia už zbavovali svoje projekty historických odkazov a vzdávali sa fasádnych ozdôb. Tiež Alois Balán upravil víťazný súťažný návrh Umeleckej besedy Slovenska z roku 1924, a keď budovu v roku 1927 dokončili, jej hlavná sála zámerne pripomínala skôr простú halu továrne než pompéznu klasickú galériu.

Vale slohu národnému • Naši architekti vtedy rýchlo zanechali takzvaný československý národný sloh prvej republiky a zakrátko ho niektorí mali už len za „*dekoratívny artizmus*“³. Nešlo to však ľahko. „*Cítil som, že som sa stal moderným, trebárs tradičnými náladami spali mi v povedomí,*“ priznal sa Artur Slatinský-Szalatnai⁴ a Dušan Jurkovič zasa trpkou poznámenal, že „*moderné smery vyplývajú z nútenej sporivosti*“.⁵ Ale stavať sa proti toku dejín bolo márne. Moderna víťazila stavbami, ktorých architektúra bola „*nehistorizujúca, biela, vzdušná, uvoľnená, príjemná, praktická, estetická*“.⁶

Čo je vlastne moderna? • Na túto otázku dala pragmaticky jasnú odpoveď slávna newyorská výstava z roku 1931. Podľa jej autorov je moderné dielo formované na základe vnútornej funkcie, zavrhuje symetriu a nemá pridanú výzdobu. Štýl tejto architektúry smelo označili za prvý originálny štýl od čias gotiky.⁷ Odvtedy sa o tom, čo je moderna, veľakrát diskutovalo, zdôrazňovala sa sociálna úloha (ako v našich sídliskách), konštrukčná pravdivosť (krása samotnej konštrukcie),

- ¹ Podľa Sone Ščepánovej, ktorá podrobne preskúmala život a dielo architekta: ŠČEPÁNOVÁ, Soňa. *Výchova architektúrou*: Alois Balán a Jiří Grossmann. In: DULLA, Matúš a kol., 2019. *Zapomenutá generace. Čeští architekti na Slovensku*. Praha: Nakladatelství ČVUT, 138 – 175. ISBN 978-80-01-06600-3.
- ² Tak to videl architekt Adolf Benš, podľa projektov ktorého postavili v Bratislave dve moderné vily. ŠLAPETA, Vladimír, 2014. *Adolf Benš (1894 – 1982), architektonické dílo*. Praha: Nadace Charty 77. ISBN978-80-260-5727-7.
- ³ Pripomenul to teoretik Antonín Hořejš, pre ktorého už v roku 1932 bol tzv. československý národný sloh nielen prekonaný, ale aj pomýlený. HOŘEJŠ, Antonín, 1932. *Ing. Arch. Alois Balán a Ing. Arch. Jiří Grossmann. 10 roků architektonické práce*. Bratislava: Slovenská grafia.
- ⁴ Priznal sa k tomu v knihe, ktorú napísal o svojich počiatkoch a kde vidieť, ako uňho tradičná monumentalita postupne prechádza do modernej abstrakcie. SZALATNAI, Artur, 1927. *Ing. architekt Artur Szalatnai 1920 – 1926*. Bratislava: Academia.
- ⁵ Poznámku našla v Jurkovičových zápiskoch dôkladná znalkyňa jeho diela a autorka veľkej monografie o ňom: BOŘUTOVÁ-DEBNÁROVÁ, Dana, 2009. *Architekt Dušan Samuel Jurkovič*. Bratislava: Slovart. ISBN 978-80-8085-665-6.
- ⁶ Vladimír Šimkovič takto charakterizoval slovenskú medzivojnovú modernu, pričom ešte dodal, že bola úmerná, bez veľkých gest a nebola exhibicionistická. ŠIMKOVIČ, Vladimír: Koľko modernizmov? Architektonický odkaz v súčasnej slovenskej architektúre. *Arch* 2010, 15 (4) 50 – 53.
- ⁷ Rok po tejto prelomovej výstave vyšiel jej katalóg: JOHNSON, Philip – HITCHCOCK, Henry-Russel jr., 1932. *Modern Architecture. International Exhibition*. New York: Museum of Modern Art.

otvorenosť smerom navonok (veľké okná), tvarová inšpirácia v priemyselných výrobkoch (alebo v zaoceánskych lodiach) a podobne. Diskutovalo sa o tom, čo z moderny volať radšej *funkcionalizmom*, *racionalizmom*, *purizmom* alebo *konštruktivizmom*, či je moderna len prechodný štýl, alebo hlboký výraz novej, vsutku modernej doby.

Najnechutnejšia architektúra • Bratislava nezaostávala. V čase spomenutej americkej výstavy tu už stálo zopár prelomových moderných diel: stanice propelera od Emila Belluša, mestská sporiteľňa od Juraja Tvarožka, vily nad mestom od Friedricha Weinwurma. Veľkým kusom prispeli aj mladí českí architekti, ktorí sem prišli pôsobiť po prevrate – nadšení, ale aj dosť nespravodliví. Podľa nich bolo mesto plné „*najnechutnejšej maďarskej architektúry*“.⁸ Za ako-tak modernú uznali len evanjelickú nemocnicu na Palisádach (architekt Gyula Schmidt), dokončenú ešte pred vojnou v roku 1914. V diskusii modernistov s konzervatívami mali navrch tí prví. Jindřich Merganc zanechal svoje pokusy s ľudovým ornamentom na fasáde Tvarožkovej vily a obďaleč postavil čistú bielu Dvořákovu vilu, Klement Šilinger sa vzdal rondokubisticky dekorovaných priečelí a navrhol prсто moderný internát Lanfranconi aj Živnostenský dom. Nech bolo tradicionalistom akokoľvek ľúto za starobylými priečeliami a symetrickou monumentalitou, moderne sa darilo.

Diskusie o moderne • V časopise *Slovenský staviteľ* si raz uštipačne zaveršovali: „*Plochá strecha, modernita, viac než často vypomstí sa.*“⁹ Skúsený Michal M. Harminc dobre poznal slabé stránky moderných stavieb a pridal sa ku kritike plochej strechy: *dom musí mať strechu ako klobúk krempu*.¹⁰ Iní moderne vyčítali, že zdôrazňovanie funkcie je len plášťik, za ktorým sa skrýva umelecká maniera, že sa dištancuje od histórie, ničí pamiatky, je abstraktná, nič nehovorí a že moderný urbanizmus rozkladá mesto. Mohlo by sa zdať, že polemiky s modernou dokazovali jej slabosť. Niektoré áno, ale súčasne pomáhali a nepriamo vlastne dokazovali jej dominanciu.

Diktáty • Nová vlna kritiky moderny prišla s nástupom autoritatívnych režimov v strede minulého storočia. Tie chceli dokázať svoju historickú opodstatnenosť a hľadali ju aj v architektúre minulosti. Siegfried Theiss a Hans Jaksch chceli Námestie slobody premeniť na nacistické Gauforum, Miloš Chorvát navrhol stanicu mladých mičurincov v podobe antického chrámu a Emil Belluš vztýčil nad Mladou Gardou kópiu východoslovenskej renesančnej zvonice. Máločo svedčí viac o vnútornej sile moderny ako rýchle opustenie týchto výletov do minulosti. Moderna sa vrátila, nastal čas prvých absolventov bratislavskej školy architektúry a zlaté šesťdesiate roky. Bratislava získala svoje ikonické moderné diela – stavbu storočia, za akú označili Most SNP (Jozef Lacko a kol.) alebo odvážne obrátenú pyramídu rozhlasu (Štefan Svetko a kol.).

Postmoderna • Výhrady proti moderne sa objavili ešte raz v osemdesiatych rokoch. Keď sa Ján Bahna v roku 1980 vrátil zo slávneho postmoderného benátskeho bienále architektúry, bol presvedčený, že „*v neistote prúdov a ideí sa tu prezentovala presvedčivá cesta*“¹¹ – postmoderna, na dejiny architektúry vnímavejšia. Ako však sám Bahna dodal: „*istota v architektúre netrvala dlho*“. Ani jeho kľúčové bratislavské postmoderné dielo – obchodný dom Ružinov s portálmi na tradičný spôsob – nevydržalo dlho a zostala z neho len ruina roky čakajúca na demoláciu.

Súčasn é = modern é • Slovo *modern é* má však ešte jeden zmysel – myslí sa pod ním to, čo je súčasné, aktuálne, dnešné. Súčasn é v dnešnej bratislavskej architektúre je vlastne to, čo už tretinu storočia vzniká v nových demokratických pomeroch a v tesnej spojitosti s európskym dianím. Prispeli k tomu tiež európske a svetové architektonické hviezdy (Zaha Hadid) či naši architekti a architektky už bežne tráviaci učňovské roky v zahraničných projektových kanceláriách počnúc susedným Rakúskom (napríklad Juraj Herrmann a ďalší) cez Spojené kráľovstvo (Igor Marko, Andrea Klimko) až po ďalekú Kanadu (Drahan Petrovič). Vracajú sa a tvoria súčasnú vrstvu bratislavskej modernej architektúry, oveľa mohutnejšiu, než boli všetky predchádzajúce nielen vďaka nebyválnemu ekonomickému rozmachu, ale aj preto, lebo tvoria pre mesto päťnásobne väčšie ako to spred storočia. S chuťou sa púšťajú do veľkých diel, ale aj do obnovy staršej architektúry, dokonca aj tej, čo vznikala v tienistých časoch (napríklad Pavol Paňák a Martin Kusý pri obnove Slovenskej národnej galérie).

Nestráca sa lokálny kolorit pri tejto univerzálnej modernizácii? Nezaniká duch mesta a jeho zákutí? Upútať seabedomou veľkosťou (ako Massimiliano Fuksas pri Boroch) alebo radšej zvoliť nenápadnú šetrnosť (ako Bjørn a Zuzana Kierulfovci svojimi slamenými domami)? Tvarovým bohatstvom (ako Matej Siebert s Romanom Talašom pri Nivách) alebo striedmosťou (ako Christian Jabornegg s Andrásom Pálffym pri Slovenskej sporiteľni)? Vyjsť v ústrety závideniahodnému vilovému luxusu (aký majú rodinné domy od Sebastiana Nagya) alebo sa znovu vrátiť k bloku a ulici (ako Zwirn od Juraja Benetina a Mateja Gréberta – najmladších architektov v našom výbere)? To sú nadčasové otázky, ktoré sa bezprostredne týkajú aj súčasnej, teda modernej architektúry. Okrem tisícov ďalších otázok umeleckých, technických a mnohorakých iných.

Menej či viac? • Členitý príbeh európskej moderny je aj príbehom bratislavskej architektúry. Vlastne je stále akoby diskusiou o dvoch výstižných a slávnych výroko ch: ten prvý „*menej je viac*“ vyslovil presvedčený modernista Mies van der Rohe, zatiaľ čo druhý „*menej je nuda*“ pochádza z polemiky s ním a patrí postmodernistovi Robertovi Venturimu.¹² Napätie medzi týmito pólmi bolo a zostáva aj pre dnešnú architektúru plodné. Možno tak, ako bola pred sto rokmi pre Aloisa Balána plodná parížska cesta za modernou *nedekoratívnou* architektúrou na výstavu *dekoratívnych umení*.

^[8] Pražský architekt Vojta Krch to uviedol v recenzii výstavy diel mladých českých architektov pôsobiacich v Bratislave: KRCH, Vojta. Výstava bratislavských architektů SIA. Architekt SIA 1929, 28, 133.

^[9] S modernou sympatizujúci mesačník Slovenský staviteľ bol súčasne rozvážne pragmatický a videl aj stavebné nedostatky avantgardných projektov. Slovenský staviteľ 1933, 3 (1-2) 20.

^[10] Uvádza to Jana Pohaničová, ktorá sa venovala dielu a pôsobeniu tohto nášho kmeťa. POHANIČOVÁ, Jana – VODRÁŽKA, Peter, 2018. # Harminc. Praha: Gasset. ISBN 978-80-87079-58-4.

^[11] Ján Bahna bol prvý, kto presadzoval postmodernu v československom meradle a vo svojich spomienkach takto pripomenul svoju reakciu na efektné benátske bienále. BAHNA, Ján M., 2014. Bahna. Tak bežal čas./As Time Goes By. Bratislava: SAS 2014. ISBN 978-80-88757-88-7.

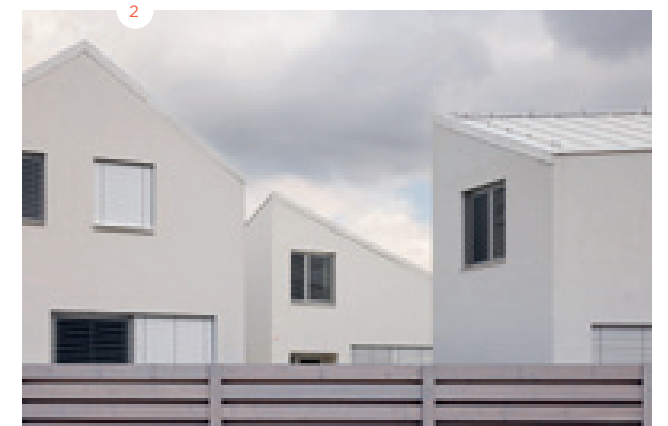
^[12] Robert Venturi už v šesťdesiatych rokoch 20. storočia pripomenul zmysel architektonickej zložitosti a protikladnosti: VENTURI, Robert, 1966. Complexity and Contradiction in Architecture. New York: MOMA. ISBN 0-8109-6023-0.

A	
Andrej Alexy	20
B	
Ján Miloslav Bahna	22
Alois Balán, Jiří Grossmann	24
Emil Belluš	26
Juraj Benetin, Matej Grébert	28
Adolf Benš	30
Rudolf Bitzan	32
Michal Bogár	34
Peter Bouda, Ivan Masár	36
C	
Kalin Cakov	38
Jakub Cigler	40
Peter Černo	42
D	
Justus Dahinden	44
Vladimír Deděček	46
E	
Erick van Egeraat	48
F	
Maroš Fečík	50
József Finta	52
Dušan Fischer	54
Rudolf Emanuel Frič	56
Bohuslav Fuchs	58
Massimiliano Fuksas	60

Andrej Alexy

8. 5. 1965 Bratislava • Prvý v našom abecednom zozname je architekt, ktorého meno i priezvisko sa začína na písmeno A – Andrej Alexy. Absolvoval SVŠT v roku 1989 a dôležitým zvratom bolo preňho víťazstvo v súťaži na Radnicu Podunajské Biskupice v roku 1997, na ktorej pracoval s Petrom Eisenreichom, Dušanom Feriancom a Romanom Hájekom (AEFH). Návrh sa síce nerealizoval, ale združenie AEFH vyniesol medzi hlavných aktérov novej vlny. Od roku 2006 vedie ateliér Alexy & Alexy, ktorý zakladal s otcom, významným urbanistom Tiborom Alexym. V jeho prácach sa opakovane vyskytuje téma premeny problematických periférnych lokalít Bratislavy ako pri hale Etis (Hlohová 10) ¹ alebo rodinných domoch na Rebarborovej ². Popritom nikdy neopustil Fakultu architektúry, kde s Michalom Bogárom vedie vertikálny ateliér. Vždy cítil náklonnosť k švajčiarskej architektúre a žije vierou, že aj naše prostredie sa raz otvorí čistote pohľadového betónu a strohých foriem.

Polyfunkčný dom Mondrian •
Sedmokrásková 1, 3, 5, 7
Andrej Alexy, Andrea Klimková
2005

Časom vybledla, ale scenériu sídliska Trávniky stále dotvára fasáda, ktorá je impresiou obrazu holandského neoplasticistu Pieta Mondriana z roku 1930 s názvom *Kompozícia červenej, modrej a žltej*. Práve v týchto farbách vyskladali autori výrazné balkónové prefabrikáty. Monumentálny účinok stometrovej fasády zosilňoval aj jej odraz na hladine jazera Rohlík. Opačná – uličná – fasáda má tlmenejší výraz založený na striedaní horizontál okien a nepravidelných vertikál zasklených lodžií. Prevýšený parter pretína pasáž a popod rozkročené „corbusierovské“ piliere uvoľňuje na jednej strane priehľad na jazero. Strešnú krajinu tvoria hranaté telesá mezonetových bytov odvažne obložené vlnitým hliníkovým plechom.

Centrála Všeobecnej úverovej banky Mlynské Nivy 1

Ján M. Bahna, Ľubomír Závodný, Igor Palčo, Miloš Juráni
1996

Architekt prezradil, že elipsovité tvar si overil už pred súťažou, keď dával svojim študentom úlohu navrhnuť banku do nového centra mesta. Dnes už naokolo vyrástli ďalšie veže, ale táto je spomedzi nich stále najelegantnejšia. Na jej úpätí je hlavný vstup do priestrannej haly s galériou na stĺpoch. Dozadu sa rozkladajú tri nižšie krídla budovy. Na poschodí sa nachádzajú zasadacia sieň a priestory predstavenstva banky. Väčšinu podlaží veže zaberá štandardná banková administratíva. V čelnom oblúku elipsovitého pôdorysu sú veľkoplošné kancelárie, po bokoch samostatné miestnosti vedúcich a vzadu komunikačné jadro. Na najvyššom poschodí bol pôvodne bazén. Čaro vysokého elipsovitého valca znásobujú tenké línie nočného osvetlenia. Budova sa v roku 2018 dostala aj na slovenskú poštovú známku.

Ján Miloslav Bahna

8. 4. 1944 Pukanec – 21. 4. 2024 Bratislava
• Po gymnáziu v Leviciach študoval architektúru na SVŠT a na VŠVU. S profesorom Vojtechom Vilhanom navrhol interiér vládneho salónika na letisku (1973), dnes sa návrh nachádza v Slovenskom múzeu dizajnu. Neskôr pracoval u Ivana Matušíka v projektovom ústave obchodu. Pohotovo k nám prinášal západoeurópske podnety a ako prvý v Československu premietol postmodernu – historizujúce portály – do obchodného domu Ružinov, dnes už zbúraného. Nechýbal ani pri legendárnom stretnutí slovenských a českých architektov v Spišskej Kapitule (1984). Po roku 1990 učil ako profesor na VŠVU. Jeho vilu pre zberateľa umenia v Bratislave (Novosvetská 51) zaradili do Phaidon atlasu (2004) najlepších svetových architektúr. Rád písal o architektúre a s Tomášom Berkom je spoluautorom štyroch kníh o pohnutej histórii bratislavských víl.

Okresná sociálna poisťovňa ● Bezručova 5
Alois Balán, Jiří Grossmann
1939

Jeden z najkrajších príkladov vrcholného funkcionalizmu na Slovensku. V limitujúcom rámci uličnej zástavby architekti navrhli objekt s náročným vnútorným programom, kde okrem administratívy umiestnili aj ordinácie a veľkú nemocničnú sekciu. Budovu modelovali majstrovsky – stupňovito členili jej hmotu, odstúpili od uličnej čiary a polvalcové nárožie postavili na subtilné „corbusierovské“ stĺpy. Vnútri zaujme trojpodlažná hala so sklobetónovým stropom. Použitím progresívnych konštrukcií a technológií pri výstavbe, ako aj vďaka dobovo špičkovému technickému vybaveniu predstavovala stavba vlajkovú loď vtedajšieho zdravotníctva. Po dlhom váhaní a pamiatkarských diskusiách sa ju nedávno podarilo vcelku pietne obnoviť podľa projektu architekta Dušana Dinaja.

Alois Balán

2. 2. 1891 Valašské Meziříčí – 11. 5. 1960 Brno
• Architektúru študoval na pražskej ČVUT a od roku 1919 pôsobil v Bratislave. Tu v roku 1920 navrhol budovu YMCA – prvú na kontinente – a od roku 1922 spolupracoval s Jiřím Grossmannom. Ich práca zrkadlí vývoj modernej architektúry od rondokubizmu cez počiatky funkcionalizmu ako Umelecká beseda slovenská 2 (1925, Dostojevského rad 2) až po zrelý funkcionalizmus, ako napríklad dnes už zbúraná Jaroňova vila na Uhrovej 4 (1931) alebo Okresná sociálna poisťovňa. Architekt musel v roku 1941 Slovensko opustiť a odvtedy pôsobil v rodnom meste.

Jiří Grossmann

4. 4. 1892 Praha-Smíchov – 9. 4. 1957 Praha • Po absolvovaní architektúry na ČVUT (1919) prišiel do Bratislavy, kde spočiatku pôsobil na riaditeľstve železníc. V roku 1922 sa spojil s Aloisom Balánom a navrhli rad významných bratislavských budov, medzi nimi aj Učňovské školy, 1 dnes rektorát STU (1928 – 1937, Vazovova 5), kde tiež sídlila slávna moderná Škola umeleckých remesiel. V roku 1939 sa Grossmann vrátil do Prahy a zaoberal sa akustikou a zvukovými izoláciami.

1

2

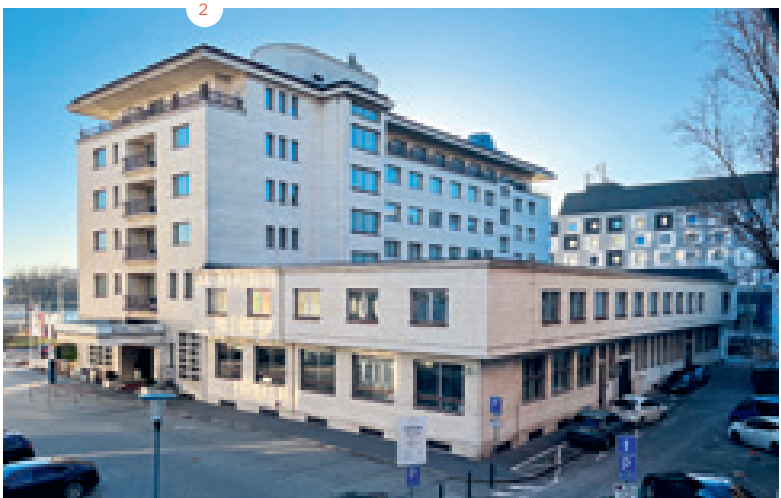
Tri družstevné domy • Námestie SNP 13, 14, 15
Emil Belluš
1934 – 1939

Najväčšou Bellušovou realizáciou v strede Bratislavy bola trojica veľkých mestských domov s dvomi pasážami. Nachádzali sa tam obchody, kino, na rohu Roľnícka banka, dole podzemná garáž a hore administratíva aj byty. Postavila ich centrála roľníckych nákupných družstiev (NUPOD) na bratislavskom „Ringu“. Dodnes zostali jeho ozdobou, hoci veľkorysé pasáže sú už zatvorené. Budovy poznáte podľa červeného keramického tehlového obkladu a podľa neho ich ľudia aj volajú „tri červené domy“. Že sú tam také štyri? Áno, štvrtú časť, Dom umenia, kde bol kedysi vysokoškolský klub a teraz je tam Národné osvetové centrum, dostavali neskôr v podobnom duchu podľa projektu Miloša Chorváta v päťdesiatych rokoch. Belluš vraj nie celkom s dostavbou súhlasil, chcel tam ponechať malý parčík.

Emil Belluš

19. 9. 1899 Slovenská Lupča – 14. 12. 1979 Bratislava • Napriek konzervatívnym štúdiám sa stal zakladateľskou osobnosťou slovenskej modernej architektúry. Začínal v roku 1918 na technike v Budapešti a končil v Prahe u tradicionalistu Engla. Bratislava má od neho elegantné moderné diela na nábreží Dunaja – Slovenský veslársky klub **1** (1931) či prístaviská propelera, ale aj historizujúci internát Mladá Garda (Račianska 103) alebo dôstojný hotel Devín **2** (Riečna 4). Spoluzakladal našu prvú školu architektúry (FAD STU) a projektoval aj jej budovu (Nám. slobody 19). Navyše založil ešte aj tri architektonické časopisy, výskumný ústav na SAV i Spolok architektúry. Po Dušanovi Jurkovičovi sa stal druhým a nakoniec aj posledným slovenským architektom, ktorý získal titul národný umelec (1965) a bol aj akademikom SAV. V protiklade k pragmatickému Vladimírovi Karfíkovi reprezentuje dôstojný Belluš symbol výtvarne ladenej architektúry a jeho odkaz pretrváva dodnes.

2

1

Slnečnice – Južné mesto ● Petržalka
Juraj Benetin, Matej Grébert a ďalší
(Compass Architekti)
2013

Projekt Slnečnic na juhu Petržalky je najzásadnejším projektom ateliéru Compass (i developera Cresco Real Estate) a odštartoval ich úspešnú kariéru. Benetin sa ním zaoberal už ako študent. Vstup na zelenú lúku Petržalky si vyžadoval veľa tvorivého potenciálu, aby tu vzniklo niečo, čo bude dobre slúžiť sedemnástim tisícom obyvateľov. Vytvorili tu vyváženú zmes bytových aj rodinných domov a uplatnili pri tom staronové urbanistické princípy. Ocenila to tiež medzinárodná porota Ceny časopisu *Arch* v roku 2013. Prijemná mierka, vzťah k lesu, predzáhradky vo výborne riešených vilových domoch, premyslené verejné priestory, ale aj architektúra bytových domov majú mimoriadne kvality. Stali sa prísľubom ďalšieho kvalitného rozvoja tejto časti mesta, ktorú zodpovední a súčasne invenční Compassáci projektujú (až kým ju nedokončia).

2

Juraj **B**enetin

9. 5. 1980 Bratislava

Matej **G**rébert

24. 3. 1981 Bratislava

Po štúdiu na FA STU založili J. Benetin a M. Grébert v roku 2004 ateliér Compass. Vzniklo v ňom komplexné portfólio projektov od urbanizmu cez administratívu až po interiéry, ale ich hlavnou špecializáciou sú rezidenčné projekty. Medzi najväčší z nich patrí projekt Slnečnice v Petržalke. V roku 2016 vyhrali súťaž na revitalizáciu celého areálu bývalej Cvernovky medzi Košickou a Páričkovou, kde umiestnili tri kompaktné bloky s posunutou vežou na nároží pod názvom Zwirn **1**. Medzi ich ďalšie bratislavské obytné celky patria Urban Residence na Račianskej **3**, Nový Ružinov na konci Bajkalskej, Ahoj Park na Sliačskej alebo Agáty v Dúbravke. Spolupracovali aj na blokoch novej Vydrice **2** na nábreží Dunaja a na rade ďalších bratislavských projektov.

Vila Ing. O. Novotného Boženy Němcovej 10
Adolf Benš
1928 – 1929

Druhú vilu do Bratislavy navrhol Benš pre ministerského radcu Ing. O. Novotného. Biely štvorpodlažný kubus ukotvil do kaskádovito upraveného svahu a na južnej strane ho lemoval vonkajšími schodiskami a terasami. Pri dolnom prístupe z polkruhového námestíčka sa nachádza vjazd do garáže, hlavný vstup je vedený z ústia príľahlej ulice a vedľajší prístup k vile zasa z hornej ulice na úrovni tretieho podlažia. Dom mal dva luxusné byty nad sebou so štyrmi spálňami a s halovým obytným priestorom. V najvyššom podlaží je ešte menší dvojizbový byt s terasou. Karel Teige projekt vily ihneď uverejnil v knihe *Moderní architektura v Československu* – MSA 2. Tento typ sa neskôr stal témou i ďalších Benšových vilových stavieb – vily Ing. Václava Diviša a vlastnej vily architekta v Prahe.

Adolf Benš

18. 5. 1894 Pardubice – 8. 3. 1982 Praha •
Vyštudoval architektúru na ČVUT v Prahe a potom na Akadémii výtvarných umení u Jana Kotěru a Josefa Gočára, ktorý ho v roku 1925 vyslal na dozor výstavby československého pavilónu v Paríži. Tam poznal svoju ženu Olgu Pivkovú, pochádzajúcu z významnej slovenskej rodiny. Keď v roku 1926 zvíťazil s Josefom Křížom v súťaži na palác Elektrických podnikov v Prahe-Holešovicích, realizoval jednu z najvýznamnejších administratívnych budov medzivojnovnej éry. Rad jeho urbanistických projektov sprevádzali stavby víl, medzi nimi aj vily na Tajovského 24 v Bratislave (1925), mostov v Dečíne, Lokti a Písku, gymnázia v Ružomberku (1942) a predovšetkým letiska v Prahe-Ruzyni. Po vojne bol profesorom Vysokej školy umelecko-priemyslovej v Prahe a zakladajúcim členom medzinárodnej únie architektov UIA.

Obytný dom banky Union ● Palisády 35,
Godrova 1–3
Rudolf Bitzan
1925

Po prevrate v roku 1918 prišlo do Bratislavy aj niekoľko bánk, medzi nimi tiež Česká banka Union (ČBU). Zrejme niekto z vedenia banky poznal dôstojné a monumentálne diela architekta Bitzana a objednal uňho projekt domu pre zamestnancov banky. Architekt navrhol bytový dom s troj- aj štvorizbovými bytmi a na nároží, kde bol byt riaditeľa banky, predviedol svoj nevelmi moderný klasicizujúci register – oválny rizalit, mohutné kanelované polstĺpy a sochársku výzdobu. Bratislavský historik Štefan Holčík pripomenul, že ešte nedávno bolo vidieť na priečelí monogram banky ČBU, zanikol však pri posledných úpravách. Meno architekta zostalo dlho neznáme. Spevák Peter Lipa, ktorý v dome býva, našiel výkres s Bitzanovým menom a poskytol ho Tomášovi Berkovi, autorovi kníh o bratislavských vilách.

Rudolf Bitzan

18. 5. 1872 Stráž pod Ralskem (ČR) –
22. 11. 1938 Drážďany (Nemecko) • Architekt
sa narodil v severočeskom mestečku Stráž
pod Ralskem (*Wartenberg am Rollberg*),
kde má v miestnom múzeu aj malú expozíciu.
Po absolvovaní priemyslovky v Liberci sa stal
stavitelským majstrom (1897). Potom študoval
architektúru v Mníchove. Od roku 1903
pracoval v Drážďanoch, kde pôsobil v ateliéri
architekta Williama Lossowa. Po spore s ním
o autorstvo lipského nádražia sa osamostatnil.
Navrhoval stavby nielen v Nemecku, ale
aj do rodných Sudet, napríklad Gluckovu
vilu vo Frýdlante alebo mohutné divadlo
v Tepliciach. Je autorom krematória v Liberci,
ktoré bolo vôbec prvým v Rakúsko-Uhorsku.
Postavili ho už v roku 1917, ale zostalo mimo
prevádzky, lebo stále platil zákaz kremácií.
Ten zrušil až nový československý parlament
v roku 1919.

1

Farský kostol s kaplnkou ● Poľnohospodárska 3, Bratislava-Vrakuňa
Michal Bogár, Ľubomír Králik, Martin Kvasnica, Ľudovít Urban
1994

Po polstoročí odluky postavili začiatkom deväťdesiatych rokov 20. storočia prvý nový bratislavský kostol – r. k. farský Kostol Mena Panny Márie vo Vrakuňi. Architekti vo svojom víťaznom súťažnom návrhu pripojili nový objekt k staršej neorománskej prístenej kaplnke s vežičkou, ktorá, podľa letopočtu na štíte, pochádza z roku 1879. Nový objekt má šošovkovitý pôdorys s lavicami usporiadanými do polkruhu. Hore je empóra prístupná dvomi schodiskami a vzadu presklená stena, ktorá umožňuje zvonku vizuálnu účasť na bohoslužbe. Striedmo neozdobné povrchy doplnili autori farebnou mozaikou zo zlomkov keramických obkladačiek a skla.

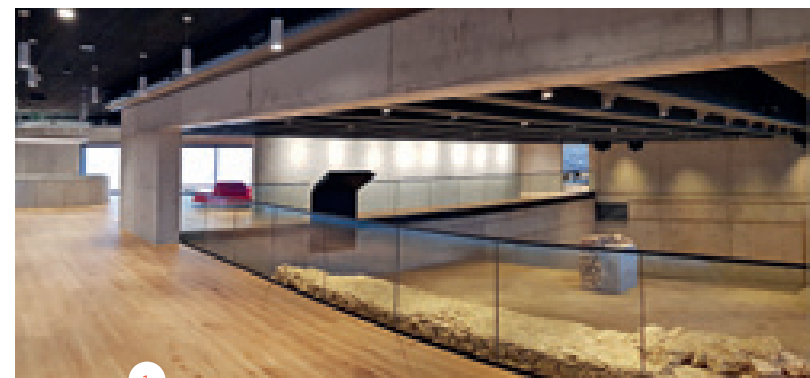
Michal **B**ogár

1. 8. 1960 Bratislava • Absolvoval architektúru na FA SVŠT (1984). Dlho – od roku 1990 do roku 2018 – pôsobil v ateliéri BKU s Ľubomírom Králikom a Ľudovítom Urbanom. Navrhoval divadelné scény, inicioval knihu *Bratislava Metropolis* (s Dominiqueom Perraultom) a je spoluautorom publikácie *Vojnová Bratislava*. Ateliér BKU navrhol kostol vo Vrakuňi, hrobku Saleziánov Don Bosca na cintoríne v Ružinove **1** (2005) a po víťazstve v súťaži aj budovu veľvyslanectva SR vo Washingtone (BKU s Dušanom Fischerom a Petrom Lizoňom). V roku 2018 založil M. Bogár ateliér s manželkou Máriou. Naďalej sa venuje sakrálnym témam – podieľal sa na návrhu liturgického priestoru na omšu pápeža v Šaštíne a s M. Bogárovou a Viktorom Oravcom navrhol prístennú kaplnku na Železnej studničke **2** (2023). Pedagogicky pôsobí na FAD STU a na školách architektúry vo Versailles a Liberci.

2

1

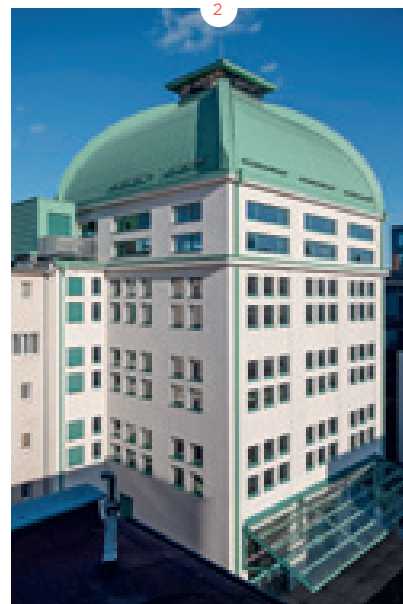
Obnovená pradiareň Uhorskej cvernovnej továrne

Svätoplukova 2A

Juraj Almásson, Peter Bouda, Richard Čečetka,
Ivan Masár

2020

Z veľkého komplexu bývalej Uhorskej cvernovnej továrne, ktorá bola v roku 1910 najväčším priemyselným podnikom Bratislavy, sa podarilo zachovať objekt Pradiarne s prístavbou Silocentrály. Túto najväčšiu stavbu továrne navrhol v roku 1900 inžinier David V. Junk. Vnútorne haly mali plytké klenby na radoch liatinových stĺpov. V menšom zadnom krídle s poloblúkovo preklenutými oknami sa nachádzala strojovňa. Budova bola po dve desaťročia sídlom invenčnej umelecko-kreatívnej komunity, ktorá napomohla pri jej záchrane. Architekti celú budovu obnovili s pietou a na niektorých miestach do nej citlivo vstúpili novými zásahmi. Obnovu financovala spoločnosť YIT Slovakia, ktorá si do budovy preniesla aj svoje hlavné sídlo.

2

3

Peter Bouda

20. 10. 1953 Bratislava

Ivan Masár

3. 10. 1956 Bratislava

Obaja architekti po absolvovaní FA SVŠT pracovali v bratislavskom Stavoprojekte v ateliéri Ferdinanda Milučkého, kde sa podieľali na projekte Klenotnice na Bratislavskom hrade (1988). V roku 1990 sa osamostatnili a založili spoločnú projektovú kanceláriu. Hradu zostali verní a na západnej terase postavili repliku zaniknutej barokovej stavby, rekonštruovali Zimnú jazdiareň a vedľa navrhli krycí objekt archeologických nálezov ¹. Pokračovali však aj pod Hradom na River Parku od Ericka van Egeraata. Široký záber ich pôsobenia siaha od pokornej obnovy pamiatkovo chránených objektov – Erdődyho palác (1999), Stará radnica (2011) – alebo architektonicky prostých stavieb, napríklad spilky, čiže kvasiarne bývalého pivovaru Stein ² (2019), až po rozsiahle novostavby ako Zuckermandel ³ pod Bratislavským hradom (2017).

Kalin Cakov

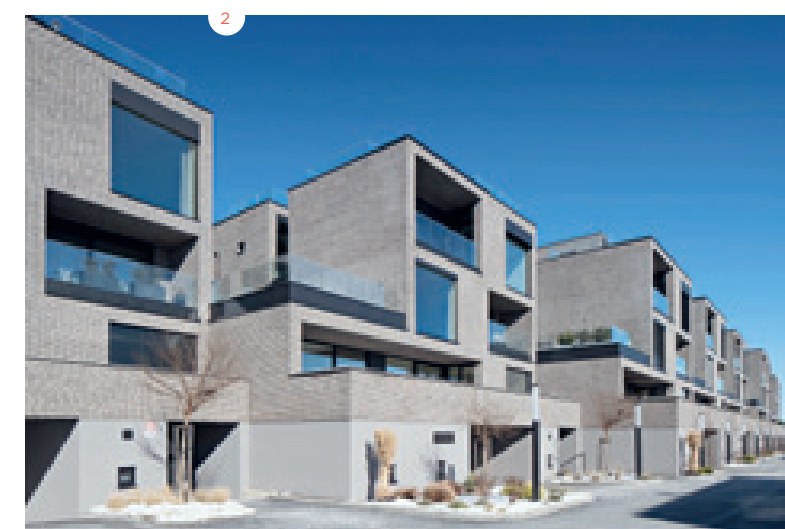

9. 4. 1970 Sofia • Zázitky a wow-efekty. Architektúra K. Cakova je vždy príslubom napínavej dramatizácie, presvedčivej figúry alebo nevšednej svetelnej či vizuálnej inštalácie, ako napríklad pri zrkadliacej nadstavbe rodinného domu na Machnáči ¹ (2017). Jeho rukopis nabral typické črty hneď po skončení štúdia na FA STU, keď v roku 1996 so spolužiakom Emilom Makarom vybudovali vlastný ateliér a predviedli sa viacerými nevšednými riešeniami, napríklad efektným vinárstvom Elesko pri Modre (2009). Dlhšie už vystupuje pod značkou Cakov & Partners, v ktorej mu dnes sekunduje architekt Ján Obušek – spolupracovali napríklad na obytnom súbore Roličky ² (Na roličkách 2 – 18). Cakov sa rád púšťa do skúšania nových postupov, materiálov či technológií, jeho architektúra neskrýva náklonnosť k pompéznosti, no túto veľkoleposť riadi zdravý úsudok a správna miera.

Polyfunkčný objekt so strediskom kultúry

Vajnorská 21
Kalin Cakov, Metodiy Monev, Ján Obušek;
spolupráca: Tomáš Fojtík, Michal Kyselica,
Mário Chovan, Diana Michnová
2021

Hoci na Vajnorskej 21 je Stredisko kultúry už niekoľko desaťročí, administratívna budova z osemdesiatych rokov 20. storočia nadobudla nevýraznosť, až sa v obraze frekventovanej ulice stala takmer neviditeľnou. Zmenou majiteľa sa lokalita transformovala bez toho, aby sa pôvodný objekt musel zbúrať. Zachoval sa ocelobetónový skelet, ktorý nesie nové priečelia a pridané podlažia. V uličnej línii pribudla nadstavba parteru a nižšia bočná hmota. Konverziou objekt získal plnokrvný polyfunkčný obsah – je tu Stredisko kultúry, tri obchodné prevádzky, jedno administratívne podlažie a šesť podlaží bytov. Príľahlý upravený verejný priestor ihneď zaplnil čulý komunitný ruch.

Digital Park • Einsteinova 25
 Jakub Cigler a kol.
 2009 – 2012

Najväčšia bratislavská križovatka je tá, kde sa diaľnica na petržalskej strane križuje s prízazdom z Mosta SNP. Oblúkovým líniam jej mimoúrovňových nájazdov sa verne prispôbujú aj nové budovy naokolo, len Digital Park je sofistikovanejší – vejárovite sa rozkladá a odstupuje od komunikácií. V šiestich navzájom spojených blokoch a siedmom samostatne vysunutom do popredia sú prenajímateľné administratívne priestory v najvyššom štandarde. Celý komplex tvorí výrazne čitateľnú hradbu vážnych a tmavých budov, ktorými sa postupne buduje dávno zamýšľané centrum Petržalky. Invenčne sa tu obohacujú niekdajšie schematické predstavy o tom, ako má toto centrum vyzeráť. Objekty postavila spoločnosť Penta Real Estate.

Jakub Cigler

26. 1. 1962 Praha • Architekt je synom významného sklárskeho výtvarníka Václava Ciglera, ktorý zanechal výraznú stopu aj v Bratislave, kde pôsobil na Vysokej škole výtvarných umení. Absolvoval ČVUT, potom pracoval u Jana Kaplického v Londýne. V roku 2001 s Vincentom Maranim založil v Prahe mimoriadne úspešné architektonické štúdio. Od roku 2015 pôsobí vo vlastnej kancelárii Jakub Cigler Architekti, ktorá stojí za veľkým počtom projektov a realizovaných diel predovšetkým v Prahe. Dokáže vnímavo reflektovať súčasné architektonické trendy a úspešne ich previesť do realizácie bez toho, aby rezignoval na vysokú architektonickú kvalitu. V rokoch 1990 až 1997 pôsobil ako docent na pražskej UMPRUM aj na ČVUT, v súčasnosti je externým pedagógom medzinárodnej školy architektúry ARCHIP v Prahe.

Prímestské nákupné stredisko • Hodonínska 1
Lamač,
Peter Černo, Stanislav Spáčil
1986

V obdive k novým efektným nákupným centráram by sme nemali zabudnúť na jednu pozoruhodnú staršiu stavbu – bývalé nákupné centrum v Lamači, prvé svojho druhu nielen v Bratislave, ale v celom východnom bloku. Jeho projekt vznikol už v roku 1979. Architekti na strechu odvážne umiestnili parkovisko prístupné po dvoch bočných rampách. V strede bola hala so vstupmi do jednotlivých predajní a po obvode sklady. Kostru tvorila progresívna sústava Integro a bezokenné vonkajšie steny členili výrazné vertikálne rebrá. Objekt vynikal architektonickou veľkorysťou aj progresívnym riešením a dlhé roky bol obľúbený i hojne navštevovaný. Dnes však chátra a hrozí mu demolácia.

Peter Černo

23. 2. 1943 Bratislava • Študoval v Bratislave na SVŠT aj VŠVU a vo vtedajšom Západnom Berlíne na Hochschule für Bildende Künste. Pôsobil ako vedúci ateliéru na Projektovom ústave obchodu a cestovného ruchu v Bratislave. S Rastislavom Janákom navrhli interiér kina Tatra v Bratislave (1980), ktorý vzbudil záujem svetoznámeho časopisu *Domus* (1981) a získal viacero ocenení. Zanikol však pri prestavbe v roku 2008. Architekt v roku 1985 odišiel do zahraničia – najprv pôsobil v Kuvajte a od roku 1987 v Mníchove, kde má vlastnú architektonickú kanceláriu s realizáciami v Nemecku i vo svete. Po roku 1990 navrhol pri Štrbskom plese dve oceňované prestavby a obnovy: liečebný dom Solisko (1997) a Grand hotel Kempinsky (2010).

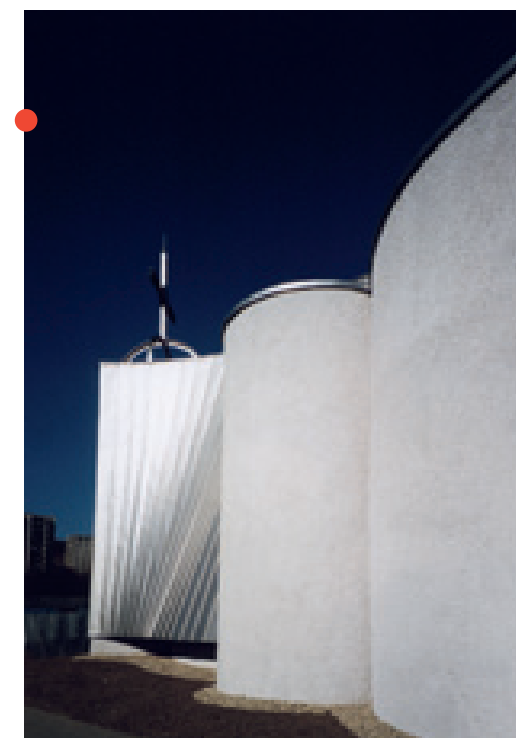
Justus Dahinden

18. 5. 1925 Zürich – 11. 4. 2020 Zürich (Švajčiarsko) • Narodil sa v Zürichu, kde vyštudoval architektúru na ETH (1949) a kde mal aj svoju architektonickú kanceláriu. Pôsobil vo Viedni na technickej univerzite (1974 – 1995) a nevyhýbal sa kontaktom cez železnú oponu – bol aj členom Akadémie architektúry v Sofii. Martin Kvasnica s obdivom hovoril o jeho nezlomnej trpezlivosti, s akou sa vyrovnával s ťažkosťami projektovania pre Slovensko. Dahinden mal neskoromoderné výtvarné cítenie a jeho dielam nechýbalo výrazné tvarovanie či duchovná dimenzia. Vo Viedni postavil univerzitnú knižnicu s veľkou sochou archanjela na nároží. Slovenská technická univerzita mu udelila čestný doktorát.

Kostol a kláštor minoritov • Nám. sv. Františka 4, Karlova Ves
Justus Dahinden
2002

Kontakt so špičkovým švajčiarskym architektom sprostredkoval Martin Kvasnica. Projekt kostola a kláštora sa rodil celé desaťročie, kým napokon nevyrástol v centre sídliska na mieste bývalého záhradníctva. Ústredný priestor je na naše pomery nezvyklý – kruhový a odvážne je aj jeho kovové pokrytie. Hlavná sála v podobe zrezaného kužela so svetlíkom má po stranách tri kaplnky. Lamely z neohobľovaných bielych dosák sú nielen na pohľad pôsobivé, ale pomáhajú aj akusticky. Kostol stojí v popredí, do menej frekventovanej polohy za ním umiestnil architekt kláštor so záhradou. Areál v Karlovej Vsi sa stal Dahindenovým dvadsiatym tretím realizovaným kostolom.

1

2

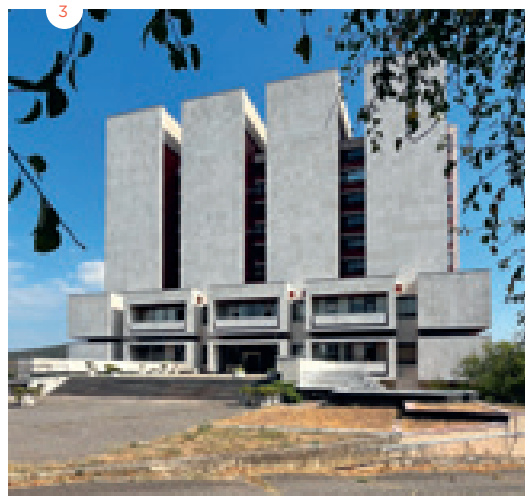
Slovenská národná galéria ● Rázusovo nábrehie,
Riečna 1
Vladimír Dedeček
1979

Slovenská národná galéria získala pri svojom vzniku v roku 1948 objekt niekdajších kasární z roku 1763, ktorý projektovali G. B. Martinelli a Franz A. Hillebrandt. Dedeček sa rozhodol chýbajúce južné krídlo nahradiť oceľovým premostením s rozponom 74 metrov. Jednotlivé podlažia stupňovito vysunul nad ulicu a severnú stranu šikmo presklil. Takto radikálne chcel pokračovať aj ďalej, no realizovalo sa len jedno administratívno-výskumné krídlo. Výrazná forma budovy sa celý čas stretávala s ostrými námietkami a koncom minulého storočia sa dokonca uvažovalo o jej zbúraní. Prevažili však pozitívne hodnotenia a podľa návrhu kolektívu Pavla Paňáka a Martina Kusého s kolektívom sa budovu podarilo citlivo obnoviť aj podstatne zlepšiť a kultivovať. Vykonali to s veľkým rešpektom k jej histórii a obzvlášť voči Dedečkovmu dielu.

Vladimír Dedeček

26. 5. 1929 Martin – 29. 4. 2020 Bratislava
 • Pôvodne zamýšľal študovať sociológiu vo Francúzsku, ale nakoniec z toho bola architektúra v Bratislave na SVŠT (1952). Nastúpil do Stavoprojektu, kde pôsobil ako produktívny a činorodý tvorca veľkorysých projektov. Najskôr projektoval pavilónové základné školy, napríklad školu na Nevädzovej 3 (1961) **1**. S Rudolfom Miňovským (1921 – 1960) navrhol skvelý areál univerzity v Nitre (1965) inšpirovaný Niemeyerovou Brasíliou. Šošovkovitá aula zasa pripomína Nerviho diela. Postavili aj rad jeho ďalších veľkých projektov – areál Incheba (1978), univerzitný komplex v Mlynskej doline **2** (od roku 1976) alebo Slovenský národný archív (1983) **3**, dosť však trpeli chybami vtedajšej výstavby alebo problematickou údržbou. Dedečkova záľuba vo veľkom geste sa po roku 1989 stala terčom kritiky ako príznak prekonaného režimu, ale postupne sa u mladej generácie zasa stretáva s obdivom.

3

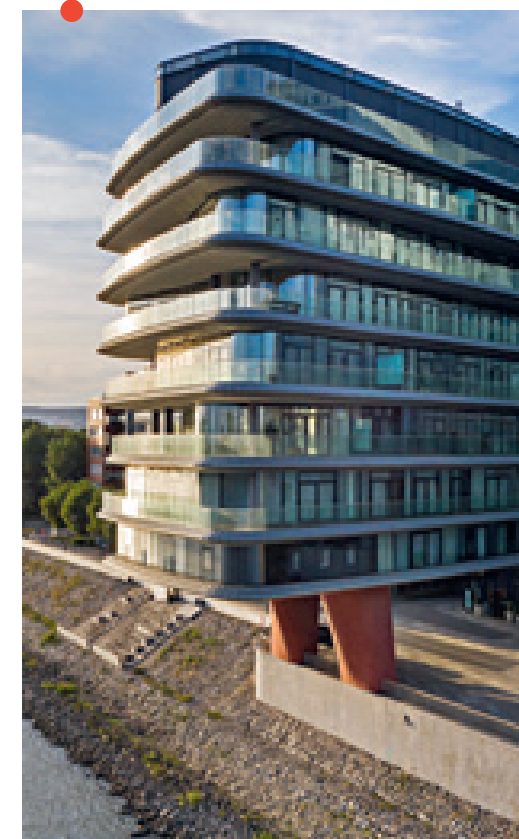
Polyfunkčný komplex River Park • Dvořákovo
nábrežie a Nábrežie arm. generála Ludvíka
Svobodu
Erick van Egeraat, Peter Bouda, Ivan Masár a kol.
2008

Možno si ešte pamätníci vybavajú, že na nábreží oproti tunelu kedysi stála budova s oceľovou konštrukciou, kde sídlil hlavný architekt mesta, a o kus ďalej sa nachádzali oceľové výstavné pavilóny, kde bývala Flóra Bratislava. Tú prvú zbúrali v roku 2002, pavilóny krátko potom. Podľa efektívneho konceptu holandského architekta van Egeraata tu spoločnosť JTRE postavila prvú etapu veľkého komplexu, ktorý sa má ešte ďalej rozšíriť. Vyrástli stavby prekvapujúco mohutné a vysoké – je tu hotel Kempinski, 25 000 m² kancelárskych priestorov, viac ako 200 apartmánov a luxusné obchody. Dunaj priviedol architekta k pôsobivému vyloženiu ústredného bloku nad jeho hladinu. Metrostav, ktorý objekt staval, tu musel pomocou predpätej konštrukcie zvládnuť až 16-metrové konzolové vyloženie.

Erick van Egeraat

27. 4. 1956 Amsterdam • Holandský architekt
Erick van Egeraat absolvoval architektúru
na technickej univerzite v Delfte (1984).
Spoluzakladal architektonickú skupinu
Mecanoo. V roku 1995 založil vlastnú
kanceláriu, ktorá projektovala pestrú škálu
architektonicky výrazných objektov po
celom svete vrátane metropol východnej
Európy – Prahy, Budapešti, Petrohradu
i Moskvy. V roku 2002 vznikol súťažný návrh
intenzívnej zástavby dunajského nábrežia
v Bratislave pod názvom River Park.

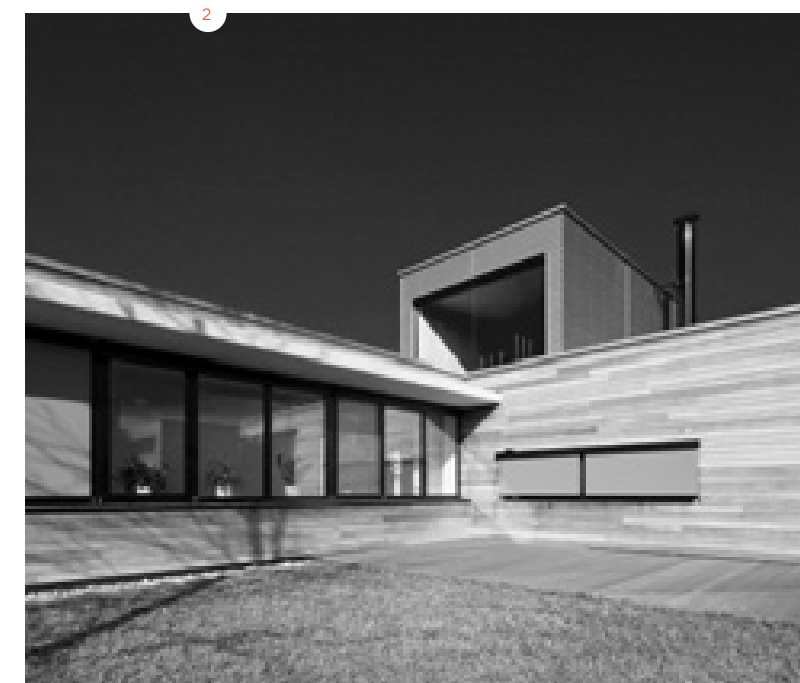
Rodinný dom • Devín
Maroš Fečík, Filip Kandrávý;
spolupráca: Katarína Rojková
2023

Dom stojí tesne pri devínskej lesostepi na strmom svahu. Vstup, pri ktorom sú tri parkovacie miesta kryté pergolou, je zo severu. Denná časť domu na prízemí sa veľkým presklením a terasou obracia k vysokým stromom na juh. Pri terase sa nachádzajú aj malý bazén a saunovací domček. Na prízemí spojili architekti obývaciu izbu s kozubom do jedného celku s kuchyňou a jedálňou. Umiestnili tam aj samostatnú hosťovskú izbu. Nad obývačkou zavesili galériu s izbou detí, kúpeľňu a pracovňu. Strmá záhrada domu nie je veľká, preto aj na najvyššom podlaží, kde sa nachádza spálňa rodičov, navrhli ďalšiu terasu s výhľadom na hrad Devín. Dom založili na betónových pilótach a ocelobetónovej platni, nadzemná časť má z dreva nielen vonkajší obklad, ale celú konštrukciu.

Maroš Fečík

3. 11. 1972 Snina • Absolvoval FA STU v roku 1997 a spočiatku pôsobil v spoločnom ateliéri Fečík-Halmi-Polakovič. Od roku 2004 má vlastnú architektonickú kanceláriu *plusminusarchitects* s architektom Filipom Kandrávým. Sústreďuje sa na interiéry a rodinné domy, pri ktorých kombinuje prísnu pravouhlú pravidelnosť s typicky modernou asymetriou, a vytvára tým zvláštne napätie. Rodinné domy na okrajových svahoch mesta neváha stavať do výšky, ako napríklad dom na okraji lesa v Devíne (2023) alebo dom pod sídliskom Dlhé diely (2013) ¹. Navrhol však aj rodinné domy na rovinu v Rusovciach ². Tie zasa rozkladá do šírky, ako napríklad oceňovaný dom „m2“ z roku 2008.

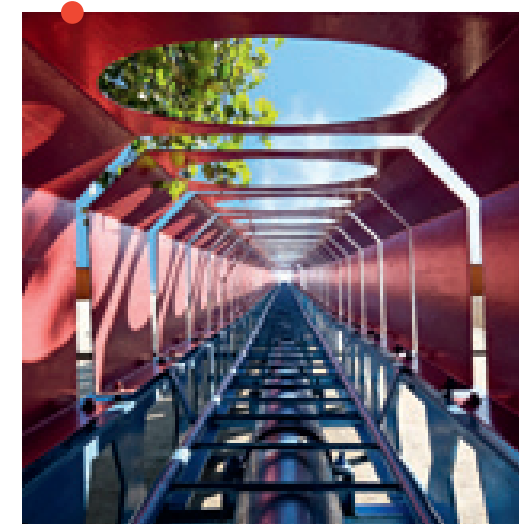
Internát Družba • Botanická 25
József Finta
1978

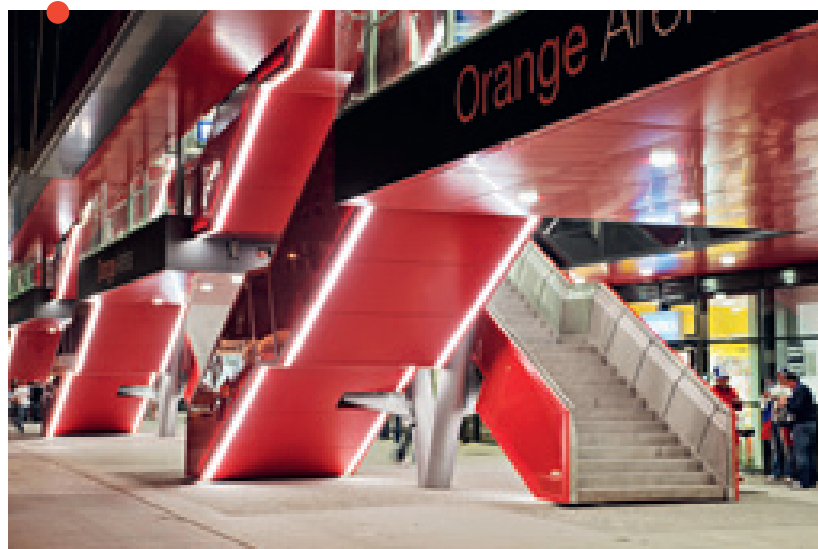
Skúseného projektanta hotelov oslovili z Bratislavy so žiadosťou navrhnuť dve podobné stavby: hotel a študentský domov. Podmienka bola na tie časy typická: musia byť z panelov. Flexibilný Finta to hruvo zvládol a priečelia dvoch strohých panelových blokov internátu doplnil farebnými lodžiami a kovovými doplnkami v sýtej červenej a modrej farbe – sú tu zábradlia, držiadla alebo výrazný požiarny rebrík. Medzi ubytovacími blokmi stojí nižšia budova s jedálňou a kongresovým centrom. Vo vnútri nájdete viacero výtvarných diel – mozaík, sôch či tapisérií – a vonku zasa nostalgické súsošie *Študentský život* od Anny Krišákovvej. Internát, ktorý sme v čase vzniku radili k málo ceneným panelákom, je dnes predmetom obdivu ctiteľov neskoromodernej architektúry.

József Finta

Kluž 12. 6. 1935 – 7. 1. 2024 Budapešť • József Finta patril medzi renomovaných maďarských architektov druhej polovice 20. storočia. Dokázal sa zhostiť najzložitejších úloh pri výstavbe veľkých hotelov a dokázal to aj po páde železnej opony. Príkladom sú hotely v Budapešti: Volga (1971, zbúraný 2011), Duna (1969) alebo Corvinus (1992). Fintove diela však nájdeme aj v bývalom Československu: v Brne projektoval hotel Voronež (1979) a v Bratislave hotel Bratislava (1974, Seberíniho 9) i aj internát Družba. Fintov architektonický štýl odrážal dobovú líniu a hojne čerpal z postmoderných podnetov, čo sa pri eklektických hotelových stavbách prijímalo ústretovo. Architekta ocenili Košútovou cenou i architektonickými cenami Miklósa Ibla a Imre Steindla.

Rekonštrukcia

Zimného štadióna Ondreja Nepelu • Odbojárov 9
Dušan Fischer, Ján Jacko, Richard Koseček,
Zoran Samol', Mojmir Vychodil;
interiér: Katarína Fischerová, Dušan Kolenkaš,
Tamara Závodná, Juraj Závodný;
spolupráca: Matej Brzý, Viktor Fuček,
Michal Valúšek
2011

Podnetom na modernizáciu zimného štadióna boli majstrovstvá sveta v ľadovom hokeji. Diskusie o novej výstavbe boli neúspešné a trvali tak dlho, že nakoniec jedinou možnosťou ako všetko stihnúť bola rekonštrukcia pôvodného štadióna od architekta Kamila Grossa z rokov 1940 – 1957. Za sedem mesiacov vznikol projekt, čo zvýšil kapacitu štadióna na 10 000 divákov, rozšíril ho o dve tréningové plochy a doplnil podzemné parkovisko. Výsledkom je pritažlivý solitér uprostred mesta so zámerne rozohranými transparentnými presklenými fasádami, v ktorých sa zalamovane zrkadlí okolitá drobnejšia zástavba. Červené stuhý zasúvacích schodísk na hlavnom priečelí sú charakteristickým znakom štadióna a dávajú mu osobitú charizmu.

Dušan Fischer

4. 3. 1956 Bratislava • Po ukončení štúdia na Fakulte architektúry v Bratislave (1981) pracoval v Projektovom ústave kultúry. Od roku 1988 v slobodnom povolaní spoluzakladal architektonické združenia Free ART a Q ART a od 1993 pôsobí s Katarínou Fischerovou vo vlastnom ateliéri. Venujú sa okrem návrhu architektúry aj interiérom, grafike, výstavníctvu či scénografii. Medzi ich ocenené realizácie patrí Polus City Center ², Millenium Tower, bratislavský zimný štadión so skyboxami alebo slovenská ambasáda vo Washingtone (spolu s ateliérom BKU a Petrom Lizoňom). Smerom od Dunaja je neprehliadnuteľný architektov dom na svahu hradného kopca (Zámocká 8) ¹, ktorý zámerne seabedomo vnáša do chráneného historického prostredia závan novoty.

Banka československých légii, dnes Eximbanka ●
Štúrova, Grösslingova 1
Rudolf Emanuel Frič
1929

Na nárožnej parcele bankového bulváru Frič navrhol nadstavbu a prestavbu filiálky Banky československých légii. Starší neorokokový objekt nadstavoval v architektonickom štýle pražskej Legiobanky od Josefa Gočára. Masívne členené priečelia s dvomi arkiermi sa končia vysokou korunnou rímsou s prevýšeným kanelovaným štítom. Valcový nárožný arkier spája obe uličné fasády. Dole bol vstupný vestibul a banková hala, na poschodiach kancelárie a byty úradníkov banky. Pôvodný dvojitý názov Legiobanka nad atikami sa nezachoval a už zanikol aj pietne uchovávaný nápis v azbuke z konca vojny: *Min net!* V roku 2020 však umiestnili k vstupu pamätnú tabuľu so zoznamom slovenských legionárov.

Rudolf Emanuel Frič

21. 3. 1887 Nová Ves pod Pleší, okres Příbram
– 4. 10. 1975 Bratislava • Na diele staviteľa Friča sa odrazilo jeho inžiniersko-stavebné vzdelanie a legionárske spoločenské pozadie. Študoval na ČVUT v Prahe a po vzniku Československa prišiel do Bratislavy, kde s Pavlom Varsíkom ustanovili filiálku Legiobanky. Ako riaditeľ jej technického oddelenia zakladal a projektoval stavebné družstvá aj priemyselné podniky banky. V roku 1921 založil vlastnú projekčnú, a stavitelskú kanceláriu. Projektoval a realizoval stavby širokého typologického druhu s racionálnou skladbou či puristickou estetikou – Rybáčkova vila (Kubányiho 13), Slovenská grafia (Lazaretská) v Bratislave alebo Koprášsky viadukt pri Magnezitovciach. Inicioval založenie Organizačnej jednoty stavitelov na Slovensku a prvého slovenského odborného časopisu o architektúre a stavitelstve *Slovenský stavitel*.

Obytný dom pani Rosenthalovej
 Hviezdoslavovo nám. 7, Paulínyho 8
 Bohuslav Fuchs
 1935

Na úzkej prieluke stoja dva objekty – sedempodlažný do námestia a štvorpodlažný do Paulínyho ulice. V polovici tridsiatych rokov sa Fuchs začal odkláňať od corbusierovských ideí a vplyvov racionálneho funkcionalizmu k voľnejším konceptom smerujúcim k organickej architektúre. Prejavovalo sa to napríklad šikmým pootočením stien alebo lodžií s cieľom dosiahnuť optimálny slnečný svit a väčšiu plastickú členitosť objektov. V priečelí na Hviezdoslavovom námestí to vystupňoval šachovnicovým striedaním lodžií. Dispozične stavbu vyriešil tak, že vo vyššom objekte smerom do námestia navrhol na každom poschodí komfortný trojizbový byt, v nižšom objekte zase dva 2-izbové a jeden 1-izbový byt. Ide o výnimočne vydarený príklad individuálneho mestského bytového domu.

Bohuslav Fuchs

24. 3. 1895 Všechnovice – 18. 9. 1972 Brno •
 Po maturite na priemyselnej škole stavebnej v Brne absolvoval Akadémiu výtvarných umení (1919) u Jana Kotěru, v ktorého ateliéri potom pracoval ešte dva roky. V roku 1923 sa presídlil do Brna, kde sa stal najvýznamnejšou architektonickou osobnosťou medzivojnového éry. Svojou tvorbou zasiahol aj na Slovensko – sanatórium Morava v Tatranskej Lomnici a kúpalisko Zelená žaba v Trenčianskych Tepliciach patria k ikonám nielen domácej, ale aj európskej architektúry. Na konci tridsiatych rokov k nim pridal gymnázium v Martine a začiatkom päťdesiatych rokov postavil obytný súbor v Komárne. Bol členom československej skupiny CIAM a po vojne viceprezidentom Medzinárodnej federácie bývania a plánovania IFHP. V rokoch 1945 až 1958 pôsobil ako profesor VUT v Brne. Rehabilitácie a medzinárodného uznania sa dočkal až za Pražskej jari 1968.

Bory Mall Shopping Centre • Lamač 6780
Massimiliano Fuksas, Dorian Fuksas
2014

Medzi architektove obľúbené formácie patria zložito tvarované rastované presklené obaly, ktoré veľkoryso prekrývajú rozsiahle vnútorné priestory. Takýto obal použil aj na prekrytie ústrednej haly nákupného centra Bory Mall. Nákupné centrum je jadrom novovznikajúcej mestskej štvrte Bory a na projekte spolupracovala s architektom aj jeho manželka. Nezostali však len pri tejto organicky tvarovanej architektúre a smelými gestami sa zmocnili aj rozsiahlych hranolových objemov. Generálnym projektantom bola miestna pobočka nemeckej firmy Obermayer Helika, výstavbu zabezpečovala Penta, ústredné presklené klenby, zhora pripomínajúce tornádo, tvarovala medzinárodná, pôvodom turecká firma Metal Yapi, zameraná na sklo-ocelové fasády a konštrukcie.

Massimiliano Fuksas

9. 1. 1944 Rím • Narodil sa v Ríme v rodine pochádzajúcej z Litvy. V roku 1969 absolvoval štúdium architektúry na univerzite La Sapienza. Začal pôsobiť v rodnom meste, ale zakrátko sa svojimi veľkorysými návrhmi presadil po celom svete – v Paríži, vo Viedni, Frankfurt, v Izraeli, Rusku i Číne. Bol riaditeľom siedmeho ročníka Biennale Internazionale di Architettura v Benátkach pod názvom *Menej estetiky, viac etiky*. Prednášal na univerzitách v Stuttgarte, Hannoveri, vo Viedni i v New Yorku. Diapazón jeho diel siaha od interiérov predajní Armani v Hongkongu alebo na Piatej avenue v New Yorku až po kolosálne projekty rozsiahlych nákupných centier, administratívnych budov, rekreačných komplexov alebo prístavov. Najbližšie k Bratislave nájdeme ním projektované dielo vo Viedni – 138 m vysokú dvojtitú budovu Twin Tower z roku 2001.

	H
Zaha Mohammad Hadid	64
Roman Hájek	66
Michaela Hantabalová, Juraj Hantabal	68
Michal Milan Harminc	70
Juraj Herrmann	72

	CH
Miloš Chorvát	74
Jozef Chovanec	76
Karol Chudomelka	78

	J
Rastislav Janák	80
Juraj Jančina	82
Dušan Jurkovič	84
Peter Jurkovič	86

	K
Branislav Kaliský	88
Vladimír Karfík	90
Bjørn Kierulf, Zuzana Kierulfová	92
Andrea Klimko	94
Ferdinand Konček, Ilja Skoček st., Ľubomír Títl	96
Josef Konrad	100
Eugen Kramár, Štefan Lukačovič	102
František Krupka	104
Martin Kusý st.	106
Martin Kusý, Pavol Paňák	108
Dušan Kuzma	110
Martin Kvasníca	112

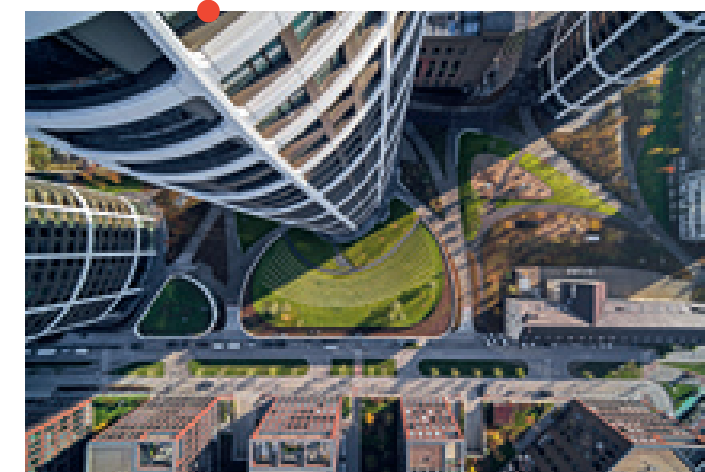
Obytné vežové domy Sky Park • Bottova 5,
Továrenská 12, 14, Čulenova
Zaha Hadid, Patrik Schumacher
2020

Zaha Hadid zvíťazila v súťaži s návrhom v parku stojacich vežových domov. V konečnom riešení ich je päť. Pred ich výstavbou sa ešte polemizovalo o tom, či tu predsa len nemala byť kompaktnejšia zástavba, magistrát však napokon projekt prijal. Medziblokové priestory – územie bývalej rafinérie Apollo – sformovali za účasti architekta Igora Marka tak, že povrch zvýšili o vlnovité násypy upravené ako verejný park. Vežové domy s oválnym pôdorysom sa smerom nahor zužujú a na priechoch majú zreteľne vykreslený skelet. Nachádzajú sa tu byty rôznych veľkostí a na najvyššom 29. poschodí aj dva byty s plochou až 260 m². Završenie veží výborne skrýva rozľahlé chladiace a klimatizačné zariadenia.

Zaha Mohammad Hadid

31. 10. 1950 Bagdad (Irak) – 31. 3. 2016 Miami (USA) • Zaha Hadid, iracko-anglická architektka, študovala najskôr matematiku v Bejrúte, potom architektúru v Londýne, kde aj založila svoju architektonickú kanceláriu ZHA. Od roku 2000 vyučovala vo Viedni. Spoločnosť Penta ju vtedy pozvala do súťaže na projekt bytových domov na mieste bývalých tovární v novom centre mesta. Architektka sa preslávila už svojimi výtvarne skvelými dekonštruktivisticky zalamanými kreáciami, postupne však v jej dielach prevládali bohaté krivkové tvary. Ako prvá žena architektka získala Pritzkerovu cenu (2004). Projektovala exponované a často priam kolosálne stavby po celom svete, kde zostal trochu v úzadí miestny charakter i pocity človeka v ich vnútri. Po jej smrti vedie kanceláriu ZHA v jej duchu Patrik Schumacher.

Polyfunkčný dom Kráter • Vysoká 14
Roman Hájek;
spolupráca: Andrej Alexy
1997

Bolo to vzrušujúce, keď do známej uličky s tradičnými vinohradníckymi domami drzo vstúpil Kráter. Stelesňoval nádej, že architektúra na Slovensku nemusí velebiť len populárne dozvuky vyprchanej postmodernity a k historickej zástavbe môže zaujať sebavedomý postoj. Kráter bol silný a odvážny presvedčivou formou so štvorcovým rastrom, čo z fasády prenikal do interiéru cez tri podlažia hlbokých útrob baru preťatého úzkou lávkou. V tme do ulice svietil ako maják a lákal na nočný život plný rockovej hudby. Ansámbl kaviarne i pabu dopĺňali kancelárske priestory a celkom hore mezonet pána domu aj autora zámeru – Romana Hájeka. Kráter sa v roku 1998 stal celkom prvým laureátom novej ceny nového časopisu *Arch*.

Roman Hájek

28. 6. 1966 Bratislava • Štúdium na FA SVŠT skončil v roku 1989 a pustil sa do zbierania skúseností v Rakúsku. Posmelený cenným know-how založil v roku 1995 ateliér s Andrejom Alexym, pridali sa spolužiaci Peter Eisenreich a Dušan Ferianc a vzniklo AEFH. Zoskupenie sa etablovalo ako jedno z najvýraznejších zjavných v prvej porevolučnej generácii slovenských architektov. Znáмым spoločným dielom je administratívna budova vysunutá nad Mlynskou dolinou (Ilkovičova 34). Na sľubný kolektívny štart Hájek neskôr nadviazal vlastným ateliérom Art of Space, v ktorom ďalej rozvíja svoj rukopis s príznačným pravouhlým konceptom a citom pre geometrické fasádne rastre. Demonštruje to napríklad budova advokátskej kancelárie (Búdková cesta 26) alebo predajňa podlahových krytín Vetex 1 (Bajkalská 29).

Michaela Hantabalová Juraj Hantabal

Michaela Hantabalová • 27. 7. 1974 Bratislava • Po skončení štúdia na FA STU pôsobila v ateliéri ARCHIA a v roku 2009 založila s manželom Jurajom ateliér *hantabal architekti*. V roku 2005 sa už predstavili vlastným rodinným domom Minimal (Bratislava-Prievoz) ¹. Umne ho postavili na pozemku, ktorý je sotva dvakrát väčší než je pôdorysná plocha domu. Iniciovala pozoruhodnú obnovu bratislavskej Kalvárie ² nad Pražskou cestou, kde z rozpadnutej ruiny pietne obnovili kaplnku štvrtého zastavenia a novými prostými architektúrami nahradili zaniknuté kaplnky (2024).

Juraj Hantabal • 16. 10. 1973 Bratislava • Fakultu architektúry STU absolvoval v roku 1998 a ešte dva roky postgraduálne študoval na VŠVU. Pôsobil najskôr v ateliéroch ARCHIA a AUKETT v Prahe a potom v Bratislave. V roku 2009 založil s manželkou Michaelou vlastný ateliér *hantabal architekti*. V ich neveľkom ateliéri sa rodia projekty kultivovaných menších stavieb, ktorým nechýba kompozičná nápaditosť a súčasne minimalistické gesto. Patria k nim bratislavské rodinné domy ako Ahoj (2011), obnova skromnej vily Holubka (2019) alebo vila Minimal pod orechom (2023). Ani nimi projektované väčšie bytové komplexy, ako napríklad Minergero (2011) alebo Na Varte na Kolibe (2018), nestrácajú tvarovú zaujímavosť a napätie medzi redukciou a členitosťou, napätie medzi redukciou a členitosťou.

Bytový komplex • Drotárska 55
Juraj Hantabal, Michaela Hantabalová;
spolupráca: Soňa Pavolová, Jakub Hanták
2019

Okolo Drotárskej cesty postupne vyrástla rozmanitá zástavba, ktorá by si zaslúžila viac urbanistickej disciplíny. Ako reagovať na takúto rozmanitosť a súčasne udržať celistvú tvár zamýšľanej architektúry? Hantabalovci to skúsili optickou ilúziou mierky, a to natočením budovy, prispôbením sa terénu rôzne veľkými otvormi. Zvláštne napätie vytvára latová drevená plocha priečelí a pestré rozloženie zahĺbených okenných aj dverných otvorov a lodžií. V strede dispozície je schodisko s výtahom, okolo neho dvoj- až štvorizbové byty. Umiestnenie na svahu sa odrazilo vo výškovom posune o pol podlažia a v minimalizovaní komunikácií. Druhý zadný menší radový dom je nenápadnejší, ale na jeho bielej omietke prebieha rovnako pestrá hra otvorov.

Nový evanjelický kostol • Legionárska 1
Michal Milan Harminc
1933

Harminc projektoval takmer stovku kostolov rôznych konfesií, asi osemdesiat ich navrhol na Slovensku, v Bratislave hneď dva. Nový evanjelický kostol predstavoval jeho definitívny príklon k funkcionalizmu. Harmincov návrh zvíťazil v druhom kole vyzvanej súťaže a podľa plánov Juraja Tvarožka postavili vedľa zborový dom a internát. Kostol má pravouhlé objemy, loď s plochou strechou a hranolovitú vežu. Masívny kamenný sokel a travertínový rám vstupu odkazujú na historizmus, kabrinec na fasádach zasa na modernu. Interiéru s trojramennou empourou dominuje pyramídálny oltár s mramorovým krížom. Oceľobetónové kazetové stropy s výbornou akustikou, podlahové kúrenie, oceľové okná či dokonalé detaily radia kostol k nestorovým najkvalitnejším dielam.

Michal Milan **H**arminc

7. 10. 1869 Kulpín (Srbsko) – 5. 8. 1964 Bratislava • Dolnozemský Slovák, architekt a stavitel, nestor slovenskej architektúry, v ktorého diele sa spája historizmus s modernou a funkcionalizmom. Takmer tristo stavieb rôznych druhov na území bývalého Rakúsko-Uhorska ho zaradilo k najproduktívnejším tvorcom nielen na Slovensku, ale aj v širšom európskom priestore. V Bratislave navrhol tradíciou ovplyvnené Slovenské národné múzeum (1928) ¹, hoci v súťaži sa objavili aj avantgardné návrhy českých architektov, modernou ovplyvnený hotel Carlton-Savoy (1929, Hviezdoslavovo nám. 3) či honosný bankový palác Tatra banky (1925, Nám. SNP 33). Po roku 1929 nechýbali sebavedomé funkcionalistické diela ako evanjelický kostol, dom Slovenskej ligy ² (1936, Dunajská a Grösslingova) či kostol v Lamači (1951), završujúci jeho pozoruhodnú sakrálnu tvorbu.

Juraj Herrmann (Hermann)

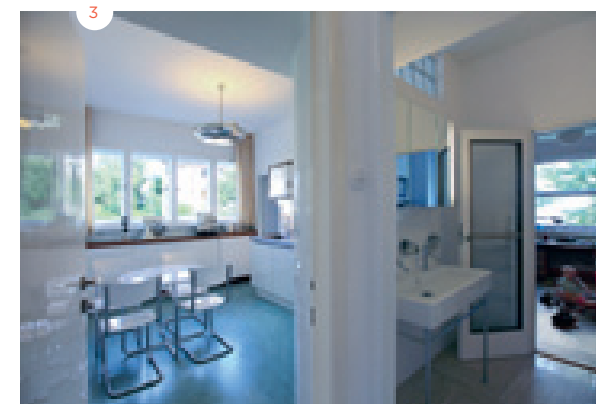
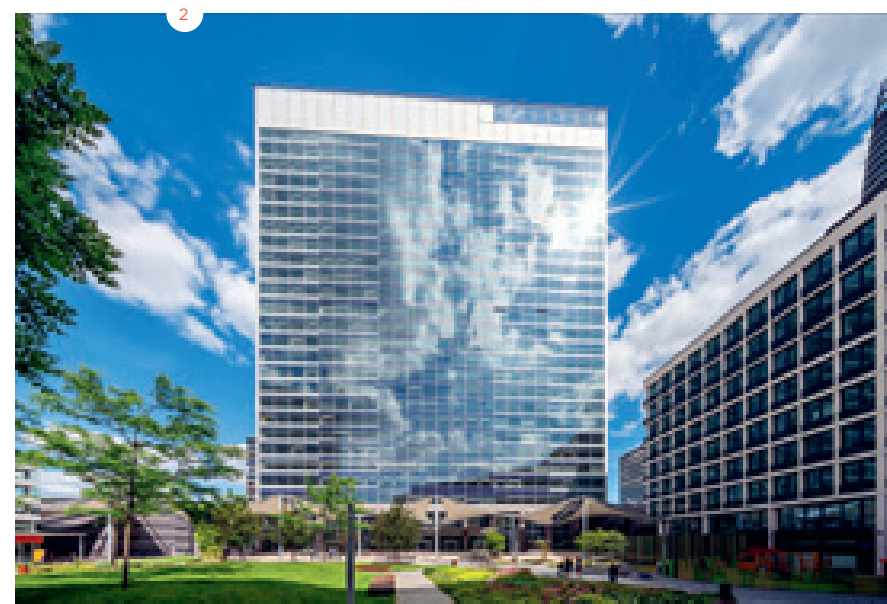
Obytné veže Panorama Towers

Landererova ulica

Juraj Herrmann, Patrik Pavlásek, Viera Hajasová,
Daniel Růžička, Daniel Mikunda, Marek Vančo,
Jana Valachovičová, Beáta Hermannová
2016

Pôvodný návrh vypracoval v roku 2005 slávny katalánsky architekt Ricardo Boffil (1939 – 2022) a navrhol aj trojhranný tvar výškových budov. Mali však byť pôvodne tri a rozmiestnené okolo oválneho námestia. Keď sa celého projektu ujal J. Herrmann s kolektívom P – T, ponechali dve veže, upravili formu podnože a zmenili aj architektonický výraz celej stavby. Na prízemí sú obchody, nad nimi garáže a od 5. po 33. poschodie 606 bytov či apartmánov s balkónmi alebo lodžiami a horizontálnymi bielymi parapetmi. Architekt sa nedal zviať k lákavému krivkovému tvarovaniu a celý súbor má jednotnú jasnú tvár s presvedčivo ostrými hranami. Komplex nadväzuje na budovu Tower 115, čo je prestavané pôvodné Presscentrum od Jozefa Lacka a kol. (1972) ², ktorého obnovu J. Herrmann takisto projektoval.

11. 1. 1953 Levice • Absolvoval architektúru na SVŠT v roku 1977 a už jeho diplomový projekt, sobášna sieň v Dúbravke, sa dočkal realizácie. Pracoval na ŠPTÚ, kde s Dušanom Krepopom a Štefanom Svetkom navrhli (1988) oceňovaný obytný súbor s 226 bytmi na Machnáči ¹. V rokoch 1981 až 1984 pôsobil v Alžírsku, potom, v súvislosti s prípravou hotela Forum, pobudol v Paríži a od roku 1991 pracoval vo Viedni. V roku 1995 založil vlastnú spoločnosť P – T, spol. s r. o., kde dodnes pracuje pre významných domácich aj zahraničných investorov a developerov. V rokoch 2015 až 2020 bol po dve funkčné obdobia prezidentom SAS. Spolu s manželkou, architektkou Beátou Hermannovou si dôsledne vo funkcionalistickom duchu obnovili vilu na Krčméryho 15 (2009) ³, ktorú postavil architekt a staviteľ Josef Růžička v roku 1937.

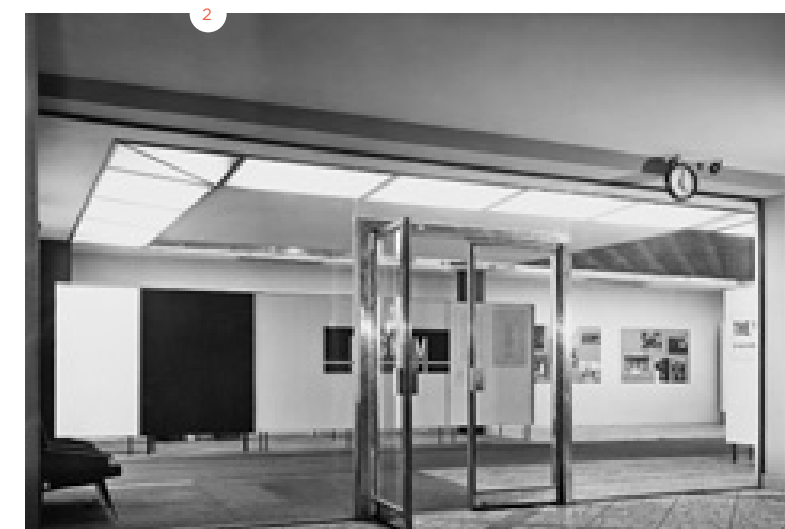
Mičurinské stredisko Ekojuventa • Búdková
cesta 2
Miloš Chorvát
1955

Areál pôvodne slúžil na prírodovedné voľnočasové a vzdelávacie aktivity mládeže. Dominuje mu symetrická stavba s ôsmimi mohutnými piliermi na priečelí. Za ním sú pieskovcové reliéfy od Jána Kulicha a celkom hore socha *Slovenská budujúca mládež* od Františka Gibalu. V areáli boli aj skleníky, stajne, amfiteáter a sezónny bazén. Hlavná budova predstavuje najvýraznejší príklad socialistického realizmu, čiže sorely, ktorá sa postavila proti modernému funkcionalizmu. Nájde sa tu však aj dačo z európskej moderny, napríklad odraz diela Alvara Aalta v zvl-
nenom drevenom strope hlavnej sály. V apríli 1989 sa tu ešte sformovala známa iniciatíva ochrancov prírody *Bratislava nahlas*, no po roku 1989 celý komplex areálu chátral a dlhé roky ho musela brániť skupina občianskych aktivistov.

Miloš Chorvát

14. 6. 1927 Bratislava • Bratislavský rodák, ktorý architektúru vyštudoval v Prahe na Akadémii výtvarných umení u profesora Jaroslava Fragnera. Architektom bol aj jeho otec Juraj Chorvát (1895 – 1955). Miloš Chorvát bol činný nielen ako praktizujúci architekt, ale aj ako vedúci tajomník Zväzu architektov, najstaršej slovenskej architektonickej stavovskej organizácie. V roku 1963 vyhral prvé miesto v súťaži na novú budovu rozhlasu, no realizoval sa návrh z druhého miesta. Podľa jeho projektu postavili aj Dom umenia (Národné osvetové centrum, nám. SNP 12) ^{1, 2}. Po roku 1968 emigroval do vtedajšieho Západného Nemecka, žil v Essene, kde pokračoval v architektonickej práci na projekčnom oddelení siete obchodných domov Karstadt.

Športová hala na Pasienkoch • Trnavská 29
Jozef Chovanec
1958 – 1962

Nedávno vzbudila obnova tejto haly kritiku, ktorá jej vyčítala viacero prešlapov, napríklad zatemnenie okien alebo zmenu farebnosti. Ale základný smelý počín – elegantné a odvážne lanové zastrešenie – tejto odvážnej stavbe zostal. Bolo to ako zjavenie, keď sa podarilo na Slovensku už na konci päťdesiatych rokov navrhnuť halu, ktorá sa inšpirovala v USA na podobne prekrytom diele v Raleigh od architekta poľského pôvodu Matthewa Nowického. Dimenzovanie lanovej konštrukcie robil s Chovancom statik Jozef Poštulka. Laná zastrešenia sú uložené v dvoch na seba kolmých smeroch a vytvárajú hyperbolický paraboloid. Nesú ich dva mohutné oblúky, ktoré sa dole nekrižujú, ako u Nowického, ale končia dažďovým žlabom. Ľahkú konštrukciu a krivku tribún zvýrazňovalo presvetlenie veľkými oknami.

Jozef Chovanec

19. 11. 1925 Slovenská Ľupča – 16. 3. 1990 Bratislava • Patril medzi prvých absolventov architektúry na SVŠT (1950). Pracoval vo viacerých projektových ústavoch, nakoniec na ministerstve výstavby a techniky. Jeho široký tvorivý záber sa prejavil v smelých moderných dielach, akými bola hala na Pasienkoch (1962) alebo výskumný ústav v Ružovej doline 27 (1967) ¹, kde s Karolom Palušom schody odvážne nahradili výlučne rampami. Objekt však v roku 2006 prestavali a architekt Vladimír Zigo doň schodisko predsa len vložil. Chovanec si veľmi dobre rozumel s Ferdinandom Milučkým, keď spolu navrhovali zastupiteľské úrady v Moskve a v Ríme (1969 a 1970). So Stanislavom Talašom sa dostal k finálnemu návrhu sídliska Petržalka, nezniesol však nekonečné komplikácie pri zápase o náročnejšie riešenia a od projektu odstúpil. Zomrel náhle počas zapálenej odbornej diskusie na Spolku architektov Slovenska na jar rušného roku 1990.

Pálffyho palác - Galéria mesta Bratislavy

Panská 19

Karol Chudomelka

1988

Cielom pamiatkovej obnovy tu bolo nielen funkčne adaptovať historický objekt na novodobé účely galérie, ale aj ukázať jeho zložité stavebné dejiny. Skromná uličná klasicistická fasáda kontrastuje s bohato štruktúrovaným interiérom, kde sa návštevníkovi odkrývajú jednotlivé vývojové etapy paláca. Do jedného celku sú tu skĺbené architektonické prvky gotickej, renesančnej či klasicistickej prestavby. Súdobá estetika druhej polovice 20. storočia sa prejavila vo forme novotvarov sklenených výplní, podsvietených drevených podhládov či podláh. Zvolená forma prezentácie architektúry ako exponátu je tu plne v symbióze s galerijnou funkciou objektu.

Karol Chudomelka

24. 2. 1922 Jindřichův Hradec (ČR) – 13. 4. 2013 Bratislava • Český architekt, ktorý po štúdiách architektúry na vysokých školách v Darmstadte a Drážďanoch pôsobil výlučne na Slovensku. Po skončení druhej svetovej vojny inicioval založenie špecializovaného ateliéru na obnovu historických objektov v rámci Stavoprojektu, kde pôsobil ako vedúci projektant. Jeho tvorba sledovala líniu aktuálnej európskej pamiatkovej starostlivosti: nevýhýbal sa vloženiu moderných prvkov, napríklad oceľobetónového stropu na sobášnom paláci v Bytči, ktorý mal evokovať zaniknutý strop. Medzi jeho najznámejšie práce patrí obnova Oravského hradu, Trenčianskeho hradu, Zvolenského zámku alebo radnice v Bratislave. Venoval sa aj teoretickým otázkam tvorby v historickom prostredí, pričom svoje názory formuloval v textoch publikovaných v rôznych odborných časopisoch.

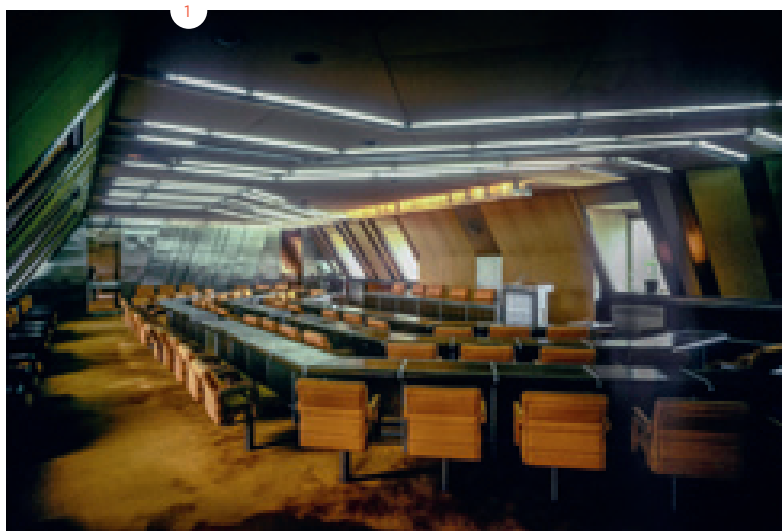
Dom obradov Zichyho palác ● Ventúrska 9
Rastislav Janák, Oľga Janáková
1990

Pred rekonštrukciou objekt slúžil na bývanie, počas jeho obnovy v osemdesiatych rokoch 20. storočia museli časť paláca vystať nanovo. Stavba obsahuje množstvo na mieru vyrobených jedinečných prvkov od kľučiek na dverách až po stropné svietidlá. Výtvarná tvorba sa tak stala rovnocenným partnerom architektúry. Hoci sa tento vklad môže zdať radikálny, šľachta si svoje sídla vždy rekonštruovala v duchu najnovších trendov. Ide teda o sebavedomý a pravdivý prístup nadväzujúci na historické vrstvenie reprezentatívnych stavieb. V roku 1991 autor za toto pokrokové a veľmi zapamätateľné architektonické dielo získal Cenu Dušana Jurkoviča.

Rastislav Janák

7. 05. 1942 Bratislava – 3. 10. 2002 Bratislava • Architektúru študoval v Bratislave nielen na technickej (SVŠT), ale aj na výtvarnej (VŠVU) vysokej škole, kde tiež vyše tridsať rokov vyučoval. Možno preto jeho tvorba osciluje medzi dizajnom a architektúrou a je štýlovo neortodoxne zasadená niekde medzi modernou a postmodernou. Hoci sa venoval navrhovaniu vo všetkých mierkach, najzásadnejšie zarezonoval na poli interiérového dizajnu, takzvaného vloženého interiéru. V ňom vychádzal z high-tech estetiky strojov, astronautiky a pripomínal dobové sci-fi filmové sety. Neustále sa vracal k materiálom ako kov, sklo, neón či plyš a v tvorbe často používal repetíciu geometrického motívu. Žiaľ, nezachovala sa ani značná časť jeho bratislavskej interiérovej tvorby (čiastočne len interiéry SNR na Hrade 1, s Oľgou Janákovou a Ivanom Petelenom, 1985). Zanikol aj oceňovaný interiérový kina Tatra (s Petrom Černom, 1980).

Nákupné centrum Aupark Einsteinova 18, 24
Juraj Jančina a kol.
2001

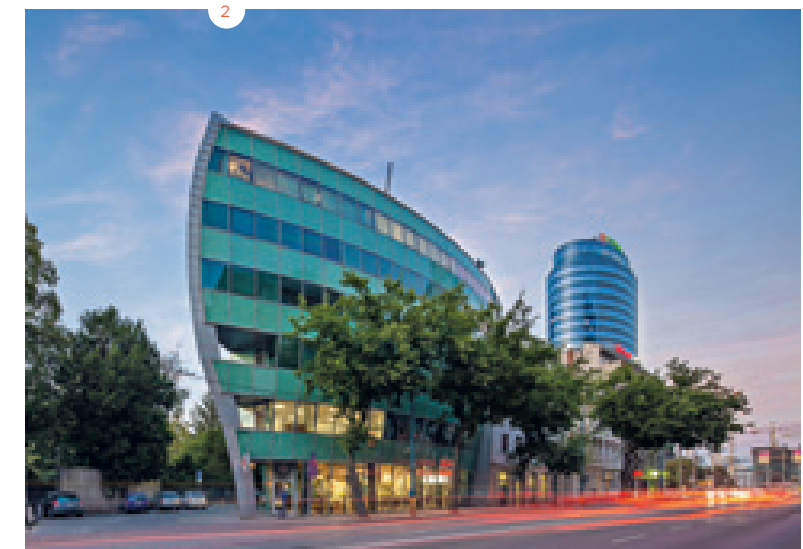
Veľká budova nákupného centra stojí neďaleko dunajského nábrežia a pri dnešnom Sade Janka Kráľa (pôvodne parku nazývanom Aupark). Hlavné priečelie budovy kopíruje oblúk susednej mimoúrovňovej križovatky. Nákupné centrum (prvú časť dokončila spoločnosť HB Reavis v roku 2001) je aj po dlhých rokoch úspešnej prevádzky v Bratislave najväčšie a najúspešnejšie. V roku 2007 k nemu pristavali, v blízkosti dovedty osi-hoteného pylónu Mosta SNP, administratívnu dvojvežu Aupark Tower. Nákupné centrum Aupark sa teší veľkej prosperite, ročne tu napočítali 12 miliónov nakupujúcich. V roku 2024 dokončili prístavbu s efektným zeleným priečelím dlhým 130 m, teda dlhším než futbalové ihrisko.

Juraj Jančina

13. 11. 1964 Bratislava • Po absolvovaní FA SVŠT (1988) krátko pracoval v Lignoprojekte a v architektonickej kancelárii Kordon v rakúskom Grazi. V roku 1992 založil vlastný ateliér Jančina architekti (JAAR), ktorý je jedným z najväčších v Bratislave. Veľkosti ateliéru zodpovedá aj veľkosť a rozmach projektov, čo tu vznikli, ako obchodné centrá Aupark v Bratislave-Petržalke, Žiline či v Košiciach. Niekdajšie pochybnosti o veľkosti či umiestnení centier vyvrátila ich obchodná úspešnosť a masová návštevnosť. Apollo Business Center I a II (2004 a 2008) ¹ je rozsiahly administratívny komplex na začiatku Prievozskej ulice. Medzi menšie, no takisto odvážne koncipované architektonické diela patrí administratívna budova s ostrým nárožím na Malom trhu (2005) ².

Kochovo sanatórium • Parizánska 27
Dušan Jurkovič, Jindřich Merganc, Otmar Klimeš
1930

Sanatórium na svahu nad Palisádami si dal postaviť profesor Karel Koch ako pôrodnicu a tomuto účelu slúži dodnes. Nedávno prešlo zásadnou obnovou, pri ktorej podľa projektu architektov Viktora Šišoláka a Dušana Dinaja vymenili aj tehlový obklad priečelia a pristavali nenápadné bočné krídlo. Sanatórium má elegantne zalomený tvar, aby svojou veľkosťou nevyčnievalo medzi okolitými menšími vilami. Vnútri bola ordinácia, operačná sála, izby s 36 lôžkami a na najvyššom poschodí kaplnka. Za budovou je vo svahu nedávno znovu sprístupnená záhrada s dendrologicky bohatou výsadbou. Pre MUDr. Kocha navrhol Jurkovič vedľa sanatória aj vilu, no nepostavili ju. Na projektoch sanatória či vily spolupracovali s Jurkovičom architekti J. Merganc a O. Klimeš, ktorí sú podpísaní na záverečných výkresoch.

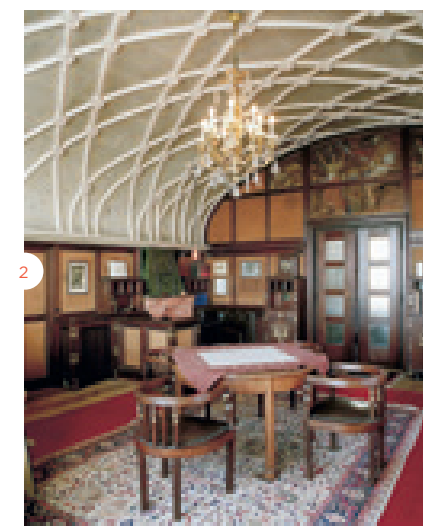

Dušan Jurkovič

23. 8. 1868 Turá Lúka –21. 12. 1947 Bratislava

- Jurkovič je v zahraničí náš najznámejší architekt. Po štúdiu stavitelstva na Štátnej škole remesiel vo Viedni (1894 – 1889) pôsobil na Morave a fascinovaný ľudovým stavitelstvom postavil na vrchu Radhošť turistické stavby, za ktoré ho spisovateľ Vilém Mrštík označil za básnika dreva. Na jeho kúpeľných stavbách v Luhačovicích (1903) sa už folklór spája so secesiou. Po roku 1918 prišiel do Bratislavy a viedol pamiatkový úrad, no nesedelo mu to a v roku 1922 sa vrátil k tvorivému projektovaniu. Vtedy však už nad romantickou bohatosťou stavieb jeho mladosti víťazila striedma moderna. Povzdychol si, že „*moderné smery vyplývajú z nútenej sporivosti*“, no napriek tomu sa vydal spolu s mladšími kolegami cestou moderny. Iba vo vlastnom dome (Lermontovova 23) si ako spomienku postavil podobnú klenbu, akú obnovil v zámku v Novom Městě nad Metují (1908). Po druhej svetovej vojne sa ako prvý architekt stal národným umelcom (1945).

1

Bytový dom Nová Dunajská • Dunajská 29
Peter Jurkovič, Marcel Dzurilla;
spolupráca: Kristína Tomanová, Tomáš Pilát
2021

Rýchlo sa zabudlo na dom, ktorý tu stál kedysi – nový bytový objekt obsadil uvoľnenú medzeru v zástavbe tak prirodzene, akoby tu bol odjakživa. Neďaleko na Dunajskej 46, 48, 50 je iné oceňované dielo, na ktorom sa Jurkovič tiež podieľal (2010), no to predvädza radikálnejšie uvažovanie. Tu však s kolegami uplatnil prístup, ktorý vypovedá o snahe nenásilne splynúť s okolím. Nad aktívnym parterom sú štyri bytové podlažia. Omietnuté priečelia hore ako šperk zdobí ustúpené podlažie s profilovanou fasádou v nežnej ružovej farbe. S priestorom sa narábalo efektívne, no vo dvore zostalo miesto aj na predzáhradky. Jurkovič Novú Dunajskú označil za viac-menej neprogresívny dom, ktorý rešpektuje všetky tradičné princípy.

Peter Jurkovič

9. 4. 1979 Bratislava • Na rozdiel od iných absolventov FA STU sa ani nevydal do sveta, ani nehľadal uplatnenie v zabehnutom ateliéri. Hneď po skončení štúdia v roku 2003 smelo vstúpil na scénu ako spoluzakladateľ štúdia RAUM a neskôr GutGut. Po desiatich rokoch usúdil, že inklinuje k sólovej ceste a odvtedy pôsobí pod značkou JRKVC. Ako sám povedal: „*Vnímam sa skôr ako tradičný architekt a čím som starší, tým viac smerujem k dlhodobým fungujúcim princípom.*“ V tomto smere je Jurkovič ojedinelým autorom, v jeho prácach sú prítomné odkazy na tradičné formy aj výtvarné motívy, nebojí sa aplikovať farby, jemne dekorovať, hľadať malebnosť. Dobrým reprezentantom jeho prístupu je rodinný dom IST v Čunove (2013) ¹ alebo jeho vlastný dom s ateliérom na Blumentálskej 1 ². Dlhodobu sa venuje aj architektonickej fotografii.

2

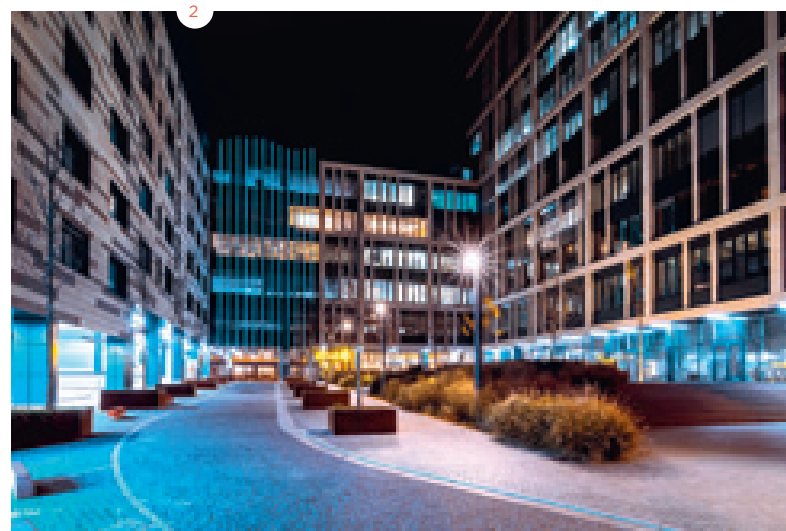
Nákupné centrum Eurovea • Pribinova 8 – 38
Branislav Kaliský, Marek Varga, Miroslav Vrábel,
Bose International Planing & Architecture Michel
Desvigne kol.
2010, 2023

Na okraji centra mesta, tam kde sa štvrt' storočia nedarilo do-
stavať národné divadlo, rýchlo vyrástol obchodný komplex Eu-
rovea, ktorý sa k Dunaju správa veľmi prívetivo a obracia sa
k nemu tvárou. Dôkladné založenie až 16 m pod hladinou rieky
chráni komplex pred tisícročnou vodou. Premyslené stupňovi-
té terasy, park a vybavenosť parteru dokázali z nábrehia vytvoriť
mimoriadne obľúbené miesto. Vnúťom vedie pasáž krytá ha-
dovitým presklením. V komplexe sa nachádza vyše 300 obcho-
dov, reštaurácií, barov a kaviarní, ale aj hotel Sheraton, kino-
komplex so 17 sálami, fitnesscentrum či byty. Pri takom rozsahu
už architekti nemohli vystačiť s jedným motívom a komplex sa
stal zmesou rozmanitých tvarov či priečelí od „uhorky“ v po-
predí po zvlnené južné fasády a pripomína trochu spontánne
rastúce časti historického mesta.

Branislav Kaliský

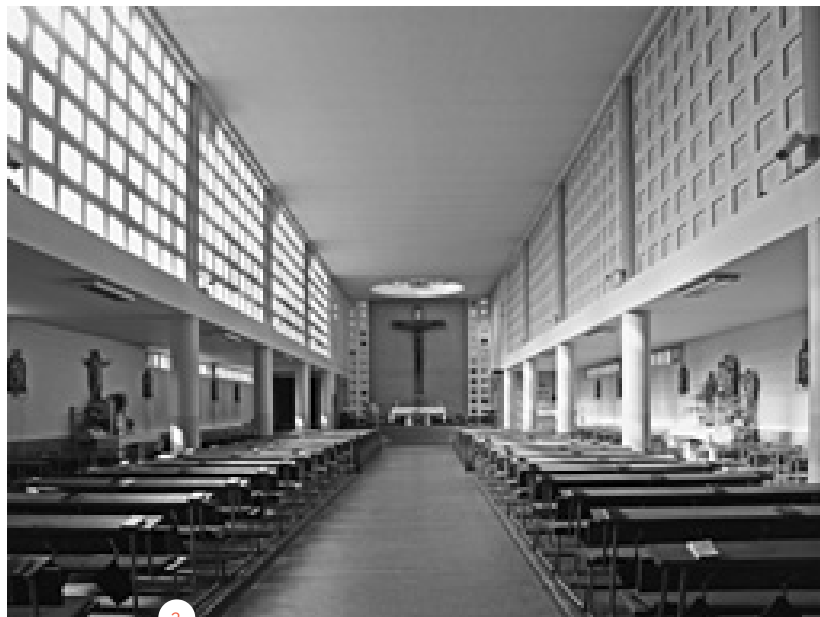

2. 2. 1968 Bratislava • Branislav Kaliský,
syn architekta a urbanistky, študoval
na bratislavskej FA a potom vo Viedni,
kde tiež šesť rokov pôsobil. Vrátil sa do
Bratislavy a venoval sa nielen architektúre,
ale bol aj mestským poslancom a poradcom
ministra. Jeho ateliér nesie názov A1 Respect
Architecture. Spolu s kolegom architektom
Petrom Suchánskym navrhli kompaktnú
zástavbu s bytmi, administratívou a novým
námestím medzi Mýtnou a Radlinského
s názvom Blumental (2010, 2018) ².
Komplex realizovala spoločnosť Corwin,
ktorá v podobnom duchu obnovuje aj areál
bývalej továrne Palma. Kaliský sa podieľal
aj na budove Einpark na Einsteinovej 33
(2020) ¹, prvej takejto budove u nás
s nulovými emisiami. Na administratívnej
časti komplexu spolupracovala významná
slovenská architektka Špela Videčník zo
štúdia OFIS ³.

1

2

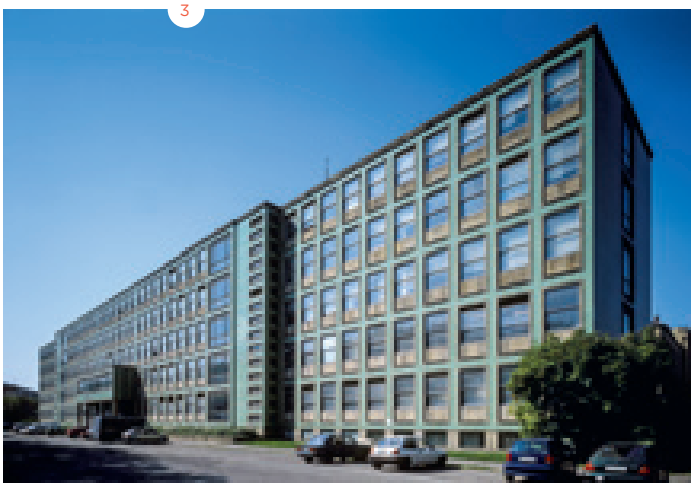
Dom obuvi Baťa • Hurbanovo námestie 6
Vladimír Karfík
1930

Dom obuvi Baťa mali postaviť na mieste, kde stál historický hostinec. Proti pôvodnému návrhu s dlhými pásovými oknami sa však magistrát ohradil, lebo bol vyšší než tento hostinec a prekážal pohľadom na Michalskú vežu. Karfík teda návrh pružne prepracoval tak, že na nárožie umiestnil nižšiu časť a vzdialenejšiu zvýšil na štyri poschodia. Obchodný dom bol typicky baťovskystrohý a zameraný na efektivitu predaja. Vnútro presvetlovali pásové okná priemyselného vzhľadu a priečelie posiate reklamnými nápismi v noci po celom obvode efektne osvetlil neónový pás. Od deväťdesiatych rokov prešiel objekt dvomi rekonštrukciami a už neslúži svojmu pôvodnému účelu.

Vladimír Karfík

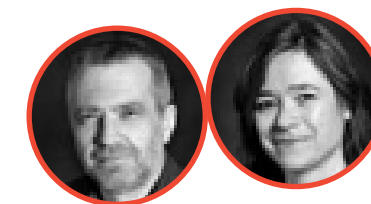
26. 10. 1901 Indrija (Slovinsko) – 6. 6. 1996 Brno • Architektom 20. storočia nazval Karfík Štefan Šlachta. Karfíkov život sa skutočne takmer kryje s minulým storočím. Narodil sa v Slovinsku, architektúru študoval v Prahe, krátko praxoval v Paríži u Le Corbusiera a dva roky strávil v USA u slávneho Franka L. Wrighta. Od roku 1930 pracoval v Zlíne pre Baťu, kde navrhol známu administratívnu budovu Baťovej firmy, obchodné domy do Liberca, Amsterdamu, Bratislavy i kostol do Petržalky 2 (1932). V rokoch 1947 až 1971 pôsobil v Bratislave na SVŠT ako profesor. Podieľal sa na vzniku prvého paneláka na Kmetovom námestí 1, navrhol chemickú fakultu SVŠT, Farmaceutickú fakultu UK 3 aj sídliská Vistra a Biely Kríž. Karfík bol veľký svetobežník a v rokoch 1979 až 1983 pôsobil ešte na Malte. Jeho memoáre z roku 1993 sú pútavým a dobrodružným čítaním. V roku 1985 mu Americký inštitút architektov udelil čestné členstvo.

3

Bjørn Kierulf Zuzana Kierulfová

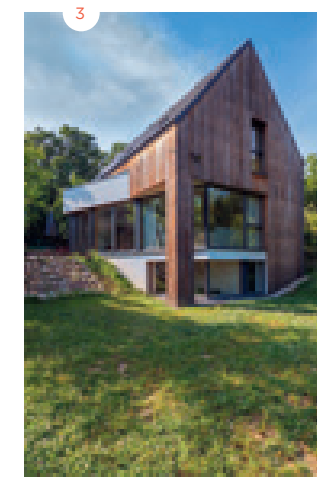
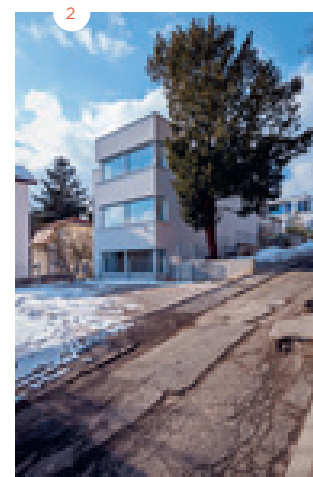

Bjørn Kierulf • 25. 10. 1968 Wettingen, Švajčiarsko • Ako Nór narodený vo Švajčiarsku prišiel na Slovensko v roku 1989 a na VŠVU vyštudoval priemyselný dizajn. V roku 2004 založili s manželkou architektonické štúdio Createrra, kde navrhujú energeticky pasívne stavby z prírodných materiálov. Sídli v Hrubom Šúre v kopulovom objekte zo slamených balov, ktorý postavili spolu s prof. Gernotom Minkem. Od roku 2010 spolupracoval na vývoji slamených panelov EcoCocon a v roku 2019 sa stal riaditeľom firmy s týmto názvom. Ich projekty sa už realizovali po celom Slovensku, len do Bratislavy prenikajú pomaly. Na Šulekovej ulici **2** obnovili štvorpodlažný dom v pasívnom štandarde, s tromi bytmi a fotovoltikou na streche (2014, Petronela Pagáčová a B. Kierulf) a v lese pri Lamači **3** postavili ďalší pasívny dom (2013, B. Kierulf, Nela Šimko).

Zuzana Kierulfová • 1. 5. 1969 Bratislava • V roku 1992 vyštudovala FA STU. V ateliéri Createrra, ktorý vedie s manželom Bjørnom, už navrhli viac ako stovku pasívnych stavieb. Jedna z nich, zo slamených panelov a s vegetačnou strechou, stojí vo Vajnoroch **1**. Popri projektovaní vedie občianske združenie ArTUR zamerané na trvale udržateľnú architektúru. Zastupuje Slovensko na medzinárodnej scéne asociácií hlineného a slameného staviteľstva a od roku 2022 pracuje pre medzinárodnú firmu EcoCocon ako špecialistka na dokumentáciu a tréning.

Slamený dom vo Vrakuni • Ostružinová 8, Vrakuňa
Zuzana Kierulfová
2024

Dom má tvar nízkeho prízemného hranola. Na konci, kde sú denné miestnosti, je rozšírený a obložený drevom. Juhozápadné priečelie dvoch samostatných apartmánov kryje proti prehrievaniu vysunutá strecha, čím domček získal tradičný gánok v modernom vyhotovení. Nič viac, žiadna architektonická exhibícia, len prosté drevo-hliníkové okná s parapetom v čisto bielej stene, drevený obklad na širšej časti a fotovoltické panely na vegetačnej streche. Ide o prvý bratislavský slamený dom s prírodnými materiálmi v interiéri. Stojí v tichej a zastrčenej uličke na okraji mesta vo Vrakuni – jednoduché ekologické stavenie si v centre metropoly len ťažko hľadá svoje miesto.

Andrea Klimko

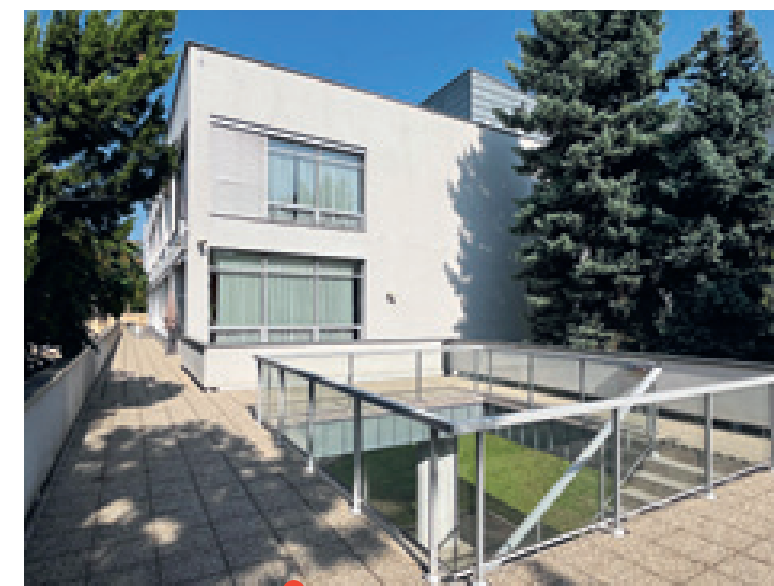
14. 8. 1973 Humenné • Po štúdiu na FA STU (1997) absolvovala architektúru aj na technickej univerzite vo Viedni (2001) a odbornú stáž v Klagenfurte. Potom pôsobila v Bratislave, kde sa s Andrejom Alexym autorsky podieľala na bytovom dome Mondrian (2005) a na obytnom komplexe vo vinohradoch nad Račou (2009). V Podunajských Biskupiciach postavili podľa jej projektu jedenáťpodlažný bytový dom Mendelsohn (2018) ¹, ktorého zaoblené nárožia odkazujú na expresionistické diela Ericha Mendelsohna. V roku 2013 preniesla svoje architektonické štúdio do Londýna.

Športovo-relaxačné centrum Relaxx

Einsteinova 7
Andrea Klimko, Peter Kručay
2008

Relaxx stojí na úzkom pozemku medzi diaľnicou a železnicou. Líniu spojenú s pohybom pretavila architektka aj do formy stavby. Dynamický tvar dosiahla vlnovitým vyzdvihnutím a umiestnením vyvýšenej časti na rozkročených rámoch. Cez presklené priečelie vidieť aj zvonku batérie rôznych cvičebných a relaxačných náradí. Na dvoch podzemných podlažiach sú parkoviská, na prízemí sa nachádzajú predajne, na poschodí zdravotné centrum, nad ním vnútorný golf, soláriá a reštaurácia. Dve najvyššie poschodia autori vymedzili na rozmanité športové a relaxačné aktivity, pričom úplne hore situovali bazén so saunou. Hneď vedľa stojí dom nábytku Atrium od architekta Ľubomíra Závodného, na ktorý Relaxx nadväzuje výškou. Zaujímavé je, ako stiesnené pomery podnietili invenčné a odlišné architektonické riešenia.

Dom kultúrnej rekreácie, dnes hotel Sorea Regia
 Kráľovské údolie 6
 Ferdinand Konček, Ilja Skoček st., Ľubomír Titl
 1966

V porovnaní so štvrt' storočia trvajúcim projektovaním a výstavbou Domu odborov vznikol Dom kultúrnej rekreácie veľmi rýchlo (1960 – 1966). Hoci skromne skrytý nad bývalým Parkom kultúry a oddychu predstavuje súčasný hotel Sorea extrakt architektonického názoru a asi aj najcharakteristickejšie dielo Lordov, ako trojicu architektov nazývali. Svojimi nevelkými rozmermi sa mohol vyhnúť tienistým stránkam gigantických zámerov, ktoré sa vtedy dostávali úspešným architektom na rysovacie stoly. Objekt dodnes slúži odborárom a napriek niektorým interiérovým úpravám si ponechal kultivovanú skladbu hlavnej hmoty i do svahu uložených krídel, ľahkosť subtilnej terasy či transparentnosť pásov presklených lodžií. Budova s radom výtvarných diel sa dnes už skrýva za vysokými stromami a rozložitý tis zacláňa aj sochu v strede areálu s názvom *Sediaca* od Pavla Tótha.

Trojica architektov sa dostala na výslnie v spojitosti s veľkorysými neskoromodernými projektmi šesťdesiatych rokov. Okrem veľkých odborárskych zotavovní, napríklad v Liptovskom Jáne, navrhli pre odbory aj svoje najväčšie dielo Dom odborov, techniky a kultúry Istropolis. Jeho zbúranie v roku 2022 vyvolalo veľkú vlnu protestov. Architekti sa zúčastnili na návrhu sídliska Ružinov (1966, v kolektíve Dušana Kedra) a navrhli tam budovu podnikov zahraničného obchodu (1967, Clementisova 10) ¹. S Ľudovítom Jendrejákom a Georgim Tursunovom projektovali internát na Bernolákovej ulici ² (1966).

Ferdinand Konček

9. 7. 1929 Praha • Od roku 1948 študoval architektúru na SVŠT, potom v Prahe u prof. Fragnera, kde sa začalo jeho partnerstvo so spolužiakmi – Moravanom Iljom Skočkom a bratislavským rodákom Ľubomírom Titlom. Po skončení pražských štúdií (1957) pracovali spolu až do roku 1990 na rôznych bratislavských projektových pracoviskách vrátane liberálnych Združených projektových ateliérov koncom šesťdesiatych rokov.

Ilja Skoček st.

12. 6. 1930 Brno – 3. 2. 2022 Bratislava • Po štúdiách na SVŠT a AVU v Prahe pôsobil v Bratislave, medzitým aj v Alžíri (1981 – 1984). Spomedzi trojice bol verbálne najdisponovanejší a súčasne s veľkorysým nadhľadom. Z jeho šiestich detí sa traja synovia stali architektmi.

Ľubomír Titl

27. 5. 1929 Bratislava – 28. 1. 2018 Bratislava • Študoval na SVŠT a AVU rovnako ako jeho dvaja celoživotní spolupracovníci Ilja Skoček st. a Ferdinand Konček. S nimi potom pracoval v rôznych projektových organizáciách. Na sklonku svojho pôsobenia bol dekanom Fakulty architektúry (1994 – 1996).

Nemecký veslársky klub • Viedenská cesta 22
1931

Na pravom brehu Dunaja powyše Mosta SNP stojí jedna už dlho opustená stavba – bývalý nemecký veslársky klubu Donau. Postavili ho súčasne s vedľajším slovenským veslársnym klubom ako tretiu stavbu tohto druhu v národnostne zmiešanom Prešporku. Poniže nich totiž už stála romantická stavba maďarského veslárskeho klubu, zbúraná až pri výstavbe spomínaného mosta. Tu sa dal vidieť veľký skok, ktorý urobila architektúra práve v roku 1930. Oba novšie kluby už plne odrážali novú funkcionalistickú estetiku, boli prosté, bez ozdôb a historických narážok, s pásovými oknami, ba Konradovo dielo malo aj prvky pripomínajúce lode. Nechýbali zaoblené nárožia, rúrkové zábradlia ani kruhové okná ako na lodných kajutách. Tie funkcionalisti radi používali aj inde, no kde by sa hodili viac než na veslársky klub?

Josef Konrad

10. 8. 1899 Žiar (Svätý Kríž) nad Hronom – 15. 9. 1974 Kingston upon Hull (Veľká Británia) • Architektúru absolvoval na VUT v Brne (1924), potom pracoval vo Francúzsku a v roku 1928 si otvoril architektonický ateliér v Bratislave. Tu navrhol viacero víl, budovu grémia bratislavského obchodníctva na Gorkého ¹ (1933, s Emerichom Spitzerom) alebo nájomný dom pre pracovníkov magnezitového priemyslu na Gajovej (1938). Dnes je zo Staromestskej dobre vidieť na dom na Konventnej 17 ², kde mal architekt aj svoj ateliér (1930); horné dve poschodia mu nadstavali len nedávno. Josef Konrad v roku 1939 emigroval do Veľkej Británie, kde učil na Hull School of Art. Henrieta Moravčíková o ňom napísala, že „jeho vyrovnané dielo patrí medzi najlepšie produkty medzivojnovnej architektúry na Slovensku“.

Ústredná poštová správa,
dnes Ministerstvo dopravy • Námesťe slobody 6
Eugen Kramár, Štefan Lukačovič
1946 – 1951

Hoci pojem funkcionalizmus sa spája s architektúrou medzi-
vojnového obdobia, do tohto prúdu radí stavbu, v ktorej akoby
nebolo nič navyše, práve jej čistota. V kontexte éry, keď vznik-
la, pôsobí nekompromisne o to viac, že jej vtedajšia okolitá zá-
stavba málokedy prevyšovala dve poschodia. O pár rokov sa,
rovnako ako jeden z jej autorov, stala nežiaducou. Dokonca sa
uskutočnila súťaž na obostavanie či prefasádovanie tejto „koz-
mopolitnej“ stavby v duchu socialistického realizmu. Obložili
ju rovnakým keramickým obkladom ako protitáhlý Pavilón
teoretických ústavov či iné dôležité verejné stavby tých rokov.

Eugen Kramár

5. 5. 1914 Devičie – 30. december 1996 Bra-
tislava • Architektúru študoval v Prahe
a v roku 1947 sa stal najmladším profesorom
na bratislavskej fakulte architektúry. Jeho
diela mali robustný vzhľad aj dôkladne pre-
myslenú dispozíciu. Na začiatku Gorkého
a Laurinskej skĺbil do jedného celku banku
aj divadlo (1942 – 1955) ². V roku 1950 bol
neprávom odsúdený a vo väzení strávil desať
rokov. Jeho neskoršie diela sa niesli v duchu
svižného neskorého modernizmu, napríklad
lyžiarsky areál (s Jánom Šprlákom) a hotel FIS
na Štrbskom Plese (1970). Zomrel počas ude-
ľovania štátnych cien, po pristúpení k mikro-
fónu a nedokončení vety „Architektúra...“ .

Štefan Lukačovič

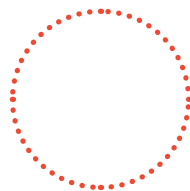
11. 2. 1913 Trnava – 25. máj 2001 Bratislava •
Architektúru študoval v Brne, potom pôsobil
v architektonickej kancelárii Emila Belluša.
Od roku 1942 pracoval s Eugenom Kramárom
v spoločnom ateliéri. Navrhli budovu
dnešného ministerstva pôdohospodárstva
(Dobrovičova 12) alebo budovu polície na
Račianskej 45 ¹. Spoluzakladal bratislavskú
pobočku Stavoprojektu a bol jej riaditeľom
až do odchodu na SVŠT, kde od roku 1957
pôsobil ako profesor na Stavebnej fakulte.

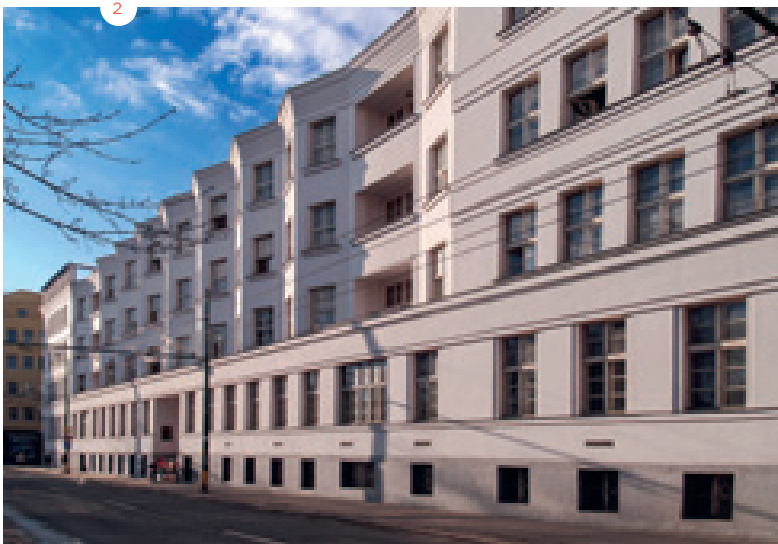
Policajné riaditeľstvo • Špitálska 14
František Krupka
1926

Aj na budove, ktorú F. Krupka navrhol ako sídlo polície, sa na atike objavuje akoby kubistické zalamovanie. Objekt sa rozkladá dovnútra bloku a má tri nádvorja. Na starých fotografiách vidieť nad budovou dva stožiare – antény z počiatkov rádiového vysielania. Jedna bola policajnou vysielačkou, druhá vysielateľom Rádia Bratislava. Objekt patril medzi najlepšie policajné stanice v Európe. Nachádzali sa tam nielen kancelárie, ale aj posluchárne, ubytovňa, policajná škola, strelnica, pohotovosť, celý predbežného zadržania, jazdiareň, poplašná centrála spojená s bankami a hasičmi, ba dokonca aj kriminalistické múzeum. Všetko skryté vnútri, zvonku pútali okoloidúcich sochy dvoch atlantov po stranách vstupu, a najmä sochy dvoch levov nesúcich štíty so štátnym znakom od sochára Augustina Paukerta.

František Krupka

18. 8. 1885 Skuteč – 4. 7. 1963 Praha • Krupka bol trochu záhadnou postavou, hoci od neho pochádza rad významných bratislavských budov. Dokonca projektoval aj do Užhorodu dôstojnú budovu Zemského úradu (1932), podobnú budove bratislavského ministerstva vnútra (Pribinova 2). Študoval najprv v Prahe potom vo Viedni u Friedricha Ohmanna, u ktorého potom pracoval na adaptáciách Hofburgu. Po vzniku ČSR prišiel do Bratislavy. Jeho architektonický názor bol dôstojne konzervatívny, hoci na niektorých budovách sa už objavili náznaky kubizmu. Napríklad na zalamovanom priečelí bývalého internátu (29. augusta 10) ² z roku 1925, dnes budove Sociálnej poisťovne. Krupka vyhral v roku 1925 súťaž na tzv. štátny obchodný dom, ktorého účel počas výstavby (1934) zmenili a stala sa z neho dnešná Právnická fakulta UK (Šafárikovo nám. 6) ¹.

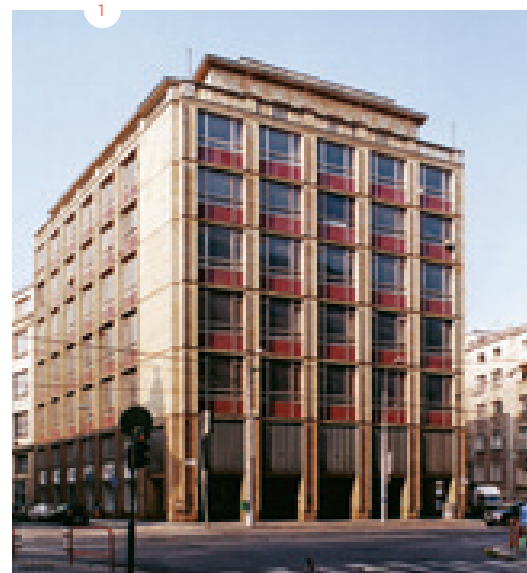
Strojnícka fakulta • Námestie slobody 17
Martin Kusý st.
1963

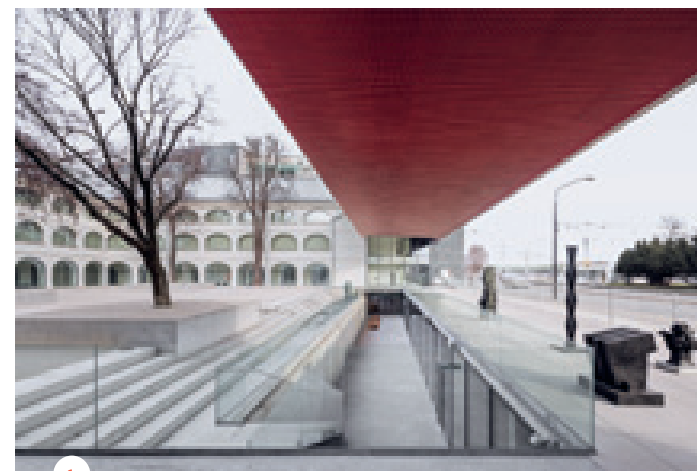
Architekt Pavol Paňák nazval tvorbu M. Kusého st. „*dvojjednosťou rácia a emócie, ktorá je klasickou a priekopníckou zároveň*“. Vystihuje to aj podstatu tejto stavby, čo patrí k tretej a najmladšej na Námestí slobody. Obracia sa doň dlhým rytmizovaným priečelím, z ktorého sú vysunuté hmoty štyroch posluchární s mozaikami od Dezidera Castiglioneho, Alojza Klima a Imricha Vysočana. Architekt tu decentne prerazil návrh talianskych architektov Ernesta La Padulu a Adalberta Liberu zo súťaže na vládnu štvrť (1942). Smerom do dvora je vysunutá veľká aula pomenovaná po Aurelovi Stodolovi. Prekrýva ju lanový strop s najväčšou maľbou na Slovensku od Ladislava Gandla. Priečelie neskôr predĺžili o časť Stavebnej fakulty, kde architekt Oldřich Černý zopakoval tvaroslovie svojho staršieho kolegu.

Martin Kusý st.

14. 11. 1916 Dobroč – 24. 2. 1989 Bratislava
• Martin Kusý st. bol projektantom, vysokoškolským profesorom i organizátorom architektonického života. Pre zatvorenie pražskej ČVUT nacistami doštudoval na TU vo Viedni, po roku 1948 spoluzakladal Stavoprojekt a pôsobil v riaditeľských funkciách viacerých projekčných organizácií. Navrhol niekoľko celonárodne významných stavieb: Múzeum SNR na Myjave, galériu aj hrobku Ľudovíta Fullu v Ružomberku, v Bratislave zasa budovu novín Pravda na Štúrovej 4 (1960) ¹. Venoval sa tiež výučbe na VŠVU a publikačnej činnosti, kde ako prvovelec ucelene mapoval slovenskú architektúru 19. a 20. storočia. Pomenovaná je po ňom cena, ktorú udeľuje SAS za vedecké diela a prezentáciu architektúry. Vladimír Dedek ho charakterizoval slovami „*položil si dosku na hlavu a vyložil všetkých na ňu, aby mali slnko*“.

Národná banka Slovenska • Mýtna 2
Martin Kusý, Pavol Paňák
2001

Za raným dielom architektov – novostavbou SND – niektorí tušia ešte postmodernu, z ich posledného diela – obnovy SNG – dýcha majstrovská schopnosť zladit' do harmonického celku rozmanité staršie architektonické vrstvy. Obe diela vznikali dlho a komplikovane. Celkom iná však bola národná banka, postavili ju rýchlo, hneď po víťaznej súťaži a architekti do nej slobodne premietli svoje zrelé predstavy o architektúre. Budova má dvojitý plášť s regulovaným prirodzeným vetraním. Týči sa so zaobleným nárožím oproti budove rozhlasu, hoci v súťažnom návrhu bolo aj toto nárožie pravouhlé. V nízkom bloku je poloootvorené veľké nádvorie s radom národných stromov – líp. Pod ním sú skryté bankové trezory. Národná banka dostala elegantne kultivovaný objekt vytvorený s vedomím toho, čo sa odohráva na európskej architektonickej scéne.

Martin Kusý

3. 10. 1948 Bratislava • Syn Martina Kusého st. študoval architektúru na SVŠT v Bratislave a ČVUT v Prahe. Od roku 1973 pôsobil v ŠPTÚ a v roku 1990 s Pavlom Paňákom, Eduardom Šutekom a Petrom Bauerom založil architektonickú kanceláriu BKPŠ, ktorá má za sebou rad realizácií, medzi nimi budovy kľúčových národných inštitúcií. Už ako mladí vyhrali súťaž na národné divadlo (1980) ², navrhli aj národnú banku a citlivo obnovili objekt Slovenskej národnej galérie (2022) ¹. Bol tiež prezidentom Spolku architektov Slovenska a je držiteľom radu architektonických ocenení. Pedagogicky pôsobí ako hosťujúci profesor na FAD a SvF STU.

Pavol Paňák

1. 10. 1948 Komárno • Vyštudoval architektúru na Stavebnej fakulte SVŠT a pracoval na ŠPTÚ. V rokoch 1991 až 1995 pôsobil v architektonickej kancelárii Büro Volf v Saarbrückene. Dodnes tesne spolupracuje s Martinom Kusým v ateliéri BKPŠ, pre ktorý si upravili priestory v bývalom vodojeme na Nobeľovej ulici (2008). Prednášal aj na VŠVU (2002 – 2007) a neskôr ako hosťujúci profesor na FAD a SvF STU v Bratislave. Jeho publikované príležitostné texty sú citlivými a hlboko premyslenými úvahami o architektúre.

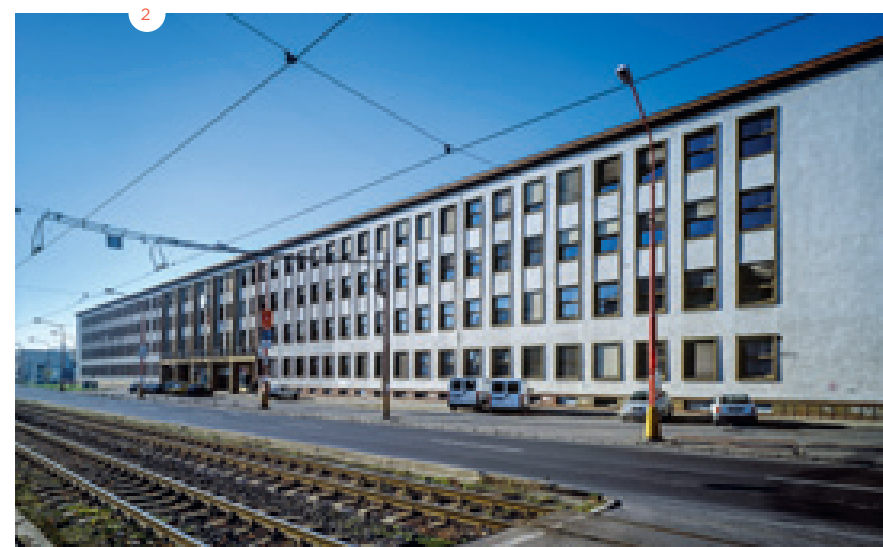
Areál Vysokej školy výtvarných umení

Drotárska cesta 44

Dušan Kuzma

1983

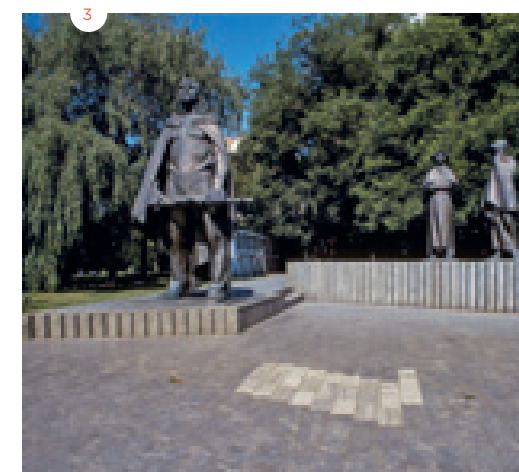
Súčasná budova VŠVU nad Bratislavou je len časťou ucelenejšieho komplexu, ktorý sa v pôvodne zamýšľanom rozsahu nepostavil. Architekt tu totiž počítal aj so skulpturálne tvarovanou ústrednou aulou. Budova pozostáva z dvoch súbežných krídel so súvislými pásovými oknami a krčkami rozčlenenými do štyroch sekcií. Nachádzajú sa tam výučbové priestory – ateliéry s príslušným zázemím. Zo zadného krídla sú ešte na prízemí a na poschodí vysnuté ateliéry s horným zasklením. Podľa projektu Jána Bahnu a Igora Palča v roku 2000 tieto krídla nadstavali o jedno poschodie, umiestnili tam ateliéry s galériami a budovu prekryli strechou šošovkovitého prierezu ¹.

Dušan Kuzma

17. 3. 1927 Mestečko (Púchov) – 17. 6. 2008 Bratislava • Počas štúdia na SVŠT pobudol na praxi v Paríži u Augusta Perreta a francúzsky esprit sa možno podpísal pod jeho sklon k výtvarnosti. Pri svojom korunnom diele – Pamätníku SNP v Banskej Bystrici – dokázal presadiť skulpturálny dvojité monument porovnateľný s Le Corbusierovou slávnou kaplnkou v Ronchamp. V Bratislave stojí z jeho počiatočnej fázy (1955) Výskumný ústav zväračský ², obnovený v roku 2020 pre ministerstvo spravodlivosti (Račianska 71). So sochárom Jánom Kulichom spolupracoval pri návrhu pamätníka na Námestí SNP (1975) ³. Zaslúžil sa o vznik druhej slovenskej školy architektúry (1960) na bratislavskej VŠVU a dlho ju viedol. Pochovaný je na cintoríne v Slávičom údolí a na jeho hrobe je, ako inak, dvojité kamenný obelisk pripomínajúci banskobystričský pamätník.

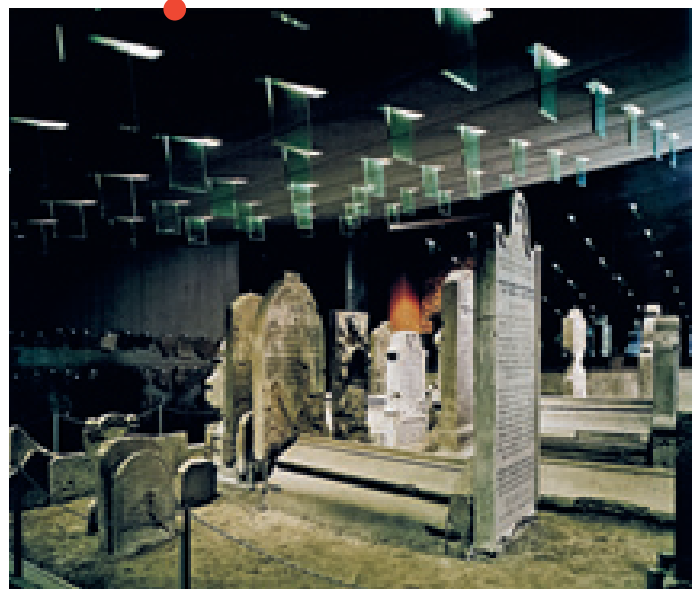
Mauzóleum Chatama Sofera • Nábřežie
arm. gen. Ludvíka Svobodu 24
Martin Kvasnica
2002

Pomenovanie mauzóleum je tu dosť nepresné, ale premieta sa doň zložitost histórie tohto miesta. Ide o bývalý židovský cintorín na dunajskom nábřeží, čo sa pre reguláciu rieky a výstavbu tunela postupne dostal pod úroveň terénu. Nedôstojne ho prekryli betónovou platňou, po ktorej premávali električky. Zachovalo sa tu len 23 hrobov a 41 náhrobných kameňov, medzi nimi je však hrob slávneho bratislavského rabína Chatama Sofera. Po roku 1989 sa pristúpilo k obnove areálu. Martin Kvasnica odsunul električkovú trať a nad prekrytím navrhol pahorok so vztyčenými sklenenými platňami – stélami. Dovnútra nás privádza lávkou cez čierny betónový hranol. Vnútri je cez sklenú stenu výhľad na hroby pre tých, ktorým náboženské predpisy nedovoľujú vstúpiť na pôdu cintorína. Stropom nad hrobmi symbolicky prestupujú sklené stély a presvetľujú priestor.

Martin Kvasnica

11. 7. 1958 Žilina • Absolvoval SVŠT v roku 1982 a pracoval v Stavoprojekte Bratislava, kde navrhoval interiéry v ateliéri Vladimíra Dedeka. S Damiánom Berecom a Jánom Lukáčom založili ateliér ŠTÚDIO FOR (1993). Zameriava sa na sakrálnu stavbu a získal švajčiarskeho architekta Dahindena na projekt kostola a kláštora do Karlovej Vsi. Spolupracoval aj na víťaznom návrhu objektu k prvej návšteve pápeža Jána Pavla II. na Slovensku alebo na novom kostole vo Vrakuňi. Tiež je autorom viacerých nevelkých stavieb v Bratislave a okolí, napríklad židovskej rituálnej kuchyne (Kozia 18, 2000) ¹ alebo pozoruhodnej vily v rakúskom Wolfstale (2005, Siedlungsgasse 5), zvonku sivej a drsnej, vnútri nízkoenergetickej a nízkonákladovej. „Aj sivá architektúra môže byť zelená,“ povedal o nej Henrich Pfiko.

		L
Jozef Lacko	116	
Christian Ludwig	118	
Lumír Vojtěch Lýsek	120	

		M
Marián Marcinka	122	
Josef Marek	124	
Ivan Marko, Marta Kropiláková	126	
Ivan Matušík	128	
Jindřich Merganc	130	
Ferdinand Milučký	132	
Peter Moravčík	134	

		N
Ladislav Nagy	136	
Sebastian Nagy	138	

		O
Jozef Ondriaš	140	

		P
Karol Paluš	142	
Martin Paško, Zuzana Zacharová	144	
Drahan Petrovič	146	
Alfred Piffel, Dušan Martinček	148	
Števo Polakovič, Lukáš Kordík	150	
Juraj Polyák	152	

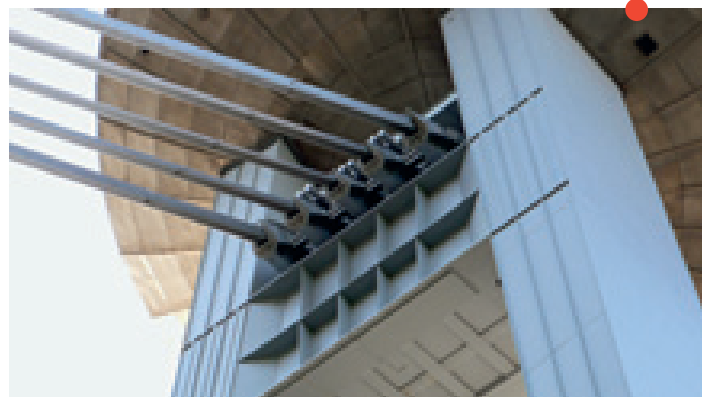
		Q
Desider Quastler	154	

Most Slovenského národného povstania

Rázusovo nábrežie a Nábrežie
arm. gen. L. Svobodu/Viedenská cesta
Jozef Lacko, Ladislav Kušnír, Ivan Slameň,
statika Arpád Tesár
1972

Hoci návrh skončil v súťaži až štvrtý, za návrhmi z oceľobetónu, dodávateľská firma z Vítkovic trvala na oceľovej konštrukcii. Okrem architektov pracovali na projekte aj stavební inžinieri z SVŠT okolo A. Tesára a Juraja Zvaru. Rozpätím hlavného poľa 303 m bol most v čase výstavby svetovým rekordérom medzi zavesenými mostami. Jeho zváraný šikmý dvojité pylón vysoký 85 m drží lanami mierne vzopätú mostovku. Na vrchole sa nachádza kaviareň v podobe disku, prístupná výtahom vo východnom pilieri. Most SNP je jedna z najzapamätateľnejších stavieb Bratislavy, získal titul *Stavba 20. storočia* a jeho architektonickým kvalitám a inžinierskemu novátorstvu sa nepriblížil žiaden z neskorších mostov. Architekta, ktorého pre politické názory prepustili z SVŠT (1971), na otvorenie mosta už nepozvali.

Jozef Lacko

19. 1. 1917 Zvolen – 9. 9. 1978 Bratislava •
Študoval na českej a po jej uzavretí na nemeckej technike v Prahe (1941), potom tridsať rokov pôsobil na SVŠT. Jeho diela z päťdesiatych rokov s tradičným výrazom dobre zapadli do historického prostredia, napríklad dom na rohu Laurinskej a Nedbalovej (1955) ². Za Lekársku fakultu (Sasinkova 4) ¹ získal s Milanom Škorupom štátnu cenu (1962). Neskôr sa jeho rukopis uvoľnil smerom k moderne. V kolektíve navrhol bývalý tlačový kombinát, dnes Tower 115 na Pribinovej (1972), prvú a dlho osamotenú stavbu nového centra mesta. Zúčastnil sa súťaže na Centre Pompidou v Paríži (1971) alebo na železničnú stanicu v Sofii (1962), kde získal druhú cenu. Pôsobil aj ako predseda Zväzu slovenských architektov (1964 – 1969) a jeho meno nesie cena za najlepšiu architektonickú diplomovú prácu.

1

2

Obchodný a obytný dom Manderla

Námestie SNP 23
Christian Ludwig, Emerich Spitzer,
Augustín Danielis
1935

„Bola to najmodernejšia predajňa v strednej Európe... Ani vo Viedni nemali vtedy takú peknú,“ píše sa v rodinnej kronike Rudolfa Manderlu, ktorý po ceste do USA inicioval výstavbu vtedajšieho najvyššieho domu Bratislavy. Vysoký 45 m a vysunutý na stĺpoch do námestia opakoval len líniu domov, čo tu pôvodne stáli. Slávna Manderlova predajňa mäsa na prízemí fungovala až do roku 2008. Na poschodí bola legendárna kaviareň Grand, kam chodievali maliar Janko Alexy, básnik Emil Boleslav Lukáč a neskôr aj herec Milan Lasica, ktorý hore býval. Na vyšších podlažiach sa totiž nachádzalo 64 dvoj- a trojizbových luxusných bytov. Nosnú konštrukciu tvorí ocelobetónový skelet, ktorý architekti premietli na čelné priečelie vysunutím zvislých pilierov – najlepšie ho vidieť hore v podobe mohutných rámov.

Christian Ludwig

26. 3. 1901 Bratislava – 9. 2. 1967 Linz (Rakúsko) • Ludwigove diela patria k najlepšej funkcionalistickej architektúre u nás. Skĺbil v nich tradičné hodnoty s modernou. Architektúru študoval v Mníchove a prvé roky pracoval v ateliéri Franza Wimmera a Endre Szőnyiho. V roku 1928 si založil ateliér s Augustinom Danielisom (1897 – 1975) a k ich najznámejším prácam patria tzv. Lutherov dom (Palisády 46 a 48, 1930) 1, Café Regina na Hurbanovom námestí 7 (1937) 3 a obchodný dom Brouk a Babka, neskôr Dunaj na Námestí SNP 30 (1936) 2. Po roku 1945 emigroval do Linzu, kde navrhoval vodné diela a priemyselné areály. Do Bratislavy sa vrátili už len jeho telesné ostatky, keď ich uložili do rodinnej krypty vedľa jeho manželky a rodičov na cintoríne pri Kozej bráne (2004). Jeden z jeho dvoch synov je svetoznámy rakúsky maliar Christian Ludwig Attersee.

3

Administratívna budova COOP ● Bajkalská 25
Lumír Lýsek, Lýdia Titlová
1976

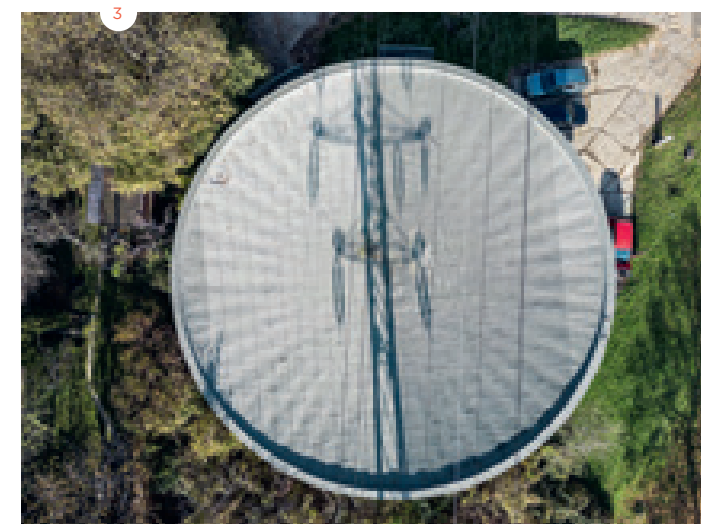
Z pôvodnej budovy centrály spotrebných družstiev SZSD je dnes funkčná len hlavná osempodlažná administratívna časť. Nižšie krídlo smerujúce do ulice, kde pod názvom Bajkal slúžili reštaurácia, vináreň, espresso, diskotekový klub a viacero služieb, je už opustené. V deväťdesiatych rokoch to bolo neslávne známe centrum bratislavského podsvetia. Priechle hlavného bloku ozvlášťujú dlhé snolamy. Jednotlivé podlažia na konci ustupujú terasovite a šikmé markízy nad terasami umocňujú ľahký a optimistický vzhľad budovy. Opustená predná časť má výrazne tvarované betónové konzoly, ktoré nesú galériu okolo prvého poschodia.

Lumír Vojtěch Lýsek

12. 12. 1934 Ostrava • Študoval na SVŠT v Bratislave (1959) a na AVU v Prahe. Pôsobil v bratislavskom Stavoprojekte, potom v DRUPRO a učil tiež na FA STU (1983 – 1998). Už počas štúdia (1956) vyhral s Lýdiou Titlovou a Soňou Lýskovou súťaž na zotavovňu Magura v Ždiari. Jeho diela svojim optimistickým vzhľadom odrážajú jeho vždy pozitívny prístup: Koliba v Kráľovej Lehote (1965) alebo obchodný dom Jednota v Trnave (1980). Pre Bratislavu projektoval bývalý Výskumný ústav energetický (1978) ¹, ktorý stojí hneď vedľa budovy COOP a so statikom Jozefom Poštulkom navrhol štyri kruhové garáže s lanovou strechou na Pionierskej ³. Za Dom roka 1971 vyhlásili jeho vlastný rodinný dom (Krmanova 6) ². Od roku 1997 pracoval v Castel d'Azzano pri Verone, kde pôsobila jeho dcéra, potom sa vrátil na rodnú Moravu do Olomouca.

1

Základná škola • Mierová 6, Prievoz
Marián Marcinka
1961

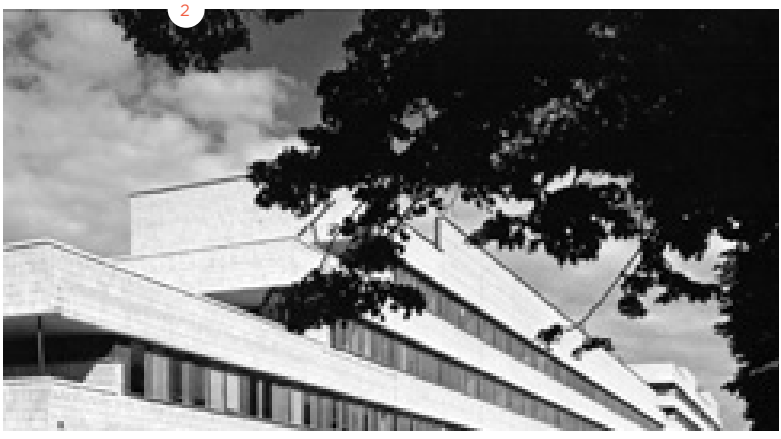
Experimentálne hľadanie nových foriem škôl v päťdesiatych a šesťdesiatych rokoch nevyvolalo u nás len socialistické vizionárstvo o výchove človeka novej éry, ale aj invenčná klíma architektúry neskorej moderny. Veď Marcinkov projekt publikoval francúzsky časopis *L'architecture d'Aujourd'hui*. Experimentálnosť návrhu spočívala v tom, že dvojstranne osvetlené učebne štvorcového pôdorysu sú prístupné vždy po dve priamo z podesty schodiska. Takýchto schodísk má škola štvoro. Tri podlažia tried majú hlavné okná otočené na juh, na sever vedú úzke horné pásové okná. Na prízemí sú šatne. Objekt, hoci má nekonvenčné usporiadanie, je veľmi dobre čitateľný, prehľadný a dodnes výborne funguje.

Marián Marcinka

18. 5. 1932 Mestečko-Leopoldov – 1. 7. 2021 Bratislava • Absolvoval architektúru na FAPS SVŠT (1957) a pôsobil v Bratislave vo viacerých projektových ústavoch. Spočiatku sa zaoberal školskými stavbami a s manželmi Karfikovcami napísal knihu o ich výstavbe. Vyšla v roku 1961, práve keď dokončili jeho pozoruhodnú školu v Prievoze. Neskôr sa venoval projektom viacerých vedecko-výskumných ústavov SAV na Patrónke vrátane budovy správy areálu 1, kde napokon umiestnili Ústav pre výskum srdca (1973). S Jaroslavom Žbirkom navrhol aj dva susediace výskumné ústavy – pre výskum dreva, papiera a celulózy (1980) 2. Jednou z jeho posledných prác bola obnova Prezidentského (Grasalkovičovho) paláca (1996).

2

Družstevný bytový dom Avion ● Americké námestie, Floriánske námestie, Májkova
Josef Marek
1932

Družstevný bytový dom Avion s pôvodným názvom družstevný dom Walterskirchen (podľa majiteľa pozemkov pod ním) stojí na niekdajšom predmestí Blumentál, kde v dvadsiatych rokoch 20. storočia urbanisti plánovali moderné centrum mesta. Hoci sa tieto plány nenaplnili, práve Avion zhmotňuje dobové uvažovanie o modernom meste. Marek v prvom kole súťaže navrhol tradičný kubus, v druhom kole však povýšil architektúru domu na mestský palác s obchodmi v parteri. Hmota domu sa na juhozápadnej strane otvára, aby sa lepšie presvetlili dva vnútorné dvory. Na stavbe použili najmodernejšie technológie a v jeho interiéroch inovatívne prvky aj materiály. Avion je všestranným príkladom moderného bývania tridsiatych rokov v Bratislave.

Josef Marek

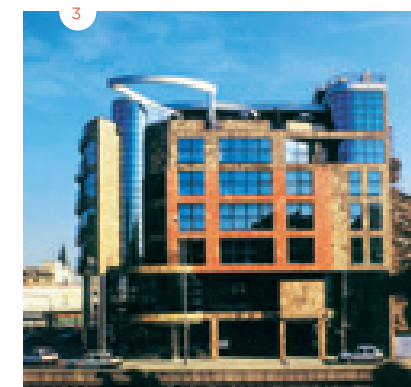
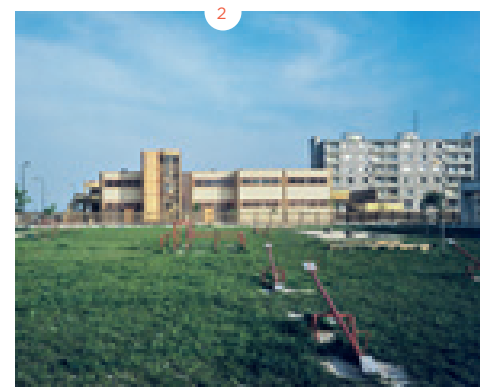
17. 1. 1889 Petrovice pri Boskovičiach
– 16. 1. 1966 Brno • Josef Marek
patrí k medzivojnovým architektom prichádzajúcim na Slovensko po vzniku Československa v roku 1918. Stavitelskú priemyslovku vyštudoval v Brne. V tom čase pracoval u Dušana Jurkoviča a azda už vtedy si budoval vzťah k Slovensku, netušiac, že tu napokon prežije celé tvorivé obdobie života. Popri Jurkovičovi to bol architekt Jan Kotěra, na ktorého špeciálnej škole v Prahe študoval v rokoch 1912 až 1918, a kto ovplyvnil jeho nasmerovanie k moderne. Hoci Marekovým najobdivovanejším dielom je bytový dom Avion, z hľadiska završenia cesty k funkcionalizmu sa prelomovou realizáciou stala pošta v Nitre, kde navrhol inovatívnu presklenú fasádu. Jeho silnou stránkou boli urbanistické úlohy a angažoval sa aj v pamiatkovej ochrane.

Obytný dom ● Palackého 24
Ivan Marko, Marta Kropiláková, Marián Šmotlák
1987

Dom s bohatým dvojpodlažným parterom je mierne zalomený tak, že trochu rozšíril ulicu. Pozostáva z dvoch blokov s medzerou, cez ktorú sa presvetľuje stiesnený dvor. Na ňom stál originálny objekt na hranie detí od M. Kropilákovvej. Hlavný blok pozdĺž ulice má pásové okná a parapety s farebným, červeným a zeleným keramickým obkladom. Dole sú obchody a služby, na poschodí terasa prístupná dvomi schodiskami. Aj tu vidieť zámerne odkryté oceľové konštrukčné prvky – roštové podlahy, plechové obklady, kovové nosníky a zábradlia. Druhé krídlo je celé presklené a pavlače do ulice pokrývajú priesvitné sklené tvarovky. Stavba pripomína priemyselný objekt kontajnerového vzhľadu, architektovmu cíteniu takého blízkeho. Projekt získal Cenu ZSA (1987).

Ivan Marko

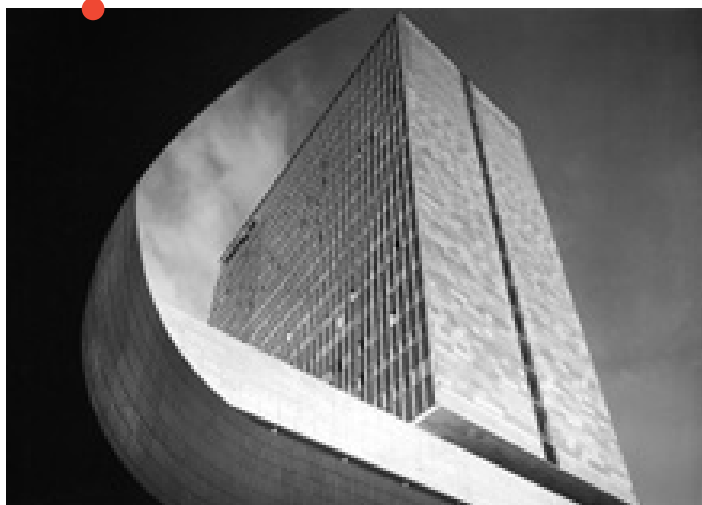

25. 10. 1941 Bratislava – 21. 3. 2013 Bratislava • Študoval na SVŠT a u prof. Kuzmu na VŠVU. Pracoval v Stavoprojekte na projektoch sídlisk, potom na projektoch pre Staré Mesto. Centrá vybavenosti na Dolných Honoch, 2 ktoré navrhol, už prešli prestavbami, ale stále na nich vidieť jeho rukopis: oceľové konštrukcie, kontajnerovosť, hutné tvary či sýte farby. Nerealizoval sa jeho prelomový návrh prestavby Obchodnej ulice, ktorý akceptoval jej genius loci. V roku 1991 založil vlastný ateliér s Martou Kropilákovou. Navrhli blok medzi Suchým mýtom, Veternou a Staromestskou (1983 – 1994, s Vladimírom Hrdým) aj s dnes už prestavanou nárožnou budovou Slovenskej sporiteľne. 3 Bratislava mu udelila viacero významení, naposledy Cenu primátora (1993).

Marta Kropiláková

14. 7. 1948 Banská Bystrica • Po štúdiu architektúry a postgraduálnom štúdiu urbanizmu na FA SVŠT pracovala s Ivanom Markom v Stavoprojekte a potom v spoločnom ateliéri Markrop. Angažuje sa v porotách súťaží aj v lokálnej politike – bola hlavnou architektkou Starého Mesta. Na väčšine projektov spolupracovala s I. Markom a viackrát aj s Vladimírom Hrdým. Jej samostatným projektom je administratívna budova DELL vedľa Blumentálskeho kostola (Fazuľová 7, 2006) 1.

Obchodný dom a hotel ● Kamenné námestie 1,
Rajská 2
Ivan Matušík
1968, 1973

Komplex postavili na mieste staršej zástavby – obchodný dom Prior v roku 1968 a hotel Kyjev v roku 1973. Trojhranný obchodný dom, celý obložený spišským travertínom, mal na každom rohu vchod a vnútri prvé eskalátory na Slovensku. Originálnou raritou sú hodiny so zvonkohrou na jeho hlavom priečelí. Vysoký blok ubytovacej časti hotela stojí na nízkej podnoži a podobá sa slávnemu hotelu SAS v Kodani od Arne Jacobsena. Vznikol tak najväčší komplex, ktorý sa v centre Bratislavy po vojne postavil. Po polstoročí používania sa začali diskusie o jeho premene, ba dokonca demolácii. Ochrancovia modernej architektúry však pripomínajú, že je to dielo vskutku mimoriadne, veľkoryso moderné a zaslúži si plnú pamiatkovú ochranu.

Ivan Matušík

12. 7. 1930 Bratislava – 20. 2. 2022 Bratislava • Patril medzi najvýraznejších predstaviteľov neskoršej moderny. Absolvoval SVŠT (1953), kde aj krátko asistoval Emilovi Bellušovi. Potom pôsobil v Štátnom projektovom ústave obchodu ako vedúci ateliéru a neskôr ako riaditeľ (1961 – 1989). Jeho diela s jednoduchým moderným formovaním sa nevzdali geometrického ozvláštnenia, napríklad na kruhovom nákupnom centre Slimák (Háľkova 1), dnes na nepoznanie prestavanom. Už ako tridsaťročný zvíťazil v súťaži na obchodný dom a hotel (1960) a v roku 1973 vedľa o kúsok ďalej navrhoval budovy ministerstiev (Špitálska 4, 6, 8) ¹. Nerealizoval sa jeho projekt veľkorysej prestavby celej Obchodnej ulice, postavili však budovu tržnice s technicistickými motívmi (1983) ² a niekoľko obchodných domov (Žilina, Levice, Nitra). V jeho ateliéri pracovalo viacero talentovaných mladých architektov.

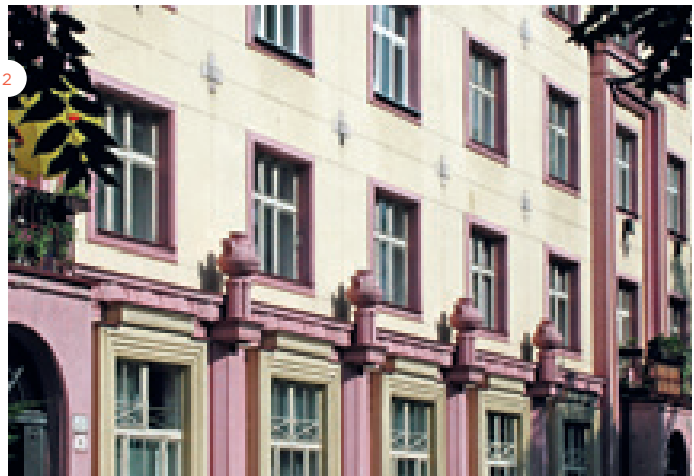
Vila doktora Dvořáka • Mudroňova 26
Jindřich Merganc, Otmar Klimeš
1933

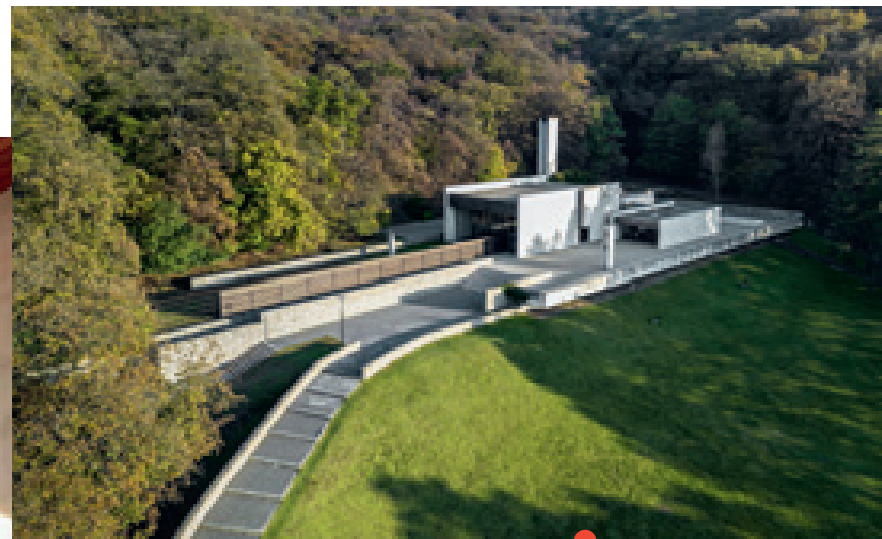
Mergancova architektonická bystrosť a umelecký prehľad sa plne prejavili na vile pre ľavicového českého advokáta Jaroslava Dvořáka a slovenskú spisovateľku Zuzku Zgurišku. Stalo sa tak aj vďaka otvorenosti a nárokom tohto manželského páru. Merganc tu v oceľobetónovom skelete reinterpretoval Le Corbusiera a jeho *Päť bodov modernej architektúry*. Srdce domu tvorí obytná hala cez dve podlažia s galériou, na ktorú sa pripájajú striktné oddelené obsluhované a obslužné priestory. Efektívnu bielu exteriérovú kompozíciu kubických objemov perforujú okná reagujúce na vnútornú dispozíciu. Najvýraznejším prvkom je pásové okno celou šírkou domu, typický znak vily, ale aj samotného funkcionalizmu.

Jindřich Merganc

7. 7. 1889 Žamberk – 28. 2. 1974 Bratislava •
Na umelecko-priemyslovej škole v Prahe študoval najskôr kresbu a potom u Kotěru a Plečnika architektúru. Patril k silnej generácii českých architektov pôsobiacich po roku 1918 v Bratislave. Projektoval tu rad súkromných víl a bytových domov, okrem iného domy na Tobručkej a Medenej (1921) alebo dom pre hercov SND na Klemensovej (1923) 2. V roku 1923 si postavili s Otmarom Klimešom rondokubistický dvojdom na Čelakovského, kde mali aj svoju architektonickú kanceláriu. Navrhol tiež prvú slovenskú prečerpávaciu hydroelektrárňu v Starých Horách. Budovu, kde dnes sídli predsedníctvo SAV, projektoval pre Penzijný ústav (1927). S Dušanom Jurkovičom spolupracoval na Kochovom sanatóriu. Spomienkou na funkcionalizmus je elegantný bytový dom na Bezručovej 8 z roku 1947. Mergancov rukopis charakterizuje nadčasová racionálna poetika, vďaka nej sa našiel vo všetkých umeleckých smeroch.

Krematórium a urnový háj • Hodonínska 44
Ferdinand Milučký
1968

Viedenský spolok Die Flamme chcel v Bratislave postaviť krematórium už v 19. storočí, ale až v päťdesiatych rokoch 20. storočia sa pristúpilo k architektonickej súťaži, kde bol Milučký vo víťaznom kolektíve. Definitívny návrh vznikol v plodných šesťdesiatych rokoch a odrazili sa v ňom najlepšie črty európskej moderny. Krematórium – sústava dlhých rovnobežných stien – leží na svahu na rozľahlej terase. Prístupový chodník oblúkom obchádza ústrednú lúku s dreveným totemom od Vladimíra Kompánka, blízku Brancussiho dielam. Z ústrednej sály je pri obradoch pôsobivý výhľad na les a lúku so sochou od Rudolfa Uhra. Na krematórium nadväzuje urnový háj v príslušnom lese s rozptýlovanou lúkou a bronzovou plastikou od Pavla Tótha. Situácia pripomína Asplundov lesný cintorín v Stockholme, ale súčasne aj hornatú krajinu architektovejho rodiska.

Ferdinand Milučký

26. 9. 1929 Rajec – 26. 7. 2019 Bratislava • Syn klampiara z Rajca po gymnáziu v Žiline absolvoval architektúru na SVŠT (1953). Emil Belluš ho prizval k súťažnému návrhu pamätníka na Slavíne, inak sa však soľe vyhol prácou pre výstavníctvo. Pôsobil v Stavoprojekte, kde navrhol svoje opus magnum – bratislavské krematórium. Presadil sa aj v silnej pražskej konkurencii a projektoval (s Jozefom Chovancom) veľvyslanectvá v Ríme (1971) a Moskve (1970) aj reštauráciu na EXPO '67 v Montreale. V Piešťanoch postavili podľa jeho projektu Dom umenia (1980). V osemdesiatych rokoch projektoval pre historické jadro Bratislavy a navrhol úpravy hradného vrchu 1 a Klenotnicu na Hrade 2. Výstavné pavilóny na nábreží Dunaja (1975) ovplyvnené architektom Miesom van der Rohe sa nezachovali. Moderna Slovenska dosiahla svoj vrchol v Milučkého diele; získal štátnu cenu, Herderovu cenu, Rad Ľudovíta Štúra a šesťkrát Cenu Dušana Jurkoviča.

Peter Moravčík

13. 6. 1964 Liptovský Mikuláš • Peter Moravčík skončil FA SVŠT (1987) a súčasne študoval na Divadelnej fakulte VŠMU. Pracoval v ŠPTÚ a v rokoch 1991 až 2004 v spoločnom ateliéri s Jurajom Šujanom. V roku 2009 založil vlastný ateliér PMArchitekti. Projektoval bytový súbor na Stromovej 34 – 52 (2000), Tri veže na Bajkalskej 9 ¹ a bytové domy Villinki na svahu nad Karlovou Vsou (2014, Staré grunty) ². Meno nesú nie podľa podobnosti s vilami, ale podľa ostrova pri Helsinkách, stávala ich totiž pobočka fínskej firmy YIT. Architekt navrhoval aj bytové domy v Ružinove na Seberíniho 6 (2019) ³. Do domov, ktoré projektoval, sa mu vďaka charakteristickému rámovaniu priecheli a typickej tehlovej farebnosti podarilo vniesť osobitú autorskú črtu, ktorá sa u iných často stráca, lebo sa prispôbujú rôznorodým okolnostiam a požiadavkám.

Obytný súbor Rozadol • Trenčianska 56 A – F, Mliekarenská 1 – 19, Priemyselná 10, Ružová dolina 25
Peter Moravčík, Juraj Šujan
2006

Na mieste bývalých mliekarní postavili obytný súbor, jeden z prvých, ktoré sa k okolitému prostrediu stavajú oveľa citlivejšie než predchádzajúce obrovské sídliská. Stojí v rozmanitej zástavbe a súčasne vytvára zreteľne nové kvality, nielen tým, že je tu 257 bytov rôznej veľkosti od 80 do 180 m², ale aj neobvykle bohatým výberom občianskej vybavenosti od obchodov po bazén na najvyššom poschodí výškovej budovy. Známy rakúsky architekt Dietmar Eberle označil súbor za architektonicky výnimočný nielen na Slovensku, ale i v Európe. Komplex tvorí 24-poschodová veža, jeden dlhý blok pozdĺž ulice a päť ďalších blokov za ním. Medzi domami sú verejne prístupné parkové plochy. Priečelia objektov sú plasticky rámované a doplnené tehlovočerveným keramickým obkladom.

Administratívna budova The Mill

Mlynské Nivy 55

Ladislav Nagy, Štefan Bekeš, Zuzana Farkašová,
Andrej Kocian

autori súťažného návrhu: Ladislav Nagy,
Daniela Nagyová, Adriana Kleinová
2024

Projekt uspel v súťaži ako víťazný, no realizovali ho trochu pozmenení. V parteri má menej doplnujúcej zástavby a priečelia získali efekt žiarivej čistoty. Budova pozostáva z dvoch nerovnako vysokých hranolov, ktorých priečelia zo všetkých strán pokrýva raster rovnakých okenných otvorov. Tie majú nadprahie a jedno ostenie zošíkmené, takže jemné odchýlky bielej na osvetlených a zatienených plochách tvoria pôsobivú svetelnú hru. Vnútri pôdorysu je komunikačné aj servisné jadro a okolo neho voľný priestor, ktorý si môžu zariadiť tí, čo si ho prenajmú. Na prízemí sídli spoločnosť Immocap, ktorá budovu postavila. Pred budovou sa nachádza kruhová kompozícia od Filipa Šicka a vo vstupnej hale zasa pôsobia abstraktné diela od absolventa VŠVU Ašota Haasa. Parkovanie je v suteréne aj s priestorom na úschovu bicyklov vzadu.

Ladislav Nagy

04. 12. 1974 Nitra • V roku 1999 absolvoval bratislavskú fakultu architektúry. Začal pracovať v známom ateliéri AEFH pod vedením Romana Hájeka, neskôr bol tri roky v malej architektonickej kancelárii Embacher Architekten pôsobiacej v Tirolsku a Salzburgu. Vrátil sa do Bratislavy a po práci pre HB Reavis pracoval v ateliéri CEP, kde vznikli okrem iného projekty budovy Telekomu na Bajkalskej 28 (2013) alebo administratívnych budov City Business Center III – V na Karadžičovej (2011). Ateliér DKLN, v ktorom od roku 2014 naplno pôsobí, vznikol neformálne už v roku 2001 a zameriaval sa na menšie rezidenčné projekty. Realizovali sériu objektov pozdĺž Továrenskej ulice v komplexe Twin City (2016) a na vzdialenejšom konci Mlynských Nív budovu s názvom The Mill.

Vila Atrio • Srnčia 8
Sebastian Nagy
2014

Údolie Dunaja a vzdialené Rakúsko. Presklenie záhradnej fasády pôsobí ako obrovské premietacie plátno, na ktoré práve týmto smerom vidno z väčšiny pobytových priestorov. Figúra v tvare hranola je z troch strán obložená kameňom, západné presklené priečelie lemuje skosený štít s obkladom z cédrového dreva. Hoci celok pôsobí veľkolepo, uvažovanie o hmote a priestore podliehalo maximálnej racionalite. Koncept sa opiera o modulovú mriežku $1,2 \times 1,2$ metra rozprestretú do piatich segmentov. Nagy má rád vnútorný poriadok a logiku, ktorá však nebráni prirodzenému životu aj s jeho tendenciou ku spontánnosti. V centre dispozície je átrium – malá záhradka s prekvapivo silným efektom.

Sebastian Nagy

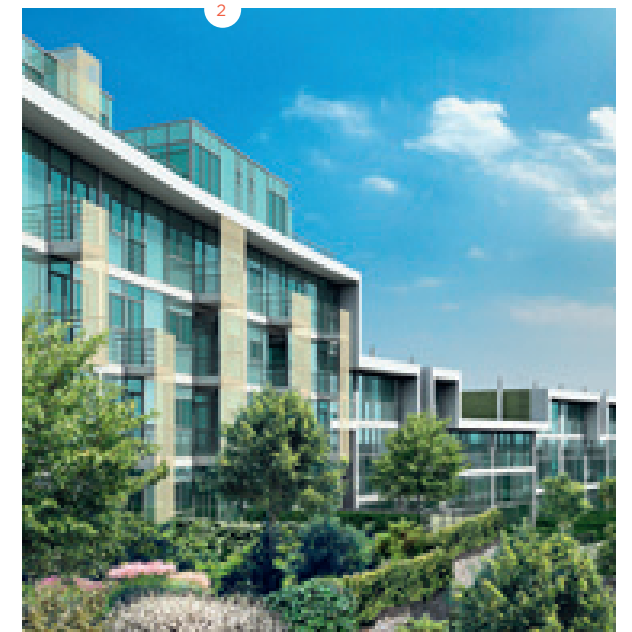
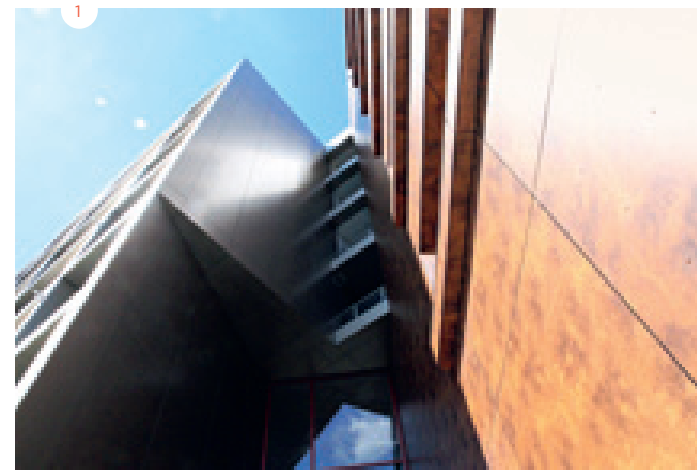
29. 4. 1980 Nitra • Študoval na FA STU, na Kráľovskom technickom inštitúte v Štokholme a Berlageho inštitúte v Rotterdame. Ako elév spolupracoval s Ivanom Matušikom, ktorý aj v pokročilom veku súťažil a produkoval oceňované diela. Takto si architekt už v začiatkoch pripísal zaslúžené úspechy ako víťazstvo v súťaži na bratislavské Podhradie či obytný dom Triangolo v Nitre. Ešte ako mladík prenikol medzi pozoruhodné mená domácej scény. V jeho tvorbe zatiaľ prevažujú rodinné domy, ale vďaka náročnej klientele sú to neraz sídla najvyššieho štandardu a nemalých rozmerov. Napriek množstvu prác si Nagy udržiava renomé autora, ktorý sa zdarne vyhýba rutine a s každým projektom odкрýva nové perspektívy vlastnej autenticity. Predviedol to napríklad aj na rodinnom dome KISS v Čunove (2015) ¹.

Vila S'rtis • Guothova 12
Jozef Ondriaš, Juraj Závodný
1993

Zvláštny názov tejto vily je fonetickým prepisom z angličtiny a odkazoval na tridsiate roky minulého storočia. Vila vznikla v čase, keď sme si spolu s demokratickými pomermi medzivojnového Československa pripomínali aj vtedajšiu modernú architektúru. Ateliér Free ART si vilu postavil vo vlastnej réžii ako slobodné pripomenutie tohto druhu stavby, ktorý v predchádzajúcich štyroch desaťročiach zo slovenskej architektúry zmizol. Na prízemí je bazén a sauna; hlavný obývací priestor s kozubom a presklením do záhrady je prevýšený cez dve podlažia. Pracovňa na vstupnom podlaží má veľké kruhové okno s výhľadom na centrum mesta. Hore sú spálne s možnosťou úpravy na ateliér. Jednotlivé poschodia spája mierny oblúk jednoramenného schodiska. Strechu tvorí tenká, vznášajúca sa doska.

Jozef Ondriaš

31. 7. 1950 Plavecký Štvrtok • Po absolvovaní SVŠT v roku 1977 pracoval v Spojprojekte a ŠPTÚ. V kolektíve vedenom Tiborom Gebauerom získal za projekt súboru na Dlhých dieloch Cenu ZSA (1982). Realizovala sa však podstatne redukovanejšia verzia. Už v roku 1987 odišiel do slobodného povolania a založil ateliér Free ART (1989). Potom pracoval v USA a Austrálii (1995 – 1998). Jeho architektonický názor sa pohyboval na hranici postmoderny a dekonštruktivismu. Má za sebou rozmanité druhy projektov počínajúc dizajnom a návrhmi interiérov cez oceňovanú vilu S'rtis až po neskoršie realizácie v spolupráci so synom Ondrejom a Ľubomírom Novákom – bytový dom Dúbravia (Trhová 54, 2010) ¹, prvé časti obytného súboru Arboria v Trnave alebo Slanec ² v Bratislave na Peknej ceste (s Máriusom Žitňanským, 2008).

Karol **Paluš**

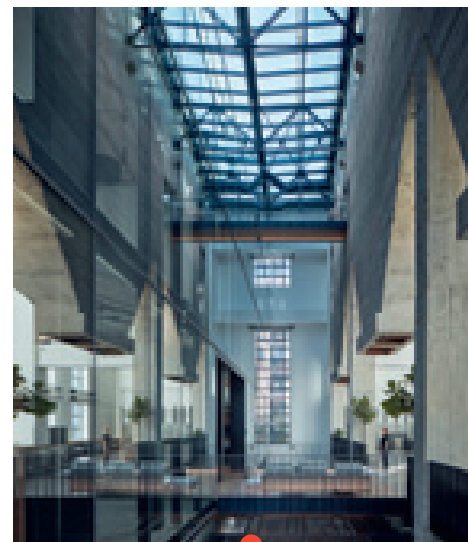
27. 5. 1925 Topoľčany – 31. 1. 2000 Bratislava

- Karol Paluš začal študovať ako talentovaný kresliar na oddelení kreslenia SVŠT (1944), dva semestre pobudol na École Nationale Supérieure des Beaux Arts v Paríži a architektúru absolvoval na pražskej UMRUM u prof. Benša (1951). Spočiatku pod vplyvom aktuálnych pomerov smeroval k projektom v duchu socialistického realizmu ako sídlisko na Miletičovej ulici (1954, s Miroslavom Tenglerom) ¹, ale už v druhej polovici päťdesiatych rokov sa inšpiroval subtilnou neskorou modernou a navrhol vežové domy v Ružovej doline hneď za spomínaným sídliskom, výskumný ústav na druhej strane ulice (s Jozefom Chovancom, 1967) alebo najlepšie dielo areálu SAV na Patrónke – Chemický ústav (1962). Dvakrát získal Jurkovičovu cenu (1965, 1968).

Päť vežových domov • Ružová dolina 12, 14, 16, 20, 22
Karol Paluš, spoluautor Ivan Hrivnák
1960

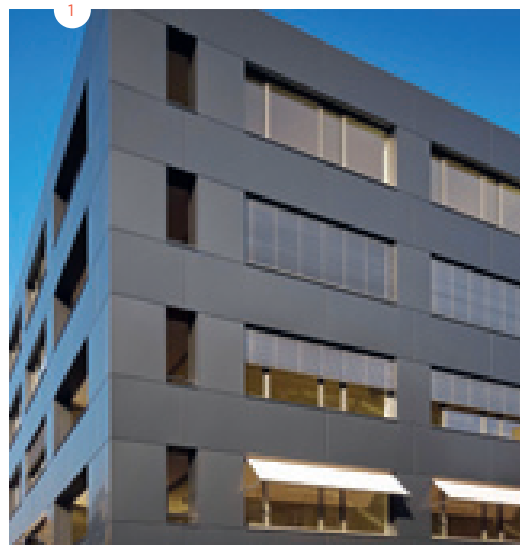
Skupina piatich jedenásťposchodových vežových obytných domov stojí pozdĺž ulice Ružová dolina. Ich pôdorys pripomína veternú ružicu – každý z nich má štyri mierne vysunuté krídla. Byty v dvoch krídlach sú vertikálne posunuté o výšku jedného schodiskového ramena a prístupné z medzipodesty. Z pomerne uzavretých priečelí presahujú šikmé balkóny. Presklené a veľkoryso priehľadné sú vstupné vestibuly s voľnými stĺpmi a stenou perforovanou kruhovými otvormi. Domy architekt navrhol postaviť z tehál, čo bolo na časy forsírovanej panelovej výstavby smelé rozhodnutie. Medzi domami stojí letné kúpalisko Delfín s vonkajším bazénom.

Jurkovičova tepláreň - konverzia • Bottova 1
Martin Paško, Zuzana Zacharová, Eva Belláková,
Matúš Podskalický, Martina Michalková, Alexandra
Havranová, Pavol Paulíny
2021 (realizácia)

Dušan Jurkovič na sklonku svojej tvorivej dráhy navrhoval elektrárenské objekty, medzi nimi aj veľkú elektrárňu na Čule-
novej (1941). Pred hroziacou demoláciou sa z nej podarilo za-
chrániť časť, kde boli kotly na výrobu pary a nad nimi tri mo-
hutné násypníky na uhlie. Kolektív Martina Paška násypníky
ponechal ako drsné betónové monumenty a do zvyšku vys-
kej haly vložil päťposchodový presklený blok s prenajímateľ-
mi pracovnými priestormi. Po subtlých mostíkoch sa z nich
dokonca dá prejsť aj do spomínaných násypníkov s efektnými
priehľadmi do hĺbky. Na viacerých miestach sú pietne uchova-
né aj ďalšie súčasti pôvodnej budovy. Zvonku má objekt tehlový
plášť, ktorého chýbajúce časti pedantne doplnili podľa návrhu
Pavla Paulínyho.

Martin Paško

1. 12. 1967 Bratislava • Po absolvovaní
SVŠT 1991 pracoval v time Ortner & Ortner
vo Viedni na projektoch MuseumsQuartier
Wien a Schauspielhaus Zürich. Založil
architektonickú kanceláriu DF Creative
Group (2003) a kultúrno-kreatívne centrum
Design factory (2005). Zaoberá sa zmenou
priemyselných objektov, stojí za vznikom
Refinery gallery a konverzie Jurkovičovej
teplárne. Medzi jeho projektmi je aj skupina
bytových domov Bory I. alebo bytový dom na
Moskovskej 15 ¹. V roku 2022 premiestnil svoj
ateliér do areálu v Jarovciach, kde projektoval
dostavbu historickej sýpky spolu s bývaním,
kancelárskymi a priestormi na kultúru.

Zuzana Zacharová

12. 4. 1968 Bratislava • S Martinom Paškom
a Zoranom Michalčákom založila Design
factory a stojí za jeho architektonickou
konceptiou i obsahovou víziou. Stála aj na
začiatku podujatia Design factory college
a autorsky prispela k obnove industriálnych
priestorov divadla Meteorit, kde sa podieľala
aj na scénografii predstavení. Spolu
s M. Paškom dovedla do realizácie víťazný
študentský návrh Michala Ganobjaka
a Vladimíra Haina na obnovu bývalej
elektrárne v Piešťanoch.

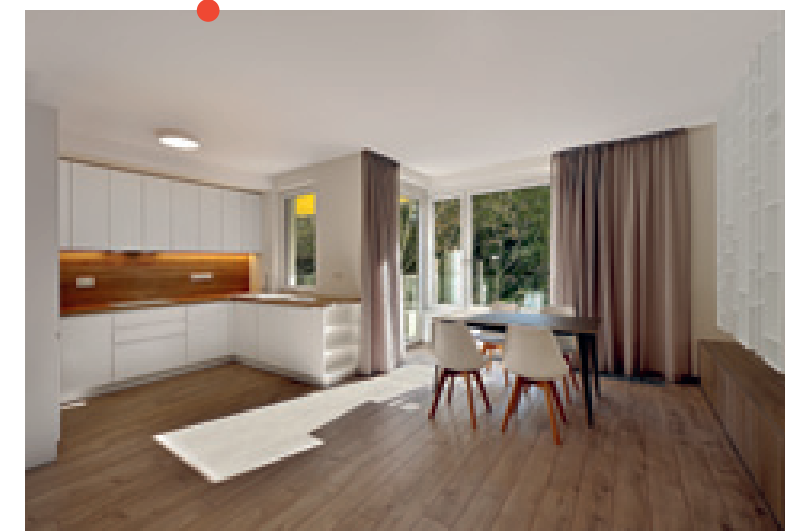
Obytný súbor Hájpark Kutlíkova 13
 Drahan Petrovič, Katarína Jägrová,
 Štefan Polakovič, Lukáš Kordík, Jana Benková,
 Samuel Zeman, Katarína Bergerová;
 spolupráca: Michal Marcinov, Eva Wernerová,
 Ivan Juhás, Peter Daniel, Alica Danielová
 2016, 2017

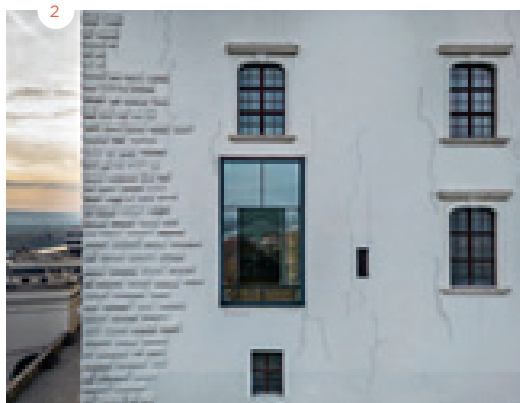
Na mieste bývalého dvora technických služieb postavili v dvoch etapách obytný komplex Hájpark. Jeho názov prevzali z blízkeho chráneného územia, ale dobre vystihuje aj polaritu vedľajšieho hája a vnútorného parku: lužný les je fádny, zatiaľ čo park vnútri bloku je pestrý a členitý. Petrovič tu presadil, aby si každý záujemca mohol vybrať z troch až šiestich variantov dispozície bytu. Dva bloky prvej etapy sú štíhlejšie, s efektným nárožným vyložením, súvislé trojkridlo druhej etapy je zasa viac výškovo členené a s jemnými posunmi okien na priečeliach. Kuchyne tu nie sú už len tmavými kútmi v obývacej izbe, ale majú svoje vlastné okná a okno má aj väčšina kúpeľní. Hájpark vytvára novú kultúrnu vrstvu v tichom zákutí petržalského sídliska.

Drahan Petrovič

12. 7. 1969 Banská Bystrica • Štúdium architektúry absolvoval na FA SVŠT a zaujal už svojou prvou realizáciou, novou tržnicou vo Zvolene. Od roku 2000 pôsobil v kanadskom Vancouveri, v kanceláriách Busby & Associates Architects a IBI/ HB Architects. Podieľal sa na niekoľkých rezidenčných projektoch vrátane dvoch 100 m vysokých obytných veží priamo vo Vancouveri. Po návrate na Slovensko v roku 2008 založil spolu s Borisom Hrbáňom a Ivanom Juhásom spoločnosť *imagine*, ktorá postavila obe etapy obytného celku Hájpark. Architekt je presvedčený: „... že už zopár desaťročí žijeme vo fantastickej dobe bez štýlových obmedzení. Stavia sa neuveriteľne rozmanito a kvalitne.“

Obnova Bratislavského hradu od roku 1953

Alfred Piffel, Dušan Martinček, Peter Bouda, Ivan Masár a ďalší

Architekti pamiatkari sa málokedy vyznačujú na pohľad efektnými počinmi, práve naopak, čím je ich vlastný prejav menej viditeľnejší, tým lepšie. Týka sa to aj tých, čo obnovovali Bratislavský hrad. Na počiatku bolo treba rozhodnúť, akú historickú podobu vrátiť rozpadávajúcej sa ruine. Alfred Piffel, ktorého pre obnovu zapálil Janko Alexy, rozhodol, že to bude baroková podoba paláca i strážnic pred ním, akú mali v časoch najväčšej slávy za Márie Terézie, a s vervou sa pustil do záchranných prác. Po jeho uväznení (1957) sa obnovy ujal D. Martinček a vniesol do objektu zopár nových riešení, napríklad arkády dvorového priečelia vstupného krídla alebo presklenie na mieste niekdajšieho renesančného arkiera. Tie však pri ďalších prácach podľa projektu P. Bouda a I. Masára museli ustúpiť oknám. Martinček akoby to predvídal, keď vo svojich spomienkach napísal: „... život je už tak zariadený, že ďalšia generácia málokedy plne uznáva, čo urobila generácia predošlá.“ Dokonca znovu postavili nezachovanú prístavbu na západnej terase. Zato znovuzriadenie barokovej záhrady bolo aj Martinčekovým snom. Obnova a rekonštrukcia sa musela dodatočne prispôbovať tomu, čo sa v priebehu prác objavilo pod zemou nové a doteraz celkom neznáme. Naposledy to bol veľký objav zvyškov keltských stavieb z čias Rímskej ríše. Architekti P. Bouda s I. Masárom tomu podriadili úpravy pri západnom krídle. Hrad je dnes zmesou objavov, veľkorysej záchrany i ústupkov, kompromisov aj prehier. Koniec koncov celkom tak, ako to bolo po celú jeho históriu.

Alfred Piffel

13. 7. 1907 Kerhatice nad Orlicí – 26. 6. 1972 Bratislava • Alfred Piffel absolvoval architektúru na pražskej technike a patril k priekopníckej generácii zakladateľov architektonického vzdelávania na Slovensku. Stal sa prvým dekanom FAPS SVŠT (1950 – 1952). V jeho odbornom profile sa snúbil architekt, historik, archeológ, pedagóg, vedec, brilantný kresliar a predovšetkým pamiatkar. Ani nespravodlivé odsúdenie (1957) a dvojročné väzenia v ňom nezlomili hlboko zakorenený zmysel pre záchranu architektonického dedičstva. Uplatnil ho v heroickom zápase o Bratislavský hrad či pri výskume bratislavského Podhradia a hradu Devín.

Dušan Martinček

14. 10. 1910 Jamník – 20. 12. 1994 Bratislava • Dušan Martinček bol synom kamenára a bratom známeho fotografa Martina Martinčeka. Maturoval na stavebnej škole v Bratislave, začal pracovať u Michala M. Harminca a až potom sa prihlásil na pražskú Akadémiu k prof. Gočárovi. Po jej absolvovaní viedol stavebnú priemyslovku v Prešove a v roku 1945 prišiel do Bratislavského Stavoprojektu. Jeho kľúčovým dielom sa stala tri desaťročia trvajúca rekonštrukcia Hradu. Začala sa v roku 1958 a v roku 1988 jej výsledky zhrnul v knihe Kronika obnovy Bratislavského hradu.

Mlynica • Turbínová 13
Števo Polakovič, Lukáš Kordík, Jana Benková,
Tomáš Vrtek
2017

Konverzia bývalého Závodu ľahkých stavebných hmôt, kde sa pôvodne vyrábali pórobetónové stavebné prvky, je prvým slovenským dielom, ktoré preniklo medzi štyridsať top stavieb aspirujúcich na európsku cenu Mies Award. Spustený brown-field sa zmenil na inovatívne miesto s eventovým priestorom, kancelárskymi a loftami. Sedempodlažný oceľobetónový skelet dostal nové stropy a steny, betónové násypníky obsadili tri podlažia administratívy a fasáda má nové perforácie. Podlažia a priestory prepájajú rampy aj priehľady a spolu s povrchovými inštaláciami či priemyselnou estetikou tvoria scénicky bohaté panoptikum.

Števo Polakovič

2. 2. 1963 Bratislava • Architektovou osobnou i pracovnou črtou je otvorenosť a rád sa spája s architektmi podobného razenia ako Maroš Fečík, Roman Halmi a Peter Jurkovič. S poslednými dvoma realizoval oceňovaný polyfunkčný dom na Dunajskej 46, 48, 50 (2010). Podieľal sa na ňom aj Lukáš Kordík, s ktorým od roku 2008 tvoria silnú dvojicu. Polakovič sa vyhýba kliše a aj z banálnych zadanií vykresle pozoruhodné výsledky, často pri konverziách industriálnych objektov. Architekt súčasne vyučuje na FAD STU a spoluorganizuje architektonický festival DAAD. A do práce chodí zásadne na bicykli.

Lukáš Kordík

12. 3. 1979 Bratislava • Lukáš Kordík je nedeliteľnou súčasťou príbehu GutGut, ktorý patrí k najviac oceňovaným ateliérom na Slovensku. Kordík študoval na FA STU a École Nationale d'Architecture de Lyon. Učil na VŠVU, FA STU i na pražskej FA ČVUT. Jeho neúnavné hľadanie nových odpovedí na architektonické aj urbanistické stereotypy je pre GutGut úplne zásadné, čo dokumentuje napríklad bytový dom na Račianskej 20A (2017) ¹.

1

Vily nad Dunajom • Kráľovské údolie
Juraj Polyák
2004

V lukratívnej lokalite hradného kopca vyrástlo začiatkom tohto storočia ucelené kondomínium štyroch nadčasových neo-modernistických rezidenčných víl. Veľký pozemok vo vlastníctve jedného investora ponúkol architektovi jedinečnú šancu realizovať tu počas troch rokov ešte zriedkavejšie zadanie. Vilu, ktorá ukončuje slepú prístupovú komunikáciu, navrhol na bývanie investora a ostatné tri ako rezidencie veľvyslanectiev so špecifickým priestorovým programom. Hneď po realizácii sa na tomto južnom kopci usídlili okrem majiteľa pozemku Severania – švédske, fínske a nórske veľvyslanectvo. Architektúra víl nesie jednotný autorský rukopis, v ktorom sa odrážajú Polyákova precíznosť, zmysel pre detail či kompozíciu, a to všetko na noblesnej adrese.

Juraj Polyák

8. 1. 1959 Nitra • Architektúru študoval v Bratislave na FA SVŠT. Navrhol viacero významných stavieb na Slovensku aj v zahraničí. Pôsobil v Stavoprojekte Nitra (1991), neskôr tu bol aj spoluzakladateľom ateliéru SAN-HUMA '90. Vlastný ateliér založil v Nitre (2002) a o pár rokov aj v Bratislave (2006). Za svoju prácu dostal viacero ocenení a nominácií. Oceňované sú jeho veľké vily aj bytové domy: Platan (Bajkalská 5) ¹ alebo kondomínium Renaissance ² na Dlhých dieloch (s Lubomírom Závodným). Od roku 2015 pracuje na viacerých projektoch v Prahe, v Kitzbüheli, Londýne či New Yorku. Aktuálne sa realizujú jeho stavby v Chorvátsku, pričom pôsobí v Bratislave. Prístup ľahšieho odporu v architektúre je pre neho nepriateľný, stále ho to ešte baví a tvrdí: „*hlavne sa neutopiť vo vlastnej dôležitosti*“.

2

Kancelársky a obchodný dom ORION

Hurbanovo námestie 15

Desider Quastler

1931

Medzi historické domy nad mestskou priekopou vložil architekt odvážnu a pre mnohých i provokatívnu funkcionalistickú architektúru. Do prieluky širokej iba 5 m dokázal vtesnať sedempodlažný polyfunkčný objekt s obchodom a kancelárskymi priestormi, neskôr prerobenými na byty. Nepravidelnosť parcely využil v oblúkovom tvarovaní hmoty smerom k priekope, pričom k námestiu sa smelo obracia moderná presklená fasáda s pásmi harmonikovo skladacích okien oddelených parapetmi z mliečneho skla Miropak. Tie boli podsvietené, a v noci žiarica budova sa tak stala atraktívnou reklamou nielen pre firmu ORION, ktorá si extravagantný zelený dom prenajala, ale aj pre samotného architekta Quastlera.

Desider Quastler

3. 1. 1889 Bratislava – 1944 Auschwitz-Birkenau (okupované Poľsko) • Produktívny architekt medzivojnového obdobia, ktorý rozsiahlym dielom vstúpil do obrazu rastúceho mesta. Študoval na Odbornej škole stavebnej v Budapešti, kde aj najskôr pracoval vo firme Grünwald a Schiffer. Ako vojak sa v prvej svetovej vojne dostal do ruského zajatia a vrátil sa až v roku 1920. V projektovaní sa vydal cestou progresívneho purizmu, kde tvarová čistota a jednoduchosť priečelí závisela výlučne od vnútorného usporiadania. Pre prevažne židovskú klientelu navrhol okolo 60 bytových domov a víl, okrem Bratislavy tiež domy v Šamoríne a Brne. Jeho osobitým dielom je židovská kuchyňa na Zámočkej 13 (1937). Angažoval sa aj sociálne inšpirovanými projektmi, k najznámejším patrí bytový dom Práca s minimálnymi bytmi na Radlinského 34 (1934) ^{1, 2}.

S	
Oliver Sadvský, Matúš Vallo	158
Matej Siebert, Roman Talaš	160
Ilja Skoček	162
Alexander Skutecký	164
Artur Slatinský-Szalatnai	166
Peter Sticzay-Gromski	168
Josef Struhař	170
Ján Studený	172
Štefan Svetko	174
Ján Svetlík	176

Š	
Tomáš Šebo, Igor Lichý	178
Vojtěch Šebor	180
Klement Šilinger	182
Norbert Šmondrk	184
Juraj Šujan, Karol Stassel	186

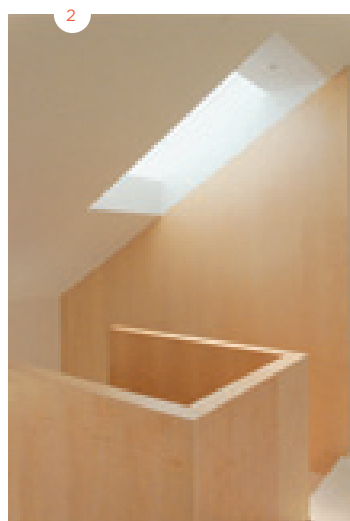
T	
Stanislav Talaš	188
Siegfried Theiss, Hans Jaksch	190
Juraj Tvarožek	192

V	
Vojtech Vilhan	194
Jan Víšek	196
Peter Vitko, Kornel Kobák	198

W	
Mária Ada Weber, Marian Weber	200
Friedrich Weinwurm	202
Franz Wimmer, Endre Szőnyi	204

Z	
Ľubomír Závodný	206

Ž	
Peter Žalman, Ján Kukuľa	208
Máriu Žitňanský	210

Oliver SadoVský

1. 7. 1978 Bratislava • Absolvoval STU (2004), pričom rok predtým pobudol na praxi v Amsterdame. Do roku 2018 pôsobil s Matúšom Vallom v spoločnom ateliéri a spolu aj hrali v hudobnej skupine Para. Medzi ich prvé diela patrí nadstavba bytového domu na Dostojevského rade (2007) ^{1, 2}. V Košiciach postavili podľa ich smelého a hravého projektu Novú Terasu (2013). S úctou k historickým vrstvám postupne realizovali oceňovanú prestavbu bloku (Nádvorie) v centre Trnavy. Citlivá je tiež obnova časti kláštora v Rožňave (2022). Ateliér O. SadoVského zvíťazil v súťaži na projekt na konci Nív, kde na mieste bývalej panelárne zamýšľa spoločnosť YIT postaviť novú štvrť.

Matúš Vallo

18. 9. 1977 Bratislava • Architektúru študoval na FA STU (2004) a absolvoval študijný pobyt na Kolumbijskej univerzite v New Yorku. S Oliverom SadoVským vytvorili spoločný ateliér, z ktorého odišiel, keď sa stal primátorom Bratislavy (2018). Už predtým však osobitne dbal o občiansku spoluúčasť na kultivácii mesta a stál za iniciatívou Mestské zásahy. V rámci nej vznikli stovky projektov na drobné invenčné zlepšenia mestských zákutí a projekt sa rozšíril aj do Brna a Prahy.

21 radových rodinných domov • Vavrinecká 1 – 41
Oliver SadoVský, Matúš Vallo
2006

Vo svahu nad Krasňanmi stojí skupina radových domov, rozdelená na tri časti. Z ulice sú pohľadom vystavené garážové brány, ktoré architekti hravo „zazelenili“ – graficky štylizovanými stebkami. Za nimi je od ulice krytá predzáhradka a nad ňou rad pôdorysne rovnakých rodinných domov. Mierne sa odlišujú len tie na konci radov. Štandardný dom má tri nadzemné podlažia – každé z nich aj s terasou. Na prízemí je vždy obývacia izba s kuchyňou, o poschodie vyššie sú detské izby a pracovňa, hore rodičovské izby. Priečelia najvyššieho poschodia zdobia veselé zvislé pásovanie v odtieňoch zelenej a žltej – ľahká hravá nápaditosť neopúšťala architektov ani pri ich ďalších projektoch.

Nákupné centrum a autobusová stanica Nivy

Mlynské nivy 16

Roman Talaš, Matej Siebert a kol.
2018

Na mieste pôvodnej autobusovej stanice od Valérie Triznovej (1983) postavila spoločnosť HB Reavis rozsiahle nákupné centrum s tržnicou, v ktorého útrobach sa skrýva aj autobusová stanica. Nad ním vyrástla Nivy Tower s prenajímateľnými kancelárskymi priestormi, v čase dokončenia so svojimi 125 m najvyššia budova na Slovensku. Introvertnosť centra, ktoré láka návštevníkov do vnútra a vytvára mlčky parter, je tu tlmená striedaním rôznych fasád, vysunutými reštauráciami s panoramatickým výhľadom, viacerými vstupmi a strechou s bežeckou dráhou. Architekti Siebert a Talaš tu spolupracovali s britským ateliérom Benoy a s ateliérmi BDP, 2ka a Terra Florida na projekte zelenej strechy.

Matej Siebert

18. 6. 1970 Piešťany • Počas štúdia architektúry na STU (1988 – 1994) pobudol vo Viedni v ateliéri profesora Schweighofera (1992). Spolu s Romanom Talašom založili v roku 2002 ateliér Siebert+Talaš, ktorý má pobočku aj v Prahe, a podieľal sa na rade rozsiahlych realizácií tohto ateliéru. Na svojej materskej univerzite úspešne absolvoval doktorandské štúdium a obhájil dizertáciu, v ktorej sa zaoberal obnovou narušených častí miest (2006).

Roman Talaš

16. 4. 1969 Bratislava • Po absolvovaní štúdia architektúry na SVŠT (1992) pracoval najprv v Teame T, ktorý tvorili jeho otec Juraj, strýko Stanislav a bratanec Vladimír, všetci architekti. S Matejom Siebertom projektovali budovu SPP (Mlynské Nivy 5A, 2009) ¹ a viacero pobočiek Slovenskej sporiteľne. Budovu tej bratislavskej, pôvodne od Juraja Tvarožka, upravovali v roku 2017. Spolu so širokým kolektívom spolupracovníkov navrhli projekty veľkých objektov, ktoré stoja na začiatku Mlynských nív: veže so zaoblenými rohmi s podnožou známe ako Twin City Tower (2018) ² a veľké nákupné centrum Nivy s autobusovou stanicou.

Ilja **S**koček

25. 10. 1973 • Študoval na Fakulte architektúry STU aj École d'Architecture v Lyone a od roku 1998 pôsobí ako samostatný architekt. Je autorom viacerých rekonštrukcií, novostavieb a interiérov. Patria medzi ne obnovy hotela Albrecht, paláca Motešických, dostavba Ministerstva zahraničných vecí SR (s Jánom Pavúkom), ale i novostavba bytového domu Hausberg ¹ (Partizánska, Bradlianska) či vila na Bohúňovej ³ ². Realizoval tiež stavby v Prahe a v Chorvátsku. Viackrát ho nominovali na prestížne ocenenia, za reštauračný komplex Fach získal Československú cenu za interiéry (s Martinom Skočekom). V rokoch 2019 až 2023 bol predsedom predstavenstva Slovenskej komory architektov. Pôsobí ako hosťujúci profesor na Katedre architektúry SvF STU.

Obnova mestskej vily • Mudroňova 51
Ilja Skoček, spolupráca: Igor Čierny,
Danica Ščepková, Peter Kožuško
2017

Vila na Mudroňovej je jednou z troch víl veľkoobchodníka Pavúka, ktoré postavili v rokoch 1942 a 1943 podľa návrhu A. Meliška. Jej obnova prebiehala pomerne dlho, ale výsledok priniesol fotogenickú noblesnú architektúru. Na prvý pohľad upúta nielen originálnym oplatením, ale predovšetkým komplexnosťou, detailmi s majstrovskou stavebnou prácou, čo je pre Skočkove realizácie typické. Vila slúži potrebám právnickej kancelárie, čomu je prispôsobená aj prehľadná dispozícia s výrazným portálovým vstupom na novom mieste. Precízne vyhotovená rímsa jasne oddeľuje nadstavbu domu, ďalšiu modernú vrstvu dokumentujúcu novú etapu jeho života. Potvrďuje to tiež jemne vyrytý nápis na fasáde ANNO 1943 – 2017, dôkaz kultúrneho zaobchádzania s architektonickým dedičstvom.

Bývalé poisťovne
Assicurazioni Generali a Moldavia Generali
 Gorkého 6 – 12, Jesenského 5 – 9
 Alexander Skutecký
 1935

Najveľkorysejším Skuteckého dielom, ktoré dodnes nestratilo moderné čaro, je veľká budova dvoch poisťovní, ktorá zaplnila parcelu medzi ulicami Jesenského a Gorkého. Do tej prvej smeruje celistvé priečelie s veľkými oknami a lesklým travertínovým obkladom, zatiaľ čo do Gorkého ulice sú už vyššie poschodia rozčlenené na tri bloky. Vďaka tomu sa do bytov na vyšších poschodiach dostalo viac svetla. Na prízemí sú dnes rôzne obchody a iné prevádzky. Na starých fotografiách sa ešte nad prvým poschodím dajú prečítať názvy oboch poisťovní, ktoré tu pôvodne sídlili.

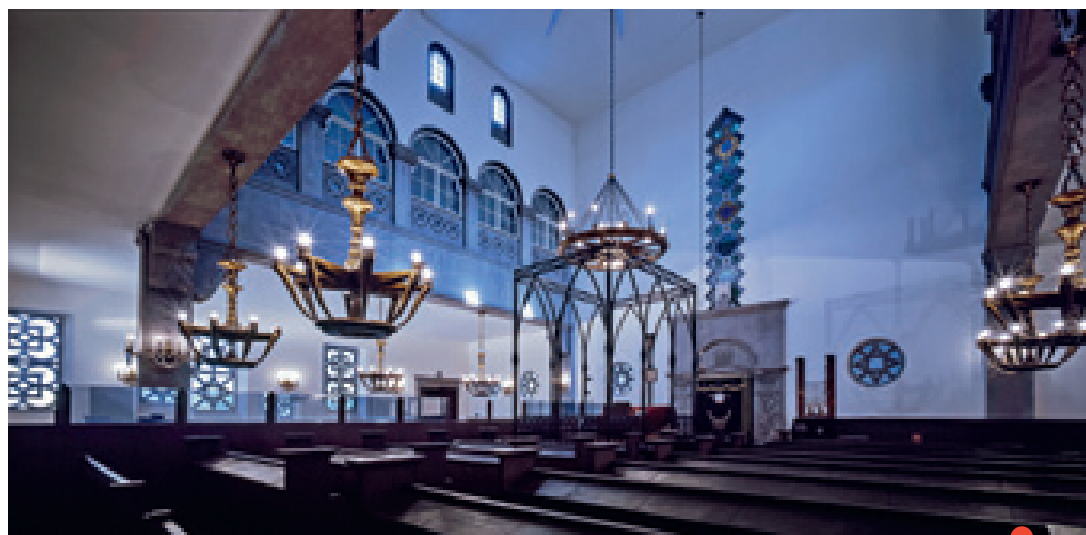

Alexander Skutecký

25. 6. 1883 Viedeň – 1944 (Banská Bystrica)

- Narodil sa vo Viedni, keď sa jeho rodičia vracali z Benátok do Banskej Bystrice (otec bol maliar Dominik Skutecký). Architektúru študoval v Budapešti (1913) a tam aj najskôr pôsobil. V roku 1919 sa však vrátil na Slovensko, najskôr do matkinho rodiska Banskej Bystrice, potom do Bratislavy, kde úzko spolupracoval s Vojtechom Holeschom. Prelom v jeho tvorbe možno vidieť na dvoch budovách neďaleko od seba: zatiaľ čo banka na rohu Štúrovej (1923) ¹ je plná historických motívov, poisťovne neďaleko už sú veľkoryso moderné. Strohá architektúra Justičného paláca (1938) ² akoby svojím duchom vystihovala náplň tejto budovy. Architekt sa pre svoj židovský pôvod počas druhej svetovej vojny skrýval a zahynul počas SNP pravdepodobne niekde blízko Banskej Bystrice.

Artur Slatinský- -Szalatnai

11. 2. 1891 Slatina nad Bebravou – 10. 11. 1961 Bratislava • Narodil sa do židovskej rodiny Berte a Móricovi Schlesingerovcom. Po štúdiu architektúry v Budapešti si pomaďarčil meno podľa rodiska na *Szalatnai* a neskôr si ho poslovenčil na *Slatinský* (1945). Od roku 1919 pôsobil v Bratislave. Vo svojej tvorbe bol vnímavý k dobovým trendom; nájdeme v nej odraz histórie, kubizmus (dom na Radlinského 4, 1926) i „tehlovú“ periódu (1927, Mickiewiczova 4) ¹. Postupne sa však stotožnil s modernou, ako o tom svedčia už náznaky na ortodoxnej synagóge alebo brilantná asymetria vily na Bartoňovej 7 (1934) ². Na ubytovacom dome v Parku kultúry a oddychu v Pezinku (1954) reflektoval aj slovenské ľudové motívy. „*Tradicionalne nálady spali mi v povedomí,*“ vyhlásil raz a búranie Podhradia pri výstavbe nového mosta niesol s neľúbosťou.

Ortodoxná synagóga • Heydukova 11, 13
Artur Slatinský-Szalatnai
1924

Sála novej synagógy musela byť orientovaná na východ, preto aj vstup do nej vedie nie z juhu z ulice, ale z bočného priechodu do dvora. Do ulice smeruje sedem mohutných pilierov s nevysokým prekladom nad nimi – architekt tu slobodne transformoval tradičné chrámové formy. Hlavná sála má moderný plochý strop, v jej v strede stojí *bima* – pódium na čítanie Tóry. Lavičky sú otočené smerom na východ k svätostánku *áron hakodeš*. Na poschodí bola pôvodne ženská galéria s kamennou arkádou, dnes je tu stála expozícia (architekt Martin Lepej) Židovského komunitného múzea. O jej zriadenie sa zaslúžil Maroš Borský. Slatinského dielo je poslednou bratislavskou synagógou a v spojení modernej konštrukcie s religiozitou ju Carol H. Krinsky prirovnala k slávnemu Perretovmu kostolu v Le Raincy.

Polyfunkčný bytový komplex NIDO • Trnavská
37 – 49, Tomášikova 41, 43, 45B
Peter Sticzay-Gromski; spolupráca: Juraj Kováč,
Adéla Klčová, Jan Horký, Ivo Flimmel, Juraj Horký,
Richard Szilvássy, Katarína Ružeková,
Sebastián Sticzay, Lukáš Drotár
I. etapa 2018, II. etapa 2023

Autentický polyfunkčný bytový komplex NIDO lemuje rušnú dopravnú križovatku. Riešenie sa vymyká priemeru a na prvý pohľad zaujme výtvarnosťou, kompozíciou aj osobitými prvkami. Jednoducho *Nido* (z talianskeho hniezdo) nie je žiadna nuda. Napriek rušnej polohe sa tu podarilo vytvoriť relatívne pokojný a uzavretý celok s intímnyimi bezpečnými priestormi a príjemnou mierkou. Ochranný štít bývania tvorí transparentný 3-podlažný polyfunkčný objekt na nároží. Za ním sa dvíha 15-podlažná veža a ďalšie výškovo členité bloky, ako aj príťažlivá obytná krajina s bohatou parkovou úpravou. Komplex je odvážne rozíhraným a pritom harmonickým celkom s novým pohľadom na moderné mestské bývanie. Nechýba mu potrebná dávka emócie.

Peter Sticzay-Gromski

20. 8. 1962 Bratislava • Študoval na FA SVŠT a skúsenosti získaval v Holandsku, vo Veľkej Británii a v Prahe. V roku 1999 založil vlastnú architektonickú kanceláriu Grido, architektúra a design ako koncepčný ateliér, ktorý zverené zadanie rieši od konceptu až po realizačnú dokumentáciu. Práca ateliéru sa inšpiruje špecifickosťou miesta, povahou zadania a naturelom klienta. Architektúru považujú za proces vzájomného dialógu, ale lákajú ich aj výrazne senzuálne riešenia, ktoré poskytujú radosť z haptických kvalít. Do architektúry radi vkladajú aj výdobytky inteligentných technológií. Zaujali už bytovým domom Octopus (Záhradnícka 74) ¹. Profesionálne krédo: *bez práce nie sú koláče*. A keď nie sú s hrozienkami – neprekáža.

Televízne centrum Mlynská dolina

Josef Struhař, Václav Čurilla
1975

Rozsiahla stavba veľkého areálu pôvodne Československej televízie leží na svahu Mlynskej doliny. Má dve krídla v pôdoryse tvaru písmena V. V jednom ramene sú štúdiá, v druhom ostatné komornejšie prevádzky a vzadu medzi nimi technické aj pomocné priestory. Areálu dominuje budova tvorby programu – veža vysoká 102 m, ktorá sa na dlhé desaťročia stala najvyššou stavbou v bývalom Československu. Mala aj veľa technologických novinek tých čias ako rýchlovýťahy alebo vysokotlaková klimatizácia. Polstoročie sa na nej podpísalo a dnes je už nefunkčná. Špirálové schodisko v predpolí a kombinácia skosených hrán či zalamovania najvyšších podlaží so skrytými anténami však urobili z tejto veže najfotogenickejšiu časť celého objektu.

Josef Struhař

29. 12. 1935 Štítné nad Vláří – 26. 5. 2021 Bratislava • Pochádzal z moravského Valašska, v Zlíne vyštudoval priemyslovku a architektúru absolvoval v Bratislave na SVŠT. Realizácie sa nedočkal jeho víťazný súťažný návrh na televízny vysielateľ v Prahe na Strahove (spolupautor Milan Galbavý). Realizoval sa až návrh na budovu československej televízie v Bratislave, ktorým spolu s Václavom Čurillom vyhrali veľkú súťaž v roku 1965. Dve desaťročia (1969 – 1989) pracoval v Spojprojekte, kde navrhol telekomunikačné budovy v Žiline a Poprade, televízne štúdio v Košiciach a areál SAV v Starej Lesnej. V deväťdesiatych rokoch projektoval pobočku Nationale Nederlanden v Bratislave.

Rodinný dom s ateliérom • Partizánska 33
Ján Studený, David Kopecký
2014

Na svahu kúsok vyššie Kochovoho sanatória nadstavovali architekti starší rodinný dom. Na projekte z roku 2008 sa podieľal aj D. Kopecký. Spodnú stavbu upravovali len málo. Viac zaujme nadstavba so šikmými plochami, typickými pre viacero ich realizácií. Od okolitých bežných architektonických foriem sa odlišuje radikálne, no predsa dokáže existovať spolu s pôvodným objektom pod ňou. Na mieste bývalej garáže pristavali architektonický ateliér, sčasti pod zem, ktorý sa veľkým oknom pripomínajúcim výklad otvorene obracia do ulice. Aj toto dielo ocenila architektonická obec najvyššou domácou cenou, Cenou Dušana Jurkoviča (2015).

Ján Studený

12. 8. 1966 Bratislava • Študoval v Bratislave na SVŠT a v Prahe na ČVUT a AVU (1984 – 1995). V Prahe s Davidom Kopeckým založili spoločný ateliér KSA, ktorý v roku 1998 začal pôsobiť aj v Bratislave. Ich prácu charakterizovali nekonvenčné riešenia ako ostrý protiklad bežnej architektúry. Po predčasnom Kopeckého skone (2009) pokračuje Studený v tejto línii a teší sa z viacerých ocenení. Získal Cenu časopisu *Arch* za chatu v Senci (1999) a potom dvakrát Jurkovičovu cenu. Jeho nepočítané realizácie, zväčša nekonvenčné rodinné domy, sú roztrúsené od Prahy po Košice. V Stupave s D. Kopeckým navrhli rodinný dom s pôvodne polopriehľadnými sklenenými stenami (2000). Naposledy projektoval s Petrom Stecom a kolektívom obnovu pavilónu v Sade Janka Kráľa (1980, od Ferdinanda Končeka) ¹. Od roku 2011 pedagogicky pôsobí a vedie ateliér na VŠVU v Bratislave.

Slovenský rozhlas Mýtna 1

Štefan Svetko, Štefan Ďurkovič, Barnabáš Kissling
1985

Po dlhej príprave a viacerých súťažiach sa asi v roku 1963, resp. 1964 vynoril nápad tvarovať ústredný objekt rozhlasu ako obrátenú pyramídu. Jej kovový rošt postavili sčasti na stĺpoch a sčasti zavesili na ocelobetónové komunikačné jadro. Za priečelím umiestnili bežné pracovné priestory a za nimi veľmi pôsobivú vnútornú halu, siahajúcu cez celú výšku. V strede dispozície sú hlavne menšie rozhlasové štúdiá. Trvalo skoro štvrt storočia, kým túto zložitú budovu dokončili. Napriek radu skrytých výborných vlastností, napríklad akusticky vynikajúcej koncertnej sále na pružinách, sa pre svoju drsne brutalistickú podobu nevyhla kritike. Postupne sa však stala súčasťou obrazu mesta, ľudia ju prijali za svoju a už je aj pod pamiatkovou ochranou.

Štefan Svetko

19. 6. 1926 Mojš – 8. 9. 2009 Bratislava
• Už pred ukončením štúdia na ČVUT v Prahe začal pracovať v bratislavskom Stavoprojekte (1951 – 1962) v kolektíve Martina Kusého. Tu vznikli projekty prvých povojnových sídlisk, napríklad na Košickej (1961) alebo Račianskej ulici (1962) ¹. O tej sa Richard Neutra pri návšteve Bratislavy vyjadril, že má architektúru svetových parametrov. Veľkorysého Svetka, otvoreného širokým gestám, priťahovali veľké úlohy. Stal sa námestníkom hlavného architekta mesta (1962 – 1968), vypracoval územný plán Bratislavy a inicioval našu najväčšiu urbanistickú súťaž – na Petržalku (1966). Zakladal združené ateliéry a predsedal zväzu architektov. Po roku 1970 ho však z týchto pozícií odstavili a zostalo mu iba projektovanie, aj to len anonymné, ako pri hoteli Bôrik (1973) ². Po roku 1989 sa výrazne pričínal o vznik Slovenskej komory architektov.

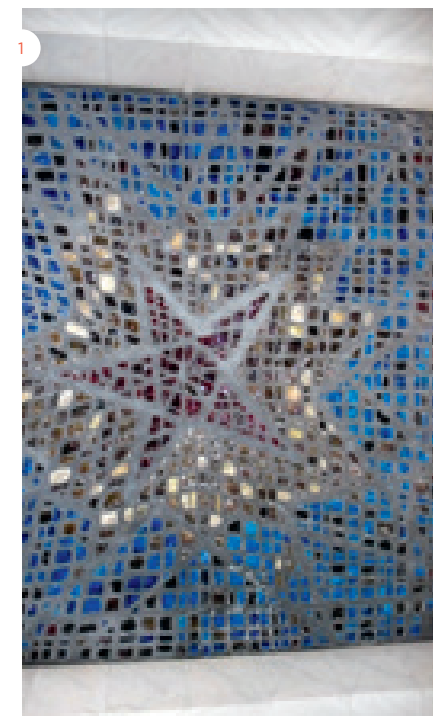
Pamätník Slavín • Na Slavíne
Ján Svetlák
1960

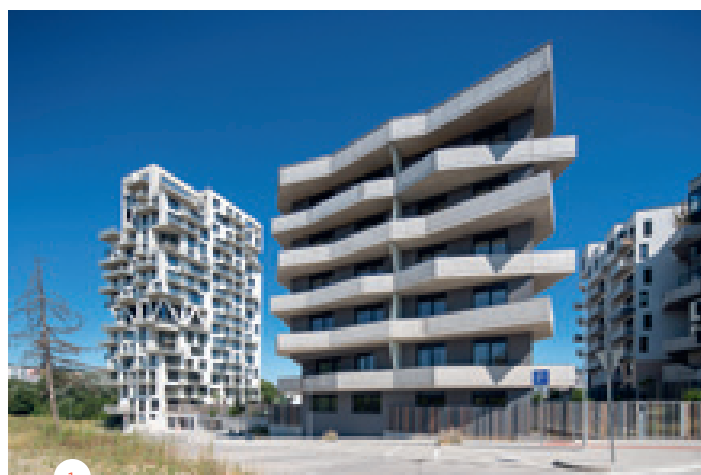
Návrh na pamätník, kde je pochovaných 6 845 sovietskych vojakov, ktorí padli pri oslobodzovaní Bratislavy na konci druhej svetovej vojny, vznikol v súťaži v roku 1954. Jeho stvárneniu sa venovala veľká odborná aj úradná pozornosť, a účastníci zápasili s tým, k akým historickým vzorom sa prikloniť. Svetlák zvíťazil s pylónom na podnoží v podobe antického chrámu. Neskôr pylón podstatne zvýšil a na vrchol umiestnil sochu vojaka so zástavou od Alexandra Trizuljaka. Hrobové polia v popredí kopírujú pôvodný poľný cintorín. V areáli sa nachádza rad sochárskych diel od najvýznamnejších oficiálnych výtvarníkov. Pamätník je vzdialený duchu moderny, hoci sa Svetlák vyhol ťažkopádnosti stalinských monumentov. Akurát stropná vitráž v ústrednej sieni od Dezidera Castiglioneho ¹ dáva tušiť, že časy sa menia.

Ján Svetlák

1. 2. 1912 Hybe – 8. 12. 1997 Bratislava •
Študoval na českej technike v Prahe, po jej zatvorení dokončil štúdium na nemeckej technike (1941). Pracoval na centrálnych inštitúciách v Bratislave, najskôr pri povojnovej obnove slovenských miest a dedín, neskôr v oblasti územného plánovania a urbanizmu. Stal sa profesorom na SVŠT, kde viedol katedru urbanizmu, a bol aj dekanom Fakulty architektúry. V roku 1952 spoluzakladal Zväz slovenských architektov a stal sa aj jeho prvým predsedom. Venoval sa pamätníkovej tvorbe a podieľal sa na vyše tridsiatich pamätníkoch; sochár Rudolf Uher ho prizval na spoluprácu pri pamätníku SNP na vrchu Roh nad Lubinou, Ladislav Snopek zasa pri soche Dušana Jurkoviča v Bratislave na dunajskom nábreží (1973).

Vyhliadková veža ● Devínska Kobyla
Tomáš Šebo, Igor Lichý, Aleš Hradecký,
Emanuel Zatlukaj, Imrich Vaško, Branislav Groch,
Denisa Pavkovček Šťastná;
spolupráca: Katarína Frivaldská, Júlia Jackulíková;
statika: Ján Pivarč
2020

Ako pôsobivá skulptúra rozvíjajúceho sa bieleho kvetu sa nad vrcholom Devínskej Kobyly do výšky 20,27 m týči oceľová konštrukcia vyhliadkovej veže. Biely kvet s narastajúcou výškou naberá na sile štylizovaných okvetných listov, ktoré sa účelovo menia na trojuholníkové vyhliadkové vejárovité platformy. Subtílna konštrukcia veže v kombinácii s polorošťovými schodiskami a podestami či premyslene tvarovaným zábradlím sa vznáša nad krajinou akoby bez tiaže. Pevná a ľahučká zároveň. Pozýva k zážitkovému výstupu, kde ostré hrany siedmich podest ukazujú na hlavné smery impozantných panoramatických výhľadov. Výstup na vežu sa tak stáva pútavým zážitkom so stráviteľnou dávkou adrenalínu, keď návštevník vníma výšku i hĺbku a má pocit, že sa vznáša vysoko nad zemou.

Tomáš **Šebo**

7. 4. 1968 Prievidza

Igor **Lichý**

1. 8. 1972 Banská Bystrica

Šebo, ktorý študoval architektúru na FA SVŠT, a Lichý po štúdiu architektúry na VŠVU založili spoločný ateliér (2004), čo sa zameriava prevažne na rezidenčné projekty – Nový Háj v Petržalke, (2013), Čerešne v Dúbravke (2019) ¹, ale aj na biznis centrá – Wallenrod na Mickiewiczovej (2021) alebo oceňovaný Galvaniho Business Center 5 (2020) ². Ateliér stojí tiež za viacerými mestotvornými projektmi, napríklad za verejnou i odborními uznávanou vyhliadkovou vežou na Devínskej Kobyle. Pri práci sa riadia vlastným *Manifestom architektúry*. Vyše dvadsaťčlenný tím obohacuje o inovatívne myšlienky dlhoročná spolupráca s prof. Imrichom Vaškom a o svoje skúsenosti sa delia so študentmi FAD STU.

Vojtěch Šebor

29. 3. 1890 Poděbrady – 27. 4. 1968 Poděbrady

- Študoval na pražskej ČVUT a jeho počiatky nezaprú tradičné poňatie jeho profesorov Josefa Fantu alebo Antonína Balšánka.

V roku 1919 prišiel na Slovensko a desať rokov pôsobil na ministerstve verejných prác. V Bratislave navrhol školu na Gorazdovej alebo obytný dom na rohu Mýtnej a Šancovej. Od neho je aj Mestský dom v Trenčíne či vysielac nad Banskou Bystricou. Navrhol tiež podstavec pod Štefánikovou sochou od Bohumila Kafku, pôvodne na Štúrovom námestí. O premene dobovej architektonickej línie v polovici dvadsiatych rokov svedčí Šeborovo funkcionalistické dielo – robotnícka slobodáreň na Železniárskej 13 (1933) ¹. V roku 1938 sa vrátil do Poděbrad. Cez vojnu bol totálne nasadený v Nemecku a potom pôsobil v Stavoprojekte a Chemoprojekte v rodnom meste aj v Kolíne.

Obytný dom na Trnavskom mýte

Vajnorská 2–8, Trnavská 1–13

Vojtěch Šebor

1924

So zástavbou na rozľahlej križovatke, kde sa začínajú Vajnorská a Trnavská, sa najlepšie vyrovnal V. Šebor. Možno vďaka tomu, že použil tradičný spôsob kompaktnej zástavby, nie spôsob moderne rozptýlený. Do križovatky obrátil priečelie s jedným pravouhlým a druhým zaobleným nárožím a architektúru poňal v duchu rondokubizmu, teda štýlu počiatkov prvej republiky, čo sa zrodil v Prahe. Ten sa vzdal verného napodobovania historických prvkov a priečelia členil mohutnými blokmi, polvalcami, hranolmi a bohato tvarovanými rímsami alebo pilastrami. Blok má dvanásť sekcií, čiže vchodov, a ucelene zaplňa až po uličnú čiaru inak neurčito obostavanú križovatku. Dole pri centrálnom vstupe je uvedený aj letopočet, keď stavba vznikla: L-1924.

Živnostenský dom • Kollárovo námestie,
Živnostenská
Klement Šilinger
1929

Súťaž na veľký dom živnostenského zväzu (Živnodom) vyhral architekt v roku 1927. Mohutná kolonáda jeho nižšieho krídla dosahuje dokonca výšku susedných domov – vidno tu, aké veľkorysé boli vtedy predstavy o premene mesta. V objekte sa nachádzali živnostenské prevádzkarne, kancelárie, reštaurácia, kaviareň, dole obchody a hore 76 komfortných bytov s terasami. Sála dnešnej Novej scény bola pôvodne kinom Alfa. Steny zdobili abstraktné malby Ludovíta Fullu – na tie časy u nás skutočne revolučný počin. Ich neskorší osud je však neznámy. Živnodom si vysoko cenil aj inak stroho kritický Friedrich Weinwurm: „... je to architektúra, ktorú podľa medzinárodného meradla môžeme nazvať svetovou.“

Klement Šilinger

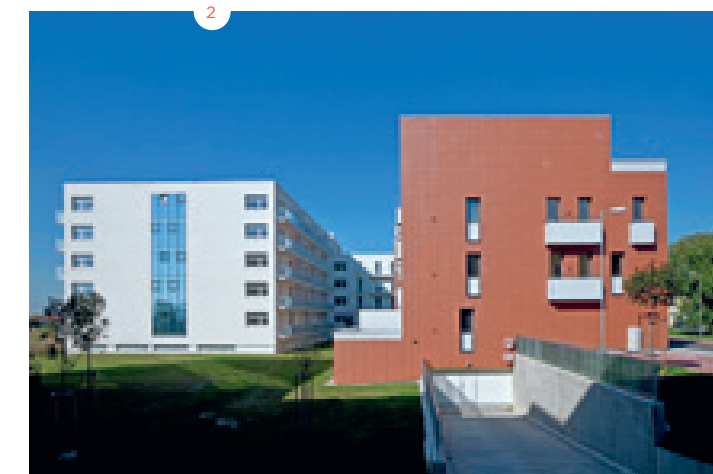
15. 11. 1887 Sazená (Česko) – 16. 1. 1951 Veľké Leváre • Klement Šilinger bol najstarší z českých architektov, ktorí prišli po prevrate v roku 1918 pracovať na Slovensko. Po skončení priemyslovky v Prahe pôsobil najskôr ako stavebný asistent a potom absolvoval architektúru u Jana Kotěru. V Bratislave navrhol celú sériu bytových domov v duchu kubizmu a rondokubizmu: na Štetinovej, Sasinkovej, Heydukovej i Legionárskej. V jednom z nich, na rohu Dostojevského a Ul. 29. augusta, mal aj svoj ateliér. Na Anatomickom ústave LF UK na Sasinkovej **1** sa už objavujú funkcionalistické motívy, a keď v roku 1927 navrhol víťazný súťažný projekt na internát Lanfranconi **2**, dal mu už tehlový vzhľad na spôsob anglických univerzitných kampusov. Tehlová západoeurópska moderna vtedy očarila aj slávneho Josefa Gočára. Mimochodom, Gočár bol tiež v porote súťaže na tento internát.

Polyfunkčný objekt Veles Karpatská 28
Norbert Šmondrk
2010

Trojuholníkový pozemok nebol štedrý, no Šmondrk z neho vyťažil maximum. V rámci jeho repertoáru netypické je však stvárnenie fasád. Pokiaľ dovtedy preferoval bielu omietku a horizontálny formát otvorov, tu zvolil drevený obklad a striedanie prevýšených okien. Na prízemie umiestnil obchodno-prezentačný priestor rozšírený do suterénu, na zvyšných podlažiach open-space kancelárie s terasami vo vnútrobloku. To najdôležitejšie sa však odohráva na ulici. Rakúsky architekt Richard Manahl a člen poroty ceny Arch 2010 označil Veles za „výborný spôsob zaobchádzania so všetkými aspektmi, ako je verejný priestor, súkromný priestor, materialita“. Nevtieravo podčiarkuje dôležitosť nárožia a starne naozaj krásne.

Norbert Šmondrk

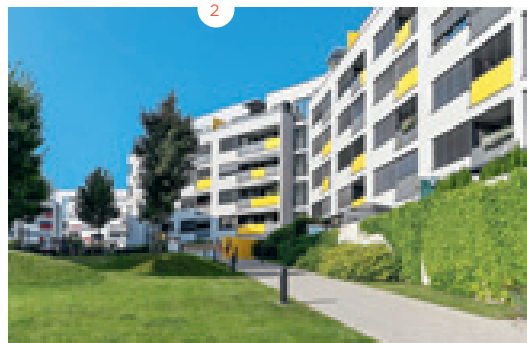
17. 6. 1966 Piešťany • Štúdiá strávil na FA STU a VŠVU. V roku 1990 založil ateliér KFA a postavil preň sídlo v podobe vily na Karpatskej 13 ¹. V začiatkoch ho prirovnávali k americkému architektovi Richardovi Meierovi a hoci je oddaný čistej kompozícii, nikdy jej neobetuje kvalitu života či miesta. Premýšľa komplexne, postupuje od celku k detailu, študuje vlastnosti materiálov a intenzívne dozerá na dianie na stavbe. Výsledkom býva celostné dielo, ako napríklad bratislavská Vila W (Prokopa Veľkého 33, 2001). Azda aj preto preferuje menšie zadania, v jeho portfóliu nájdeme množstvo rodinných vil, ale i bývanie s polyfunkčným obsahom ako bytový komplex v Záhorskej Bystrici (2010) ². Paralelne rozvíja dizajnersku aj voľnú tvorbu, ktorej sa venuje vo víkendovom ateliéri na lazoch pri Novej Bani. Šmondrk je architektom starej školy, rád kreslí a skice uchováva v papierových denníkoch.

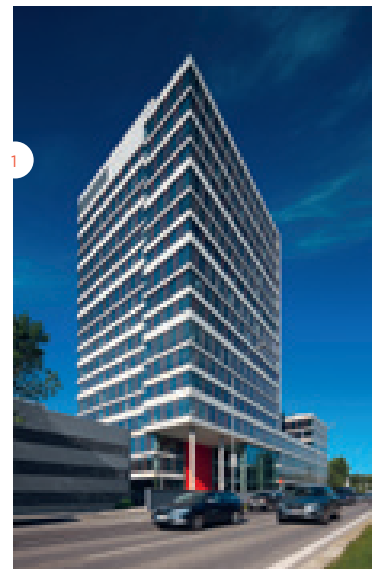
3

Bytové domy • Karloveské rameno 2 – 8
Karol Stassel, Juraj Šujan
2006, 2016

Architekti dali dvom novým objektom na okraji Karlovej Vsi vzletnosť a eleganciu, aká terasovým domom často chýba. Dokonca sa na strane k Dunaju vznášajú nad nábrežím konzolovitým vysunutím. Postavili ich na akejsi vnútornej mestskej periférii nad brehom, ktorý ohrozujú záplavy, v okolí posiatom rozmanitou zástavbou bez lađu a skladu. Samotné dva domy sú však koncipované jasne, zvonku s tehlovočerveným prevetrávaným keramickým obkladom. Z vnútornej pavlače, zhora uzavretej svetlíkom, a s otvorenými schodiskovými ramenami sú prístupné byty veľkosti od 57 m² až do 238 m². Nad podzemnou garážou vznikol park s dnes už rozložitými stromami a okolo nová mestská infraštruktúra vrátane cyklistického chodníka, pričom areál zostal verejne prístupný. Súčasťou komplexu sa neskôr stali aj dva ďalšie menšie bloky.

2

1

Juraj Šujan

21. 4. 1964 Bratislava • Študoval architektúru na SVŠT a VŠVU a súčasne aj scénografiu na VŠMU, uvažoval totiž o povolani svojho otca, významného scénického výtvarníka Otta Šujana (1930 – 2017). Napokon sa však dal na architektúru a začal pracovať na ŠPTÚ. V rokoch 1991 až 2006 mal spoločný ateliér s Petrom Moravčíkom, s ktorým navrhol obytný súbor Rozadol (2006). Od roku 2004 spolupracuje s Karolom Stasselom a v roku 2022 sa stal hlavným architektom Bratislavy. „*Nerád sa beriem príliš vážne. Uprednostňujem mäkký vplyv, daný skôr logickou argumentáciou a presviedčaním, nie direktívnym nátlakom,*“ hovorí o sebe.

Karol Stassel

5. 12. 1971 Bratislava • Študoval na VŠVU, spolupracoval v ateliéri s Petrom Moravčíkom a Jurajom Šujanom, kde sa podieľal na projekte bloku na Stromovej ulici. Po vytvorení spoločného ateliéru s J. Šujanom je spoluautorom budovy Westend Square na Patrónke (2011) ¹ a obytných súborov Karloveské rameno a Malé Krasňany (2018) ². Najnovším ich dielom je administratívna budova v popredí nového komplexu, ktorým sa zaplňa historická Vydrica (2024) ³.

Obytný súbor Karlova Ves Bratislava IV
Stanislav Talaš, Jozef Fabiánek, Karol Ružek,
Alexander Plačko
1968

Podľa konceptu Štefana Ďurkoviča, Štefana Svetka a Stanislava Talaša vypracoval autorský kolektív projekt pozoruhodného sídliska, ktoré sa stretlo s pozitívnym medzinárodným ohlasom. Humánnu mierku si udržalo primeranou šírkou, útulnosť zasa polouzatvorenými blokmi. Ústredná os je zámerne dvakrát zalomená. Pri vstupe do sídliska je centrum vybavenosti s peším premostením a novým parkom (Eva Wernerová a kol., 2022). Dokonca sa tu podarilo zachovať aj neskorobarokovú kaplnku. Hlavné centrum tvorí obchodný dom, na ktorý nadväzuje terasa s poštou a inými službami (Alexander Plačko, Milan Lojdl, 1968). V strede na mieste bývalých skleníkov pribudol aj kostol (Justus Dahinden, 2002). Na okraji v enkláve radových rodinných domov architekt so svojou rodinou býval. Za projekt sídliska získal Cenu ZSA (1972).

Stanislav Talaš

29. 8. 1932 Bratislava – 13. 10. 2004 Bratislava
• Vyštudoval architektúru na FAPS SVŠT a pôsobil v Stavoprojekte až do roku 1991, keď si založil vlastný ateliér. Architektom bol aj jeho brat Juraj a syn Vladimír. Spolupracoval so špičkovými slovenskými architektmi na viacerých úspešných súťažiach. S Vojtechom Vilhanom navrhli slávnu slovenskú Kolibu na EXPO '67 v Montreale. Neskôr ju preniesli do Bratislavy na Kolibu, dnes je však už nevkusne prestavaná. Venoval sa predovšetkým urbanistickej tvorbe a okrem novej Karlovej Vsi – nášho najlepšieho sídliska – je jeho dielom aj finálna podoba Petržalky 1, na ktorej s ním začal spolupracovať Jozef Chovanec. Za nákupné centrum Ovsíšte (1983, s Jánom Lenčom), ktoré preklenuje príjazdovú cestu, získal ceny zväzu architektov (1972, 1983).

Evanjelický kostol • Prievoz, Radničné námestie 2
Siegfried Theiss, Hans Jaksch
1929

Hutný, strohý, bez ozdôb, dobre zapamätateľný a najmä výnimočný. Evanjelický kostol vznikol v čase, keď bol Prievoz vidiekom, napriek tomu deklaruje odvážny zámer infiltrovať moderné trendy do dovtedy historizujúcej sakrálnej architektúry na Slovensku. Nezameniteľným znakom sa stala najmä masívna štvorhranná veža členená plochými rímsami a ukončená strechou v tvare strmého ihlanu na pilieroch. Na kostole môžeme zachytiť stopy kubizmu, ale aj purizmu. Formy sú prísne geometrické, dekoruje ich len jemná plasticita. Jednolodovú sieň prekrýva valená klenba s nevšednou textúrou z kanelúr. V interiéri sa zachovali vzácne kubistické kúsky mobiliára, ako je napríklad krstiteľnica či luster. Tomuto kostolu sa podobá aj ich neskoršie dielo, evanjelický kostol v Grinave pri Pezinku z roku 1931.

Siegfried Theiss

17. 11. 1882 Bratislava – 24. 1. 1963 Ober st. Veit
• Pochádzal z Bratislavy, no domovom mu bola Viedeň. Študoval na TH a na ABK u Friedricha Ohmanna a vyprofiloval sa ako zvučná autorita. Od roku 1907 spolupracoval s Hansom Jakschom. Spoločne prispeli aj k zavedeniu noriem v rakúskom stavebníctve. Vo Viedni realizovali napríklad štvrť Maria Enzersdorf či výškový dom v centre mesta na Herrengasse. Počas druhej svetovej vojny spolupracoval so synom Wernerom, do Bratislavy navrhli Dom nemeckej strany 1 na Májkovej ul. a uspeli aj druhou cenou v medzinárodnej súťaži na Vládnú štvrť.

Hans Jaksch

29. 10. 1879 Hennersdorf (Dubnice, okres Česká Lípa) – 7. 1. 1970 Viedeň • Ešte ako mladý architekt a absolvent TH sa pridal k S. Theissovi a spolupracoval s ním celý život. Obaja prešli vývojom od tradičnejšej k modernej architektúre, projektovali kancelárske, obytné a sakrálne stavby. V Trnave navrhli areál firmy Coburg (1920) s náznakmi modernej jednoduchosti a podľa ich projektu si Coburgove železiarne postavili kancelársku budovu aj v Bratislave na Klemensovej 19.

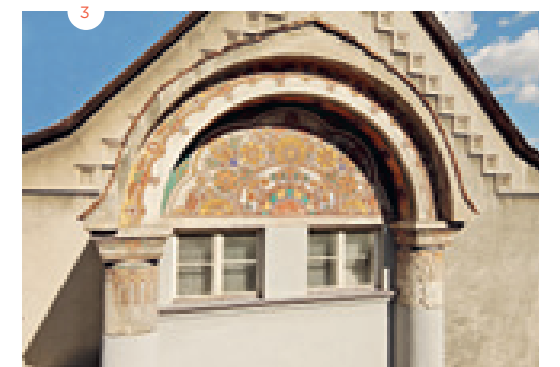
Mestská sporiteľňa • Námestie SNP 18
Juraj Tvarožek
1931

Hoci v súťaži na reprezentatívnu budovu architekt vyhrál s pomerne konzervatívnym návrhom, aj za podpory brata Tomáša, riaditeľa sporiteľne, napokon projekt prepracoval na ultramodernú funkcionalistickú stavbu. Na oceľobetónový skelet zaviesli – prvýkrát na Slovensku – celopresklenú fasádu so sklenenými tabuľami Miropak a oceľovými oknami Kraus. Prízemie s obchodnou pasážou využíva celú pozdĺžnu parcelu, dve poschodia patrili sporiteľni a v horných podlažiach boli byty. Vážnosť inštitúcie vo vstupnom schodisku podčiarkol dekoratívny obklad z levického zlatého ónyxu a na poschodí elegantná vybavovacia hala so sklobetónovým stropom. Koncom minulého storočia budovu obnovili podľa návrhu ateliéru Jána Bahnu a úpravy v roku 2017 realizovalo štúdio Siebert + Talaš.

Juraj Tvarožek

30. 11. 1887 Brezová pod Bradlom – 12. 01. 1966 Brezová pod Bradlom • Študoval na vyššej priemyselnej škole v Budapešti a získaval tam skúsenosti u Michala M. Harminca. Potom pracoval u Aloisa Dryáka v Prahe. Počas prvej svetovej vojny vstúpil v Rusku do československých légii. Začal pôsobiť v Bratislave a vypracoval na rozvážneho architekta aj staviteľa. Umiernený, klasicizujúci slovník, folklórne oživený – ako na vile jeho brata Tomáša (1924, Tvarožkova 4) ³ – vedel vystriedať purizmom a funkcionalizmom, napríklad na budove dnešného ministerstva zahraničných vecí (Hlboká 2, 1943) ². V bytovom dome s kinom Metropol (1928, Mickiewiczova 18) ¹ mal aj svoj byt s ateliérom. Dole, v populárnej kaviarni, zvykol skicovať svoje nápady priamo na mramorovom kaviarenskom stolíku. Na sklonku života, strpčeného nespravodlivým uväznením, sa vrátil do rodného mesta, kde sa venoval celoživotnej záľube včelárstvu.

Vojtech Vilhan

14. 7. 1925 Vrútky – 1. 11. 1988 Bratislava • Vilhan bol kľúčovou osobnosťou slovenskej modernej interiérovej tvorby. Architektúru absolvoval na SVŠT (1950) a popri štúdiu si privyrábal ako rozhlasový moderátor. Od roku 1962 pôsobil na VŠVU a venoval sa interiéru a výstavníctvu. Od neho sú desiatky interiérov, medzi ktorými vyniká Slovenská koliba ¹ na Expo v Montreale (1967, so Stanislavom Talašom), ktorú znovu postavili v Bratislave (na Kolibe), no už je na nepoznanie prestavaná. Väčšinu jeho interiérov však postihol zánik, napríklad interiér banky v Žiline (1979, s Jánom Bahnom). Vilhanovým najucelenejším zachovaným dielom sú interiéry novej budovy Matice slovenskej v Martine (1975, s Gabrielou Cimmermannovou). Podstatou Vilhanovej výtvarnej koncepcie bol kompletne vložený interiér a rytmické, akoby strojové stvárnenie jeho súčastí. V Bratislave sa možno ešte niekde nájsť interiérové prvky z pôvodnej SNR na Župnom námestí (1978) alebo z kabinetu ministra kultúry na Dobrovičovej (1973) ².

Interiér vládneho salónika na letisku • Slovenské múzeum dizajnu, Kollárovo nám. 10
Vojtech Vilhan, Ján Bahna
1974

Vládny salónik na letisku M. R. Štefánika v Bratislave navrhol V. Vilhan v spolupráci s J. Bahnom do servisných budov na okraji bratislavského letiska. Súčasť diela tvorili reliéfy od Vladimíra Kompánka. Išlo o typický tzv. vložený interiér, presvedčivo stvárnený a pokrývajúci celé vnútro danej stavby. Vilhanove návrhy, hoci mali často priemyselné rotačkové motívy, realizovali, paradoxne, v podniku Umelecké remeslá, kde dokázali výborne zvládnuť neštandardné umelecké projekty. Objekt, v ktorom salónik bol, však odsúdili na zbúranie (2014). Jeho interiérové zariadenie sa s veľkým nasadením podarilo zachrániť a dnes je uložené v depozite Slovenského múzea dizajnu v bývalých Hurbanových kasárňach.

Palác Luxor • Štúrova 1

Jan Víšek
1939

V roku 1937 vypísala poisťovňa československých légii užšiu súťaž na multifunkčný palác, ktorej sa zúčastnil aj J. Víšek (okrem iných tiež Bohumil Hübschmann a Jan Gillar). Víšek však dokázal skvele využiť zložitú pretiahnutú lichobežníkovú parcelu a na ňu nasadil exaktnú funkcionálnu dispozíciu. V piano nobile pozdĺž celého priečelia veľkoryso komponoval pôsobivý priestor kaviarne, traktovaný dvojicou stĺpov a otvorený do mesta preskleným okenným pásom. Tu pri výbornej káve redigoval básnik Ján Smrek časopis *Elán* a stretávali sa tu slovenskí nadrealisti. Ďalšie poschodia sú členené pravidelným rytmom štvordielnych okien: na druhom poschodí sa nachádzali kancelárie poisťovne Union, nad nimi komfortné byty a pred ustupujúcim posledným poschodím terasa. Budova už prešla viacerými prestavbami, kaviareň dávno zanikla, ale zvonku stále ešte poznať, že to je vynikajúca ukážka neokázalej funkcionalistickej architektúry veľkomestského charakteru.

Jan Víšek

13. 5. 1890 Božejovice u Tábora – 6. 6. 1966 Brno • Architektúru študoval od roku 1910 na ČVUT v Prahe. Vojenskú službu však ukončil v roku 1919 po obrane Bratislavy, a preto graduoval až v roku 1920. Tri roky asistoval u prof. Theodora Petříka. Potom sa presídlil do Brna (1924), kde sa zúčastnil výstavy Nový dům 1928 a postavil Husov zbor aj Šilhanovo sanatórium. Priatelil sa s Adolfom Loosom či Augustom Perretom a bol korešpondentom parížskej revue *L'architecture vivante*. V Bratislave realizoval obchodný dom UP závodov (Štefánikova 17, 1929) ¹ s elegantnými proporciami pásových okien a preskleným parterom aj palác Luxor. Jeho osudovou úlohou bolo Národné divadlo v Brne – vyhral obe súťaže v rokoch 1937 i 1956, ale stavbu dokončili už bez jeho účasti. V rokoch 1945 až 1948 bol mimoriadnym profesorom na ČVUT v Prahe.

Administratívna budova Reding Tower I a II

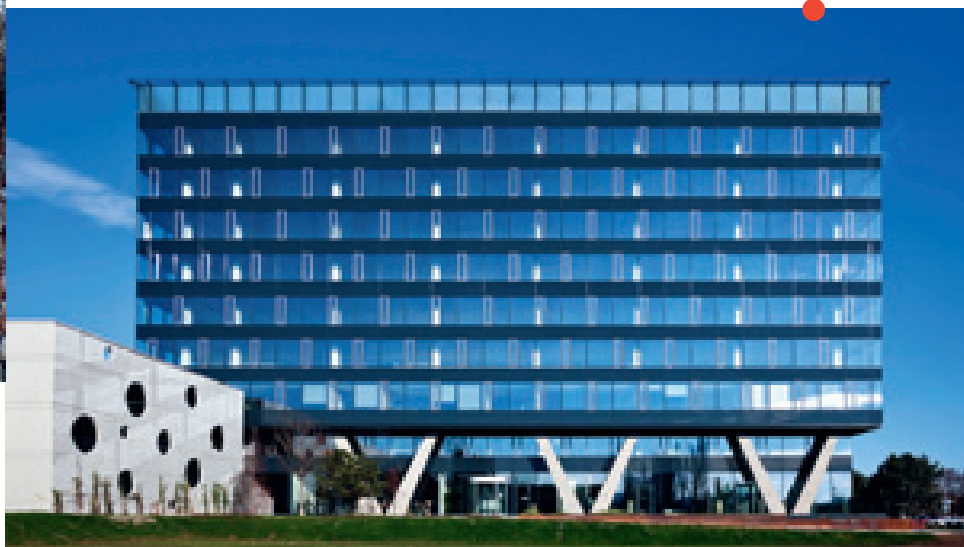
Račianska 153

Kornel Kobák, Peter Vitko

(a Marek Poliačik, Daša Sobeková)

2004, 2012

Súbor budov stojí na mestskej radiále smerom do Rače a stavali ho v dvoch etapách. Pozostáva z dvoch vysokých blokov umiestnených na podnožiach so vstupmi aj servisnými priestormi. Architekti sa popri riešení dispozično-konštrukčných otázok museli rozhodnúť, do akej miery a či vôbec navonok odlišiť oba vnútri podobné bloky, ktorých vznik delí takmer desaťročie. Iným opláštením dosiahli z diaľky viditeľné jemné napätie. Originálne tvarové riešenia podnože, napríklad séria kruhových okien alebo šikmé pylóny, sú vyhradené tým, ktorí sa s budovou stretnú z bezprostrednej blízkosti. Im slúži aj zachovaná zeleň a kultivované parkové úpravy okolia.

Peter Vitko

20. 9. 1959 Piešťany • Absolvoval štúdium architektúry na SVŠT (1983). Pracoval najskôr v ŠPTÚ a v roku 1991 založil s Kornelom Kobákom ateliér AVK ARCHITECTS. Za sebou majú pestrý súbor diel, ako sú mestské vily na Timravinej (2009), ocenené administratívne budovy Reding Tower I a II na Račianskej (2004, 2012) a polyfunkčný dom na Kováčskej (2003) alebo najnovší na Prístavnej (2024).

Kornel Kobák

23. 4. 1965 Bratislava • Štúdium na FA SVŠT ukončil v prelomovom roku 1989 a krátko pracoval v ŠPTÚ. Od roku 1991 navrhol spolu s Petrom Vitkom rad rozmanitých stavieb, napríklad smelo formovaný a pritom kontextuálny bytový dom na Sasinkovej 21 (2019) ¹, ale aj autosalón Bory v Lamači (2018) či autosalón Land Rover Volvo na Rožňavskej (2007). O svojej tvorbe s kritickým nadhľadom a vtipne povedal: „*Fabulovať o vlastných pohnútkach tvorivosti by bolo nemenej márne ako formulovať pravdy o stvorení sveta či zapisovať receptúru na legendárne lievanie.*“

Mária Ada Weber Marian Weber

Mária Ada Weber • 7. 9. 1943 Slovenská
Lupča – 11. 5. 2024 Zürich (Švajčiarsko) •
Absolvovala architektúru na SVŠT (1968)
a po sovietskej okupácii emigrovala do Švaj-
čiarska. Na ETH absolvovala neskôr post-
graduálne štúdium (1996). Podieľala sa na
projekte terasových domov a administratívnej
budovy v Schaffhausene alebo na vežových
domoch v Zürichu. Natrvalo jej zostala záľuba
v jednoduchých geometrických tvaroch,
ktorá sa premietala aj do jej výtvarnej tvorby.
Pri architektonických návrhoch sakrálnych
stavieb osobitne dbala o zapojenie výtvar-
níkov do ich maliarskeho a sochárskeho
dotvorenia.

Marian Weber • 3. 1. 1944 Prešov • Spolu
so svojou manželkou Máriou Adou absolvoval
SVŠT u profesora Jozefa Lacka (1968) a odi-
šiel s ňou do Švajčiarska, kde spolupracovali
na viacerých projektoch. Od deväťdesiatych
rokov sa dostali aj k niekoľkým realizáciám na
Slovensku. Postavili nenápadný kostol saleziá-
nov v Bratislave, kláštor milosrdných sestier
sv. Vincenta v malej obci Bojničky pri Hlo-
hovci (1997 – 2000) a kostol vo Víglaši (2006).

Kostol saleziánov • Farský Kostol Panny Márie
Pomocnice kresťanov
Miletičova 7
1997

Architektka a architekt tohto kostola udržali jeho veľkosť aj formovanie v kultivovaných hraniciach, ktoré sú im vnútorne blízke. Vyhli sa tak nešťastnej pompéznosti a hýrivým tvarom, takým častým pri našich nových sakrálnych stavbách. Horizontálne pásovanie dáva objektu nádych histórie, no ten dokázali udržať vo výtvarne aktuálnych medziach. Ani veža kostola či už výškou alebo nápadným tvarom zbytočne nesúťažila s okolitou vysokou mestskou zástavbou. Zárezy na ostrých hranách budovy a veže akoby práve naopak hovorili o schopnosti splynúť s okolím aj s dnešným svetom. V hlavnej lodi sú sochy od Teodora Baníka, vitráže od Slava Brezinu, keramické prvky, obloženie oltára a reliéfny obraz od Juraja Martha.

Obytný súbor Nová doba Vajnorská cesta 50 – 96
Fridrich Weinwurm, Ignác Vécsei
1933, 1936, 1941

Historik modernej architektúry Štefan Šlachta nazval výstavu, ktorú pripravil o avantgardnom Weinwurmovi, dvojznačne: Architekt *novej doby*. Pomenovanie Nová doba totiž dostal aj komplex troch bytových blokov sociálnodemokratického stavebného družstva, ktoré architekt projektoval. Každý z troch blokov má dve krídla. Byty sú tu zámerne malé, majú iba 34,5 m² až 56,7 m²; bol to totiž čas veľkej bytovej núdze. Vybavené sú však dobre, nechýbalo im ústredné kúrenie ani teplá voda a všetky miestnosti boli priamo osvetlené. Prvý blok má oceľový skelet, keďže oceľ bola začiatkom tridsiatych rokov lacnejšia. Ďalšie dva bloky, čo postavili neskôr, už majú skelet z oceľobetónu. Zvonku sú bloky strohé, s pomerne malými oknami, no pôsobí- vá je skladba hranolov, do ktorých sú rozčlenené.

Friedrich Weinwurm

30. 8. 1885 Borský Mikuláš – 1942 (?) • Friedrich Weinwurm bol slovenský Adolf Loos. Študoval architektúru v Berlíne aj Drážďanoch (1911) a jeho ľavicová orientácia či dôsledne moderná funkcionálna architektúra boli v mnohoro kultúrne členitej Bratislave mimoriadne. Václav Mencl ho označil za avantgardistu v zmysle Bauhausu a obdivoval nielen prostotu a jednoduchosť jeho architektúry, ale aj to, že sám prosto a skromne žil. Weinwurm s partnerom Ignácom Vécseiom navrhli skupinu pavlačových domov Unitas (1931, Šancová 21 – 63) ¹ s malými sociálnymi bytmi a súčasne projektovali vily pre zámožných klientov; no i tie boli funkcionálne prosté. Vila O. Pfeffera z roku 1935 ² (Novosvetská 8) pripomína slávnu vilu Tugendhat v Brne. Weinwurm, prenasledovaný pre svoj židovský pôvod, tragicky zahynul počas vojny na neznámom mieste.

Centrál pasáž • Laurinská 17
Franz Wimmer, Endre Szőnyi
1929

Prvé návrhy obchodného domu na mieste dvoch zbúraných domov v historickom jadre mesta začali architekti kresliť už v roku 1926. Pre nich, ochrancov prešporských pamiatok, to bola dilema; ešte na prvých skiciach vidieť na priečelí historizujúce motívy. Napokon však zvíťazili široké moderné okná a vnútri prekvapujúco veľkorysá pasáž so sklobetónovou klenbou. Sklobetón bol aj na podlahe a presvetľoval obchody v suteréne. Objekt postavila firma Pittel und Brausewetter, ocelové okná dodala známa firma Kraus. V roku 2006 pasáž obnovili podľa projektu pražského architekta Rudolfa Netika.

Franz Wimmer

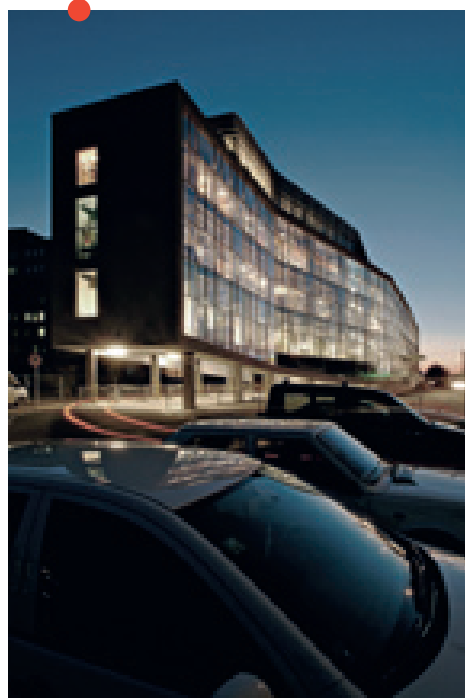

3. 5. 1885 Bratislava – 1953 Mníchov-Lochham (Nemecko) • Študoval v Mníchove a svoju tvorivú dráhu spojil s Endre Szőnyim. Do ich diela postupne prenikla moderna, napríklad už pri pamätníku na Murmannskej výšine (1927, s A. Riegelem). Kúpalisko Eva v Piešťanoch (1934) je už načisto funkcionalistické. Elegán Wimmer, „umelecky založený, obľúbený u žien a v dobrej spoločnosti“ a presvedčený antifašista, bol od roku 1929 profesorom na pražskej nemeckej technike. Koncom vojny emigroval do Mníchova.

Endre Szőnyi

13. 10. 1885 Jászberény (Maďarsko) – 23. 8. 1968 Bratislava • Syna finančného úradníka Josefa Zapletala sa ujali strýko a teta žijúci vo Švajčiarsku a ich meno Szőnyi si Endre aj osvojil. Študoval architektúru vo Winterthure a dejiny umenia v Paríži (1910 – 1914). Usadil sa v Bratislave, kde na vlastnom dome (Kapitulská 12) k tradičným motívom pridal aj náznaky modernosti (1926). Bol dušou spolku *Kunstverein*, vydával časopis *Forum* a napísal knihu *Tak rástla Bratislava* (1967). „Noblesný intelektuál Szőnyi“ (podľa prof. Kusého) získal aj titul zaslúžilý umelec (1966).

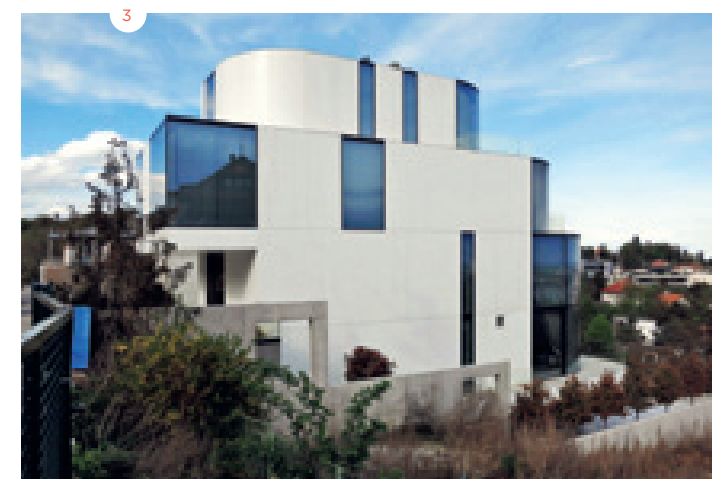
Ľubomír **Z**ávodný

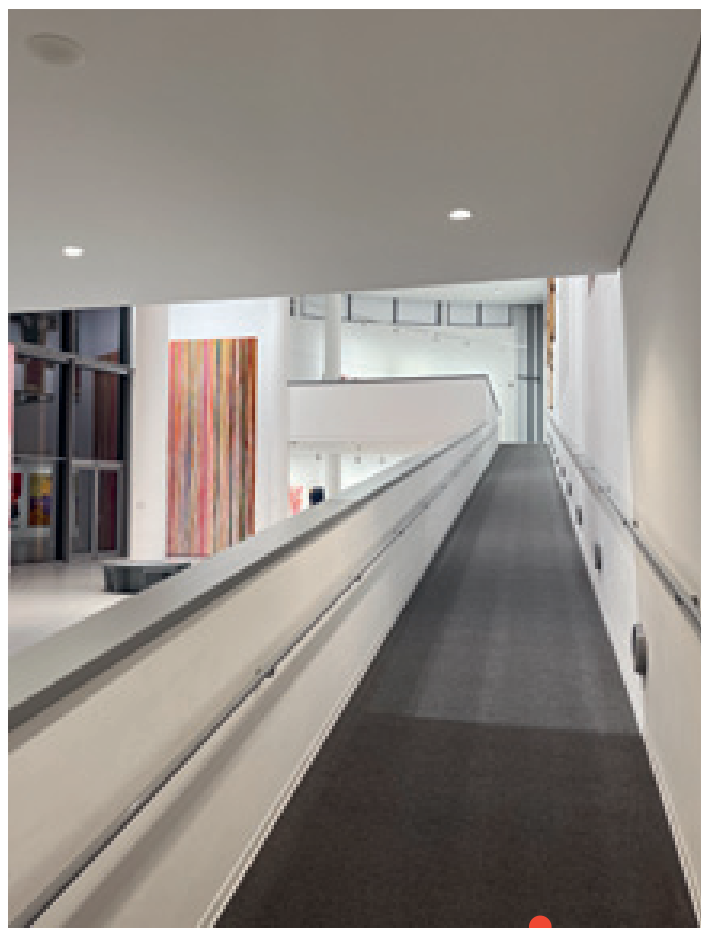
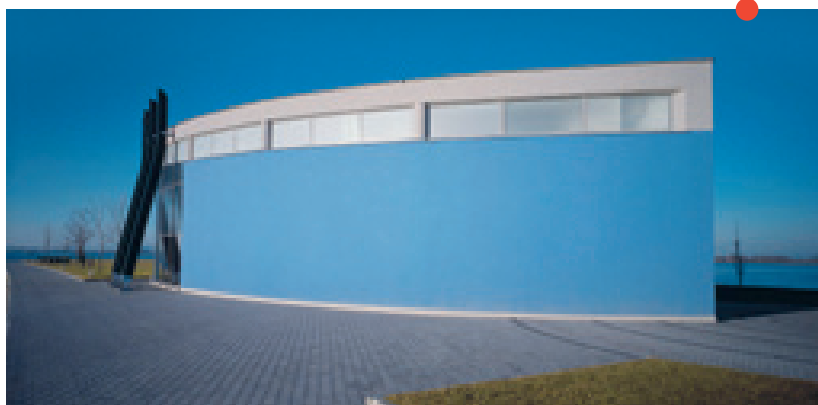

12. 7. 1959 Nitra • Architektúru študoval na FA SVŠT a pôsobil najprv v projektovom ústave obchodu u Ivana Matušíka. Na víťaznom súťažnom návrhu projektu budovy Všeobecnej úverovej banky pracoval v kolektíve Jána Bahnu. V roku 1995 si založil vlastný ateliér a s kolektívom navrhol rozsiahle súbory – Tatracentrum na Hodžovom námestí (2002) ² alebo neskôr Tatra City v Petržalke (2010). Do Košíc projektoval veľký komplex Cassovar (2007). Medzi jeho diela patrí viacero víl, aj tá na Mudroňovej 86 (2014) ³, čo sa vymyká z jeho modernou inšpirovaného racionálneho rukopisu zaoblenými rohmi. Stál tiež pri návrhu oceňovaného pastoračného centra s kostolom na Teplickej 2 (1999) ¹. Nebol však spokojný s tým, ako sa tu necitlivo zaobchádzalo s interiérom – podľa neho „slovenské kostoly sú presymbolizované“. Učil aj na VŠVU a od roku 1996 je hosťujúcim profesorom na FAD STU.

Obchodný dom Atrium • Einsteinova 9
Ľubomír Závodný, Peter Vodrážka, Juraj Sumbal,
Daniel Priehoda, Dalibor Michalák
2003

Obchodný dom s nábytkom Atrium stojí na úzkom pozemku zovretom zo severu diaľnicou a z juhu železnicou. Nezostalo teda nič iné, len budovu natiahnuť do dĺžky. Dom má dve tváre: severná je veľkým výkladom, zatiaľ čo južná, smerom k železnici, má niekoľko vysunutých hranolových arkierov, ktoré rozširujú obchodné priestory. Tie sa rozkladajú v prvých troch nadzemných podlažiach, nad nimi je už len jedno technické a administratívne podlažie. V polozapustenom podzemí sa parkuje. Systém vnútorných rámp vytvára vzdušný priestor opticky spájajúci jednotlivé predajné priestory. Interiér poňatý v duchu priemyselnej estetiky odkrýva technickú infraštruktúru budovy.

Danubiana Meulensteen Art Museum • Vodné dielo Gabčíkovo, zdrž Hrušov, Hamuliakovo Peter Žalman; spolupráca: Zuzana Žalmanová, Patrícia Suchánková, Ján Kukuľa; Ján Kukuľa, Jozef Jakuš, Juraj Pilka 2000, 2014

Zberateľ umenia Holanďan Gerard H. Meulensteen a Slovák Vincent Polakovič stoja za vznikom vzácnej inštitúcie a objektu, v ktorom sídli – Danubiana Meulensteen Art Museum. „*Bol to neplánovaný sen v praxi – dobrý investor, úžasní kolegovia, rýchla realizácia,*“ hovorí o vybudovaní tohto diela Peter Žalman, architekt ústredného objektu. Šošovkovitý tvar je inšpirovaný archou, objekt totiž stojí uprostred vôd na úzkom cípe, kde sa od starého toku Dunaja odkláňa prírodný kanál ku gabčíkovskej elektrárni. Po ôsmich rokoch úspešnej galerijnej činnosti dostal Žalmanov spolupracovník Ján Kukuľa úlohu galériu rozšíriť. Navrhol jej takmer trojnásobné zväčšenie ohraničené zvlínenými stenami s presklenými plochami, cez ktoré sú pôsobivé výhľady na vodnú hladinu.

Peter Žalman

3. 11. 1953 Banská Bystrica • Absolvoval SVŠT (1978) a pôsobil v Stavoprojekte Bratislava, od roku 1989 ako riaditeľ. V roku 1991 založil spolu s manželkou Zuzanou vlastný ateliér. Má za sebou sériu rozmanitých projektov, napríklad dva kultúrne domy a aulu SZU v Banskej Bystrici. Stál aj na počiatku záchrany teplárne od Dušana Jurkoviča a je autorom architektúry pamätníka obetiam holokaustu pri bývalej synagóge (sochár Milan Lukáč, 1999). Dnes sa zaoberá rekonštrukciou budov a areálov. Dlhodobo sa venuje mapovaniu bratislavskej novej architektúry a urbanizmu a napísal o tom niekoľko knižných publikácií – atlasov.

Ján Kukuľa

16. 6. 1973 Brezno • Vyštudoval architektúru na FA STU a spolupracoval s Petrom Žalmanom na projekte Danubiany. Po ôsmich rokoch pôsobenia v Írsku, kde sa zúčastnil na viacerých rozsiahlych projektoch, napríklad návrhu študentského centra v Dubline realizovaného v roku 2012, založil v Bratislave Atelier 008 a dostal sa aj k projektu rozšírenia Danubiany, našej jedinej novo postavenej veľkej galérie výtvarného umenia.

Administratívna budova • Rigeleho 1
1995, 2007

V exponovanom prostredí Starého mesta v úzadí hotela Devín od Emila Belluša prišlo M. Žitňanskému postaviť prenajímateľnú administratívnu budovu. Pochopil, že to nie je miesto ani príležitosť na formálnu postmodernú exhibíciu a dokázal výraz novostavby stlmiť tak, že veľké okná tvoria jednoliatu plochu s celým priečelím. Len mierna arytmia ich radov naznačuje, že moderné opojenie z nekonečného rytmického opakovania je už minulosťou. Architekt tu ešte prišiel s ďalším, neskôr často využívaným riešením, keď miernym posunom hmoty horného poschodia reagoval na odchýlné línie fasád susedných objektov. V budove sú prenajímateľné administratívne priestory, sídli tu napríklad mexický alebo paraguajský konzulát a je tu aj niekoľko bytov.

Máriuš Žitňanský

1. 6. 1952 Bratislava • Skončil matematické gymnázium, ale rozhodol sa pre štúdium architektúry na SVŠT. Jeho výtvarné schopnosti cibril sochár Ludwik Korkoš. Začal pracovať v Ústredí ľudovej umeleckej výroby a pokúšal sa o scénografiu, potom cez ŠPTÚ prišiel do Projektového ústavu kultúry. Juraj Hlavica si ho spolu so Štefániou Rosincovou vybral na spoluprácu na projekte nitrianskeho divadla (1992). Ešte pred novembrom 1989 navrhol zborové domy Cirkvi bratskej v Starej Turej (1983) a Leviciach (1985), kde musel ešte tmiť svoj naratívny talent. Za svoje najúspešnejšie dielo považuje areál firmy Montex v Rovinke pri Bratislave (2002 a 2006). S Jozefom Ondriašom spoupracoval na projekte bratislavského bytového komplexu Slanec na Peknej ceste (od roku 2005). Od roku 1991 pôsobil na FAD STU.

Literatúra

strana 21

GÜRTLER, Ivan. Mondrian v Bratislave. *Arch* 2005, **10** (9), 28 – 33.
MORAVČÍKOVÁ, Henrieta. Der hübsche kleine Bruder. Wohnbau Mondrian in Bratislava, Slowakei. *Architektur Aktuell* 2005, (12), 106 – 113.
LALÍKOVÁ, Darina. Rozhovor o architektúre. Bratislava: *Eurostav* 2010, 99 – 112.
ZÁVODNÝ, Ľubomír. Neopakovateľná rovnakosť. *Projekt* 2024, **66** (1), 38 – 47.

23
DULLA, Matúš, 1995. *Architekt Ján Bahna*. Bratislava: Meritum. ISBN 80-88791-01-4.
MORAVČÍKOVÁ, Henrieta – DULLA, Matúš. Centrála Všeobecnej úverovej banky v Bratislave. *Arch* 1997, **2** (5), 1 – 4.
BAHNA, Ján M., 2014. *Bahna. Tak bežal čas. As Time Goes By*. Bratislava: SAS. ISBN 978-80-88757-88-7.

25
HOŘEJŠ, Antonín, 1932. *Ing. Arch. Alois Balán a Ing. Arch. Jiří Grossmann. 10 roků architektonické práce*. Bratislava: Slovenská grafia.
BALÁN, Alois. Budova Okresnej sociálnej poisťovne (OSP) v Bratislave. *Slovenský staviteľ* 1940, **10** (10) 179 –184.
BALÁN, Alois – GROSSMANN, Jiří. Budova Okresní sociální pojišťovny v Bratislavě. *Architekt SIA* 1941, **40**, (2) 53 –58.
ŠČEPÁNOVÁ, Soňa, 2019. Výchova architektúrou: Alois Balán a Jiří Grossmann. In: DULLA, Matúš a kol. *Zapomenutá generace. Čeští architekti na Slovensku*. Praha: Nakladatelství ČVUT, 138 – 175. ISBN 978-80-01-06600-3.
HABERLANDOVÁ, Katarína. Umelecká beseda slovenská / Slovak Art Association. In: MORAVČÍKOVÁ, Henrieta a kol. 2024. *101: Slovenská architektúra v registri DOCOMOMO*. Bratislava: Čierne diery, 78 – 83. ISBN 978-80-69103-00-9.

27
Novostavby Ústredného družstva a Roľníckeho domu. *Slovenský staviteľ* 1935, **5**, (12) 329 – 337.
HRDLÍČKA, Ľudovít. Ideové momenty paláca Ústredného družstva. Novostavba ústredného družstva a roľníckeho domu. *Slovenský staviteľ* 1935, **5** (12) 341 – 344.
Neubauten der Zentralgenossenschaft „Üstredné Družstvo“ und des Verb. der Landwirtschaftl. Kassen „Roľnícky Dom“. *Forum* 1936, **6** (6) 1 – 6.
BELLUŠ, Emil. Rozbor stavebného nákladu novostavby ústredného družstva v Bratislave. *Technický obzor slovenský* 1937, **1** (1) 42 – 47.

KUBIČKOVÁ, Klára. Družstevné domy. *Architektúra & urbanizmus* 1995, **29** (1-2), 128 – 133.
DULLA, Matúš, 2010. *Architekt Emil Belluš*. Bratislava: Slovart. ISBN 978-80-556-0293-6.

29
BACOVÁ, Andrea. Suburbánne bývanie s vysokou kvalitou. *Arch* 2013, **18** (5) 22 – 27.
VRANOVÁ, Nora. Otvorená dlaň. *Arch* 2020, **25** (5) 26 – 31.
VRANOVÁ, Nora. „Brown Field to Green Field.“ *Projekt* 2021, **63** (1) 72 – 81.
BACOVÁ, Andrea. Na Slnecniciach sa ľudia zdravia. *Projekt* 2022, **64** (3) 12 – 21.

31
ŠLAPETA, Vladimír, 2014. *Adolf Benš (1894 – 1982), architektonické dílo*. Praha: Nadace Charty 77. ISBN 978-80-260-5727-7.
TEIGE, Karel, 1930. *Moderní architektura v Československu*. MSA 2. Praha: Odeon.

33
ZEMAN Jaroslav. Rudolf Bitzan, zapomenutý spolutvúrce tváře Sudet. In: *Fontes Nissae Prameny Nisy* 2009, (10) 21 – 58.
HOLČÍK, Štefan. Obytný dom českej banky Union na Palisádach. *Bratislavské noviny* 12. 10. 2012.
BERKA Tomáš – BAHNA, Ján M., 2013. *Vily nad Bratislavou*. Bratislava: Marenčin PT. ISBN 978-80-8114-103-4.

35
DULLA, Matúš – MORAVČÍKOVÁ, Henrieta H. Farský kostol s kaplnku Panny Márie v Bratislave Vrakuni. In: HAASE, A. et al. ed. *Neues Bauen heute*. Europäische Architektur der neunziger Jahre. 1995. Basel – Berlin – Boston: Birkhäuser. ISBN 978-3764352257.
PERRAULT, Dominique et al., 2014. *Bratislava Metropolis*. Bratislava: SAS. ISBN 9788088757771.
KVASNICOVÁ, Magda. Očakávam vás v nebi. *Arch* 2005, **10** (10) 40 – 44.
MORAVČÍKOVÁ, Henrieta. 2001. *Architekti Bogár, Králik, Urban*. Bratislava: Meritum. ISBN 8088791022.

37
BOHÁČ, Ľubomír. Urbanisticko-architektonická súťaž „Cvernovka“. *Arch* 2017, **22** (1-2), 50 – 51.
VODRÁŽKA, Peter. Spilka v areáli Stein oživa. *Arch* 2020, **25** (10) 34 – 39.
PAULÍNÝ, Pavol. Uhorská cvernová továreň, Pradiareň 1900. *Projekt* 2021, **63** (4), 54 – 64.

39
LEONTIEVOVÁ, Tamara. Kalin Cakov: Útlm architektúre prospeje. *ASB* 2011, **18** (4) 70 – 73. ISBN 1335-1230.
BACOVÁ, Andrea. Radi sa hráme s psychikou človeka. *Arch* 2013, **18** (12) 22 – 25.
ŠMONDRK, Norbert. Nič na rozhraní architektúry a sochárstva. *Arch* 2019, **24** (4) 32 – 35.
MORAVČÍK, Peter. Deväť v rade. *Arch* 2021, **26** (1) 32 – 39.
SELCOVÁ, Ľuba. Vajnorská 21 v novom šate. *Projekt* 2022, **64** (2) 42 – 51.

41
GÜRTLER, Ivan. Ďalšie biznis centrum. *Arch* 2009, **14** (10) 44 – 48.
ŠLAPETA, Vladimír – LÍBAL Patrik, 2023. *Alfabet pražské moderní architektury*. Praha: Czech Architecture Week. ISBN 978-80-908986-0-8.

43
ČÍŽEK, Pavel. Prímestské nákupné stredisko v Bratislave. Konštrukcia ako formotvorný činiteľ. *Projekt* 1980, **22** (7) 23 – 24.
ŠLACHTA Štefan – KUNA Vlastislav. Prímestské nákupné stredisko Bratislava-Lamač. *Československý architekt* 1980, **26** (1-2) 3.
VILHAN Vojtech. Rekonštrukcia Kina Tatra v Bratislave. *Československý architekt* 1980, **26** (14) 3.
Un cinema del’Est. Tatra cinema in Bratislava. Rastislav Janak, Peter Cerno. *Domus* 1981, **614**, 46.
VILHAN Vojtech. Rekonštrukcia Kina Tatra v Bratislave. *Projekt* 1981, **23** (1-2) 34 – 37.
DULLA, Matúš. Obchodný dom Lamač v Bratislave. *Projekt* 1988, **30** (9) 29 – 33.

45
KVASNICA, Martin. Pozeral som sa na prsty majstrovi. *Arch* 2002, **7** (5), 29 – 32.
DAHINDEN, Justus, 2005. *Mensch und Raum/ Man and Space*. Stuttgart – Zürich: Krämer Verlag. ISBN 3-7828-1614-5.

47
ŠVANIGA, Jiří. Pavilónová škola v Bratislave. *Projekt* 1964, **6** (10-11), 226 – 228.
LIŠČÁK, Jozef – MRUŠKOVIČ, Štefan – DEDEČEK, Vladimír. Areál Slovenskej národnej galérie v Bratislave. *Projekt* 1981, **23** (1-2), 4 – 15.
SZALAY, Peter. Architekt Vladimír Deděček. *Architektúra & urbanizmus* 2005, **39** (3-4), 12 – 148.
MITÁŠOVÁ, Monika, 2018. *Vladimír Deděček. Interpretations of His Architecture*. Basel:

Birkhauser. ISBN 978-3-0356-1598-2.
V slovenčine: MITÁŠOVÁ, Monika, 2017. *Vladimír Deděček. Interpretácia architektonického diela*. Bratislava: SNG. ISBN 978-80-8059-198-4.
(HÁJEK, Peter). Rekonštrukcia SNG v Bratislave. *Arch* 2022, **27**, (jún), 12 – 19.

49
JODIDIO, Philip – EGERAAT, Eric van, 2005. *10 Years Erick Van Egeraat*. Mulgrave, Victoria, Australia, Images Publishing Group. ISBN 1864701315.

51
TOPOLČANSKÁ, Maria. Identity sérií. Rodinný dom, Bratislava-Rusovce. *Arch* 2008, **13** (2), 44 – 47.
KRCHNIAKOVÁ, Korina. Jednoduchý biely domček. Ale fajnový! *Arch* 2015, **20** (6), 28 – 33.

53
LIPTÁK, Irén, 1978. *Finta József. Mai magyar művészet*. Budapest: Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata. ISBN 963-336-109-5.
ŠLACHTA, Štefan. Atypický objekt z typových prvkov. Hotel Bratislava. *Projekt*, 1974, **16** (9), 12 – 15.

55
SKOČEK, Ilja. Zimák. *Arch* 2011, **16** (3), 18 – 23.
BACOVÁ, Andrea – FISCHER, Dušan. Nebola iná šanca. *Arch*, 2011, **16** (3), 14 – 17.
Rekonštrukcia a dostavba Zimného štadióna Ondreja Nepelu v Bratislave. *Projekt* 2011, **53** (3), 42 – 51.

57
KHÝN, Jan, 1947. Ing. Rudolf Frič a Legiobanka. In: SLABIHOUD, Miloslav, ed. *25 rokov stavebného podnikania 60 rokov života Ing. Rudolfa Friča*. Bratislava: Slovenská grafia. 16 – 18.
HALLON, Ľudovít, 2022. Vznik Banky československých légii a jej expanzia na Slovensko. In: CHORVÁT, Peter – POSCH, Martin, eds.: *Československé légie – Slováci – Slovensko*. Bratislava: Vojenský historický ústav, 281 – 298. ISBN 978-80-89523-80-1.

59
Die Entwicklung der Mittelstandswohnung. *Forum*, 1937, **7**, 11 – 15.
KUDEĽKA, Zdeněk, 1965. *Bohuslav Fuchs*. Praha: NČSVU.
CRHONEK, Iloš, 1995. *Architekt Bohuslav Fuchs – celoživotní dílo*. Brno: Petrov. ISBN 8085247623.

MRŇA, Ľubomír. Šesťdesiat rokov Fuchsovej architektúry na Slovensku. *Architektúra & urbanizmus* 1996, **30** (4), 223 – 230.
HABERLANDOVÁ, Katarína, 2024. Nájomný dom Zuzany Rosenthalovej / Apartment block of Zuzana Rosenthal. In: MORAVČÍKOVÁ, Henrieta a kol. *101: Slovenská architektúra v registri DOCOMOMO*. Bratislava: Čierne diery, 318 – 321. ISBN 978-80-69103-00-9.

61
LENCI, Ruggero, 1996. *Massimiliano Fuksas. Oscillazioni e confinamenti*. Torino: Testo e Immagine. ISBN 88-86498-06-3

65
JODIDO, Philip, 2020. *Zaha Hadid. Complete Works 1979 – Today*. Köln: Taschen. ISBN 9783836572439.

67
MORAVČÍKOVÁ, H. Henrieta. Puristický implantát na Vysokej ulici. *Arch* 1997, **2** (12), 8.
DULLA, Matúš. Trochu viac ako menej. *Arch* 1997, **2** (12), 9.
MAŠEK, Martin. Maniera je celkom v poriadku. *Arch* 2005, **10** (1) 24 – 26.

69
SELCOVÁ, Ľubica. Dom dvoch tvári. *Arch* 2019, **24** (7-8), 48 – 53.
SELCOVÁ, Ľuba. Bytový alebo rodinný? *Arch* 2020, **25** (5), 18 – 25.
Návrh zastavení Križovej cesty – bratislavská Kalvária. *Arch* 2020, **25** (12), 50 – 51.
HANTABALOVÁ, Michaela – HANTABAL Juraj. Bratislavská Kalvária v roku 2023. *Projekt* 2023, **65** (1), 84 – 85.
Bratislavská kalvária. *Koncept* 2023. https://www.konceptmagazin.sk/bratislavska-kalvaria/. Cit. 12. 11. 2024

71
Nový slovenský evanjelický a. v. kostol v Bratislave. *Slovenský staviteľ* 1934, **4**, 117 – 124.
TORAN, Eduard, 1962. Architekt Milan Michal Harminc. In: SAUČIN, Ladislav, ed. *Z novších výtvarných dejín Slovenska*. Bratislava, Vydavateľstvo SAV, 327 – 406.
POHANIČOVÁ, Jana – DULLA, Matúš, 2014. *Michal Milan Harminc – architekt dvoch storočí/architect of two centuries*. 1869 –1964. Bratislava: Trio Publishing. ISBN 978-80-8170-003-3.
POHANIČOVÁ, Jana – VODRÁŽKA, Peter, 2018. *#Harminc*. Praha: Gasset. ISBN 978-80-87079-58-4.

73	Red. Obytný súbor Bratislava Machnáč. <i>Projekt</i> 1988, 30 (9), 19.	DULLA, Matúš. Kochovo sanatórium. <i>Architektúra & urbanizmus</i> , 1995, 29 (1-2), 64 – 69.	Domu Revolučného odborového hnutia. <i>Projekt</i> 1981, 23 (7) 6 – 7.	KUSÝ, Martin, 1976. <i>Architektúra na Slovensku 1945 – 1975</i> . Bratislava: Pallas.	Bratislava: Marenčin PT, 101 – 130. ISBN 978-80-569-1101-3	HUSÁK, Vladimír. Budova správy areálu SAV v Bratislave. <i>Projekt</i> 1978, 20 (5), 14 – 16.
	HERMANN, Juraj. Panorama City, Bratislava. <i>Arch</i> 2013, 18 (4), 58.	BOŘUTOVÁ-DEBNÁROVÁ, Dana, 2009. <i>Architekt Dušan Samuel Jurkovič</i> . Bratislava: Slovart. ISBN 978-80-8085-665-6.	ANDRÁŠIOVÁ, Katarína. <i>Architekti Ferdinand Konček, Ilja Škoček, Lubomír Titl: Rozhovory o ich živote, práci a o architektúre na Slovensku i v Čechách</i> . 1. časť: <i>Projekt</i> 2006, 48 (3), 76 – 83; 2. časť: <i>Projekt</i> 2006, 48 (4), 37 – 44.	POTOČÁR, Marián. Gottwaldovo Námestie slobody v Bratislave – námestie totalit? <i>Alfa</i> 2013, 18 (1), 18 – 25. ISSN 2729-7640.		RUTZKÝ, Štefan. Výskumný ústav papiera a celulózy. <i>Projekt</i> 1978, 20 (5), 23.
	ALEXY Andrej. Bývanie na vysokej úrovni – Panorama City. <i>Arch</i> 2016, 21 (5), 30 – 37.		ANDRÁŠIOVÁ, Katarína – BARTOŠOVÁ, Nina, 2013. <i>Konček Škoček Titl</i> . (Katalóg výstavy.) Bratislava: STU. ISBN 978-80-227-3922-1		117	ŽBIRKA, Jaroslav. Štátny drevársky výskumný ústav v Bratislave. <i>Projekt</i> 1978, 20 (5), 24 – 25.
75	JAROŠ, Andrej. Mičurinské stredisko – Stanica mladých prírodovedcov – Ekoiuventa. Zachová sa pre ďalšie generácie ako ukážková realizácia sorely? <i>Projekt</i> 2015, 57 (2), 26 – 29.	87	JRKVC. Nová Dunajská Bratislava. Rozhovor Števa Polakoviča a Jakuba Kopca s Petrom Jurkovičom. <i>Arch</i> 2022, 27 , (1), 18 –23.	MORAVČÍKOVÁ, Henrieta a kol., 2022. <i>Dom odborov: Istropolis</i> . Bratislava: Čierne diery. ISBN 978-80-973550-6-7		
		OLAHA, Andrej. Peter Jurkovič: O tradičnej architektúre. <i>Koncept</i> 2023, 2 (3), 34 – 41.				
77	Športová hala v Bratislave. <i>Projekt</i> 1957, 3 (7), 2.	89	GÜRTLER, Andrej. Tri domy v jednom. <i>Arch</i> 2019, 24 (11), 34 – 39.	101		
	ČERVEŇ, Jozef. Športová hala v Bratislave. <i>Projekt</i> , 1962, 4 (11-12), 235 – 238.			MORAVČÍKOVÁ Henrieta. Architekt Josef Konrad. <i>Projekt</i> 1995, 37 (6-7) 56.		
	KRIŠTEKOVÁ, Laura, 2024. Športová hala Pasienky / Pasienky Indoor Arena. In: MORAVČÍKOVÁ Henrieta a kol. <i>101: Slovenská architektúra v registri DOCOMOMO</i> . Bratislava: Čierne diery, 464 – 469. ISBN 978-80-69103-00-9.	91	Ein Eingriff in das Stadtbild von Pressburg. <i>Deutsche Bauzeitung</i> DBZ, 1930, 64 , 175 – 176.	MORAVČÍKOVÁ Henrieta. Nemecký veslársky spolok Donau. <i>Architektúra & urbanizmus</i> 1995, 29 (1-2), 80 – 83.	111	
		KARFÍK, Vladimír. Dom služby Baťa v Bratislave. <i>Slovenský staviteľ</i> , 1931, 1 , 210 – 213.			BODICKÝ, Milan. Súťaž na novostavbu Matice slovenskej. <i>Projekt</i> 1962, 4 (5), 101 – 105.	
		GÜRTLER, Andrej. Rekonštrukcia Domu obuvi v Bratislave. <i>Projekt</i> 1990, 32 (4), 26 – 28.			GRÉBERTOVÁ, Eva – KUZMA, Dušan. Vysoká škola výtvarných umení. <i>Projekt</i> , 1981, 20 (1-2), 44 – 47.	
79	ŠEVČÍKOVÁ, Zuzana ed., 1994. <i>Oživené pamiatky v tvorbe Karola Chudomelku / Revived Monuments in the Work of the Architect Karol Chudomelka</i> . (Katalóg výstavy.) Bratislava: SAS. ISBN 80-88757-01-0.	ŠLACHTA, Štefan, 1992. <i>Vladimír Karfík. Architekt 20. storočia</i> . (Katalóg výstavy.) Bratislava: SAS. ISBN 80-900483-2-3.			Nadstavba Vysokej školy výtvarných umení v Bratislave. <i>Arch</i> 2000, 5 (4) 13 – 18.	
	BUDAY, Peter, 2022. Pálffyho palác v Bratislave. In: <i>Karol Chudomelka a jeho prínos pre pamiatkovú starostlivosť</i> . Bratislava: Spektrum STU, 40 – 52. ISBN 978-80-227-5278-7.	KARFÍK, Vladimír, 1993. <i>Architekt si spomína</i> . Bratislava: SAS. ISBN 80-900483-4-X. Česky: KARFÍK, Vladimír, 2017. Vzpomínky. (2. vyd.) Luhačovice: Atelier IM. ISBN 9788085948882.			PETRÁNSKY, Ľudovit et al., 2005. <i>Dušan Kuzma architekt</i> . Bratislava: Jaga Group. ISBN 978-80-89025-00-8.	
		BARTOŠOVÁ, Nina, 2019. Architekt dvadsiateho storočia Vladimír Karfík. In: DULLA, Matúš a kol. <i>Zapomenutá generace. Čeští architekti na Slovensku</i> . Praha: Nakladatelství ČVUT, 216 – 257. ISBN 978-80-01-06600-3.			DULLA, Matúš, 2023. Postavená skica? In: VORLÍK, Petr. <i>Le Corbusier +</i> . Praha: FA ČVUT. 64 – 69. ISBN 978-80-01-07230-1.	
81	HALMOVÁ, Lucia – JANČINA, Juraj, 2012. <i>Sen o architektúre</i> . Bratislava: AKJ. ISBN 978-80-971114-7-2.	93	Energeticky pasívny dom v Karlovej Vsi. <i>Projekt</i> , 2012, 54 (1), 12 – 15.		113	
	LALÍKOVÁ, Darina, 2009. <i>Slovenská architektúra. 150 tvorivých osobností súčasnej architektúry</i> . Bratislava: Eurostav. ISBN 978-80-89228-2.	Kupola v Hrubom Šúre. <i>Projekt</i> , 2017, 54 (1), 6 – 11.			DULLA, Matúš. Obnova mauzólea Chatama Sofera – sila jednoduchosti. <i>Projekt</i> 2000, 42 (1) 55.	
83	DULLA, Matúš, 1991. Dom obradov v Bratislave. In: <i>Nová slovenská architektúra</i> . Bratislava: SAS, 32 – 34. ISBN 80 900483-0-7.	95	SPÁČIL, Jozef. Uvoľnená forma. <i>Arch</i> 2008, 13 (7), 20 – 23.		DULLA, Matúš. Medzi nebom a podzemím. Mauzóleum Chatama Sofera v Bratislave. <i>Arch</i> 2000, 5 (2) 22 – 24.	
	ZERVAN, Marian ed., 2011. <i>Architekt Rastislav Janák</i> . Bratislava: SAS. ISBN 978-80-88757-70-2.	TOPOLČANSKÁ, Maria. Sports centre Bratislava. <i>Ato</i> (Amsterdam), 2009, (03-04), 40 – 41.			DULLA, Matúš. Židovská jedáleň v Bratislave. <i>Arch</i> 2000, 5 (11) 26 – 28.	
		VRANOVÁ, Nora. Mendelsohn z predmestia. <i>Arch</i> 24 , 2019, (5) 40 – 45.			BORSKÝ, Maroš. Chatam Sofer. <i>Arch</i> 2002, 7 (6) 24.	
85	WEINWURM, Friedrich. Kochovo sanatorium v Bratislavě. <i>Měsíc</i> 1933, 4, 9.				DULLA, Matúš. Chatam Sofer Memorial. Obnova cintorína ako architektonický problém. <i>Projekt</i> 2002, 44 (4) 40 – 45.	
	BOŘUTOVÁ, Dana – ZAJKOVÁ, Anna – DULLA, Matúš, 1993. <i>Dušan Jurkovič. Súborná výstava architektonického diela</i> . (Katalóg výstavy.) Bratislava: SAS. ISBN 8090048358.				SALNER, Peter – KVASNICA, Martin, 2002. <i>Chatam Sofer Memoriál 1762 – 2002</i> . Bratislava: Zing Print. ISBN 80-88997-15-1.	
					MORAVČÍKOVÁ, Henrieta. Martin Kvasnica: Chatam Sofer Gedenkstätte in Bratislava, Slowakei / Chatam Sofer Memorial In Bratislava, Slovakia. <i>Architektur aktuell</i> 2002 (9).	
					KVASNICA, Martin, 2023. Pamätník rabína v pamäti architekta. In: SALNER, Peter ed. <i>Chatam Sofer. Veľký zázrak sa stal</i> .	

131
 ŠLACHTA, Štefan. *Jindřich Merganc. Projekt* 1986, **28** (1), 37 – 39.
 SZOLGAYOVÁ, Elena, 1988. *Architekt Jindřich Merganc (1889 – 1974)*. Bratislava.
 SZOLGAYOVÁ, Elena. Vila doktora Dvořáka. *Architektúra & urbanizmus* 1995, **29** (1-2), 121 – 123.
 SZOLGAYOVÁ, Elena. Vodné dielo Ladce – Dolné Kočkovce. *Architektúra & urbanizmus* 1995, **29** (1-2), 106 – 109.
 PAVEL, Miroslav. Neznámý architekt významných staveb: Jindřich Merganc v souboji s vodou. *Beton – technologie, konstrukce, sanace*. 2016, **16** (6), 66 – 73.
 PAVEL, Miroslav, 2019. *Architekt Jindřich Merganc: lidský rozměr*. In: DULLA, Matúš a kol. *Zapomenutá generace. Čeští architekti na Slovensku*. Praha: Nakladatelství ČVUT, 176 – 214. ISBN 978-80-01-06600-3.

133
 BELLUŠ, Emil. Krematórium v Bratislave. (Kritická úvaha.) *Výtvarný život* 1969, **14** (7), 8 – 13.
 KOULA, Jan E. Krematorium v Bratislavě. *Architektura* ČSR 1970, **29** (9), 367 – 372.
 DULLA, Matúš, 1998. *Architekt Ferdinand Milučky*. Bratislava: SAS. ISBN 80-88757-17-7.
 FRAMPTON Kenneth ed., 1999. *World Architecture 1900 – 2000: A Critical Mosaic*. Vol. 3. Wien – New York: Springer Verlag. ISBN 978-3-211-83286-8.
 MEISS, Piere von, 2013. *Elements of Architecture. From Form to Place + Tectonics*. Oxford: Routlege, Laussane EPFL Press, 2nd edition, ISBN 978-2-940222-69-8.
 DULLA, Matúš – TRIÁŠKA-STEFANOVIČ, Olja, 2017. *Na konci cesty: krematórium v Bratislave*. Slovart: Bratislava. ISBN 978-80-556-2985-8.

135
 DULLA, Matúš. Obytný komplex na bratislavských Kramároch. *Arch* 2000, **5** (9), 13 – 19.
 MORAVČÍKOVÁ, Henrieta. Konzistentná výpoveď na tému mestské bývanie: Obytný súbor Rozadol. *Arch* 2006, **11** (10), 14 – 19.
 MORAVČÍKOVÁ, Henrieta. Wohnkomplex Rozadol – Ein Beitrag zur Stadtentwicklung in Bratislava. *Architektur Aktuell* 2007, 333 (12), 68 – 75.
 VRANOVÁ, Nora. Čo je správne, to je krásne. *Arch* 2019, **24** (12), 32 – 37.

137
 VRANOVÁ, Nora. Od Kablovky po City. *Arch* 2019, **24** (10) 44 – 51.
 DULLA, Matúš. Biely mlyn na Nivách. *Projekt* 2024, **66** (4), 18 – 27.

139
 PETRÁNSKY, Ľudovít. Vila, ktorá ukrýva átrium. *ASB* 2013, **23** (10), 64 – 70.
 BACOVÁ, Andrea – NAGY, Sebastian. Dôležitá je pravdivosť – tá sa neoklame. *Arch* 2014, **19** (4), 17 – 23.
 BYSTRICKÁ, Andrea. Villa ATRIO, luxus skutočných hodnôt. *Arch* 2014, **19** (4), 24 – 29.
 BACOVÁ, Andrea et al. Rodinný dom je pre ľudí splnený sen. Andrej Alexy. Sebastian Nagy a Pavol Pokorný v diskusii s Andreou Bacovou. *Projekt*, 2024, **66** (1), 4 – 7.

141
 DULLA, Matúš, 1995. *Architekti Jozef Ondriaš a Jiří Závodný*. Bratislava: Meritum. ISBN 80-88791-07-3.
 DULLA, Matúš – MORAVČÍKOVÁ, Henrieta. Jozef Ondriaš and Jiří Závodný Villa in Bratislava and Mýtnik Office Building. *Architectural Design* 1996, **66** (1-2), 54 – 59. ISSN 0003-8504.
 VOJTKOVÁ, Viera. Prečo skvelá vila S’rtis napokon neprerazila. *Projekt* 1997, **39** (2), 61 – 62.

143
 PALUŠ, Karol – TENGLER, Miloslav. Sídliště Miletičova ulice – Bratislava. *Architektura* ČSR 1954, **13**, 161 – 162.
 Objekty SAV v Bratislave. *Projekt* 1961, **3** (1), 7.
 MATUŠÍK, Ivan. Vežové domy na Miletičovej ulici. *Projekt* 1961, **3** (11-12), 244 – 245.
 SVETLÍK, Ján. Akad. arch. Karol Paluš (27. 5. 1925) jubiloval. *Projekt* 1991 **33** (3), 55.
 SZALAY, Peter. Vežové domy v Ružovej doline / Residential Towers in Ružová dolina. In: MORAVČÍKOVÁ, Henrieta a kol., 2024. *101: Slovenská architektúra v registri DOCOMOMO*. Bratislava: Čierne diery, 444 – 449. ISBN 978-80-69103-00-9.

145
Design factory. Pozitívny príklad. 2020, Bratislava: Design Factory. ISBN 9788057013402.
 HABERLANDOVÁ, Katarína. Design Factory: časopriestor pre zmysluplné veci. *Arch* 2005, **10** (10), 17 – 21.
 VODRÁŽKA, Peter. Nadštandardný polyfunkčný dom v nároží. *Arch*, 2008, **13** (5), 38 – 40.
 PAULÍNÝ, Pavol. Jurkovičova tepláreň na Čulenovej ulici v Bratislave. Pamiatková obnova fasád a strešného plášľa. *Projekt* 2018, 60, (5), 34 – 36.
 DULLA, Matúš. Jurkovičova tepláreň, Bratislava. *Arch* 2021, **26** (3), 28 – 35.
 DULLA, Matúš. Čia tepláreň. *Projekt* 2021 **63** (4), 34 – 44.

147
 SELCOVÁ, Ľuba. Predovšetkým domov, nielen budova. *Arch* 2017, **22** (1-2), 18 – 23.
 SELCOVÁ, Ľuba. Hájpark. *Arch* 2018, **23** (9), 26 – 31.

149
 MARTINČEK, Dušan, 1988. *Kronika obnovy Bratislavského hradu*. Bratislava: MSPOP.
 POHANIČOVÁ, Jana, 2011. Poznačený dobou, ale nezlomený... alebo: Bratislavský príbeh prof. Alfreda Piffľa. In: *Fenomén Bratislava* (Zborník.) Bratislava: Ústav pamäti národa. ISBN 978-80-89335-39-8.
 MASÁR, Ivan. Bratislavský hrad a jeho architektonické premeny. *Projekt* 2011, **53** (4-5), 40 – 51.
 GREGOROVÁ, Jana, Bratislavský hrad – peripetie obnovy. (Od obnovy častí po komplexnú obnovu barokového celku.) *Projekt*, 2011, **53** (4-5), 18 – 25.
 GONDOVÁ, Anna. Dušan Martinček – architekt hradu. *Alfa* 2015, **19** (4), 28 – 30. ISSN 2729-7640.
 POHANIČOVÁ, Jana, 2016. Alfred Piffľ – Architect with soul of a conservationist. In: *SGEM* 2016 (Conference proceedings.) Sofia. 223 – 228. ISBN 978-619-7105-78-0.
 POHANIČOVÁ, Jana – DULLA, Matúš – BARTOŠOVÁ, Nina. Endeavor for Self-Realization = Törekvés az önmegvalósításra, Három cseh építészprofesszor története a Szlovák Műszaki Egyetemen. *Építés – Építészettudomány*. 2024, **52**, (1-2), 1 – 23. ISSN 0013-9661. DOI: 10.1556/096.2024.00111

151
 PETRÁNSKY, Ľudovít – POLAKOVIČ, Štefan: Nemusi byť všetko krásne, ale pokojne aj mierne improvizované. *ASB* 2018, **25** (10), 18 – 20.
 SELCOVÁ, Ľuba. Udržateľná flexibilita. *Arch* 2018, **23** (9), 26 – 33.
 ZAIČEK, Martin. M ako industriál. *Arch* 2018, **23** (1-2), 46 – 51.
 VAŠKO, Imro. Vize ateliéru GutGut: Inovatívni palác Mlynica. *Architect+* 2019, **2** (1), 51.
 POLAKOVIČ, Števo. Architektúru treba prežiť. *Arch* 2022, **27** (1), 4 – 9.

153
 BENCOVÁ, Jarmila. Vila, o jej naumachiách nehovoriac. *Projekt* 2003, **45** (3), 4 –10.
 BACOVÁ, Andrea. Vila v Kráľovskom údolí. *Arch* 2004, **9** (7-8), 24 – 27.
 BACOVÁ, Andrea. Severania na južnom kopci. *Arch* 2005, **10** (3), 17 – 20.

155
 ŠLACHTA, Štefan. Dezider Quastler. *Projekt* 1986, **28** (2), 42 – 44.
 ŠČEPÁNOVÁ, Soňa. Desider Quastler. Profil bratislavského architekta. / Desider Quastler. Profile of a Bratislava architect. *Architektúra & urbanizmus* 2010, **44**, (1-2), 102 – 131.

159
 TOPOLČANSKÁ, Maria. Hovoríme spolu. Nad realitou. *Arch* 2007, **12** (7-8), 16 – 21.
 VALLO, Matúš – SADOVSKÝ, Oliver, 2011. *Mestské zásahy*. Bratislava: Slovart. ISBN 805560391X.
95 nápadov ako zlepšiť Bratislavu/95 ideas how to make Bratislava better. 2015. Bratislava: Vydavateľstvo My sme mesto. ISBN 978-80-970052-1-4.
 PAŇÁK, Pavol. Bagdad, Kábul, Teherán, Káhira. *Arch* 2018, **23** (9), 34 – 39.

161
 PETELEN Ivan. Klientska hala v novom šate. *Arch* 2018, **23** (4), 32 – 36.
 VRANOVÁ, Nora. Od Kablovky po City. *Arch* 2019, **24** (10) 44 – 51.

163
 ZÁVODNÝ, Ľubomír. Vila na hradnom kopci. *Arch* 2018, **23** (6), 48 – 55.
 PAŇÁK, Pavol. Métier. *Projekt* 2023, **65** (2), 64 – 69.

165
 Die Neubauten der Versicherungs-Gesellschaften Assicurazioni Generali und Moldavia Generali in Pressburg. *Forum* 1936, **6**, 173 – 175.
Slovenský staviteľ 1936, **6**, 320 – 321, 333.
Slovenský staviteľ 1938, **8**, 193 – 194, 224.
 SZALAY, Peter, 2024. Poistovne Assicurazioni Generali a Moldavia Generali / Assicurazioni Generali and Moldavia Generali Insurance Companies. In: MORAVČÍKOVÁ, Henrieta a kol. *101: Slovenská architektúra v registri DOCOMOMO*. Bratislava: Čierne diery. 368 – 371. ISBN 978-80-69103-00-9.

167
 K[rch, V.]. Ing. architekt Artur Szalatnai 1920 – 1926. *Architekt SIA* 1927 – 1928, **26**, 241 – 242.
 Einfamilienwohnhaus am Berghang. *Forum* 1934, **4**, 265 – 267.
 SZALATNAI, Artur. Obytné záhrady na svahu. *Slovenský staviteľ* 1936, **6**, 113 – 114, 99 – 103.
 KRINSKY, Carol Herselle, 1988. *Europas Synagogen: Architektur, Geschichte und Bedeutung*. Stuttgart: Deutsche Verlags-Anstalt. ISBN 3421029334.

ŠLACHTA, Štefan. Artúr Slatinský-Szalatnai. *Projekt* 1985, **27** (9), 42 – 44.
 MRŇA, Ľubomír. Artur Szalatnai-Slatinský. *Pamiatky a múzeá* 1991, **39** (1), 42. ISSN 1335-4353
 DULLA, Matúš. Rodinný dom na svahu. *Architektúra & urbanizmus*, 1995, **29** (1-2), 124 – 127.
 BORSKÝ, Maroš, 1999. *Artur Szalatnai-Slatinský. Príbeh bratislavského architekta*. (Diplomová práca.) Bratislava: FF UK.

169
 VOLF, Petr. Sepětí architektury, urbanismu a genia loci. *Projekt* 2023, **65** (3), 25 – 33.
 KUREK, Ondrej. Severozápadný vietor. *Arch* 2019, **24** (5), 24 – 29.
 GÜRTLER, Ivan. Netradičný koncept. *Arch* 2007, **12** (3), 20 – 23.

171
 ROKOŠNÝ, Anton. Kultúrny stánok s jedným naj... Budova tvorby programu Slovenskej televízie v Bratislave. *Projekt* 1976, **18** (1), 18 – 21.
 MIKLOŠ, Peter ed., 2009. *Architekt Josef Struhař*. Bratislava: SAS. ISBN 978-80-88757-54-2.

173
 WERTIG, Jaroslav. Pár facek světlem. *Architekt* 2000, **59** (11), 42.
 MITÁŠOVÁ, Monika. Obytný hranol postavený do cesty svetlu. *Architekt* 2000, **46**, (11), 45.
 DULLA, Matúš. Postoj a póza. *Arch* 2000, **5** (11), 15.
 ZERVAN, Marian. Koľko domov je prítomných v stupavskom dome a aký je ich zmysel? *Arch* 2000, **5** (11), 16 – 18.
 Rodinný dom Partizánska. In: *Cena Dušana Jurkoviča* 2015, Bratislava: SAS. ISBN 978-80-88757-91-7.
 (STUDENÝ, Ján). Rodinný dom v Perneku. *Arch* 2022, **27** (4), 10 – 17.

175
 HRUŠKA, Emanuel. Súťaž na budovu čs. rozhlasu v Bratislave. *Projekt* 1964, **6** (3), 62 – 67.
 SVETKO, Štefan. Rozhlasové stredisko – Bratislava. *Projekt* 1970, **12** (9), 401 – 408.
 RUTTKAY, Jozef, 1988. *Architekt Štefan Svetko*. (Katalóg výstavy.) Bratislava: Interpond. ISBN 80-88736-15-3.
 ČOMAJ, Ján ed. – [Štefan SVETKO], 2006. *Architekt Svetko. Spomienky z nepokojných čias, nepokojné úvahy o súčasnosti*. Bratislava: Magma. ISBN 80-89172-07-5.
 TOPOLČANSKÁ, Maria. Reprezentatívna figúra. *Arch* 2008, **13** (4), 40 – 43.

TOPOLČANSKÁ, Maria. Slovenský rozhlas v Bratislave. *Architektúra & urbanizmus* 2008, **42** (3-4), 218.
 BEKEŠ, Štefan, 2018. *Prečo pyramída / Why Pyramid*. Bratislava: Spektrum STU. ISBN 978-80-227-4784-4.

177
 BESETZER, Ladislav. Pamätník sovietskym hrdinom na Slavine v Bratislave. *Architektura* ČSR 1960, **19**, 517 – 519.
 GOČÁR, Jiří. K soutěži na památník Rudé armády na Slavíně v Bratislavě. *Architektura* ČSR 1954, **13**, 79 – 85.
 NAHÁLKA, Peter – CHORVÁT, Miloš. Návrh památníka na Slavíne. *Architektura* ČSR 1955, **14**, (9-10), 347 – 350.
 SVETLÍK, Ján, 1978. *Plánovanie a výstavba miest a obcí*. Bratislava: Alfa 1978.

179
 LÁTEČKA, Rudolf. A Walk Beyond the Edgen – 48°11’22.3”N 16°59’43.9”Ea. *Arch* 2020, **25** (12), 42 – 45.
 ZÁVODNÝ, Ľubomír. Neobyčajne obyčajné domy. *Projekt*, 2022, 64 (3), 22 – 31.
 VAŠKO, Imrich. Čerešne Lake. *Arch* 2023, **26** (3), 28 – 37.
 TÓTHOVÁ, Zuzana. Dúbravský strapec čerešní dozrel. *Projekt* 2023, **65** (2), 14 – 23.

181
 Slobodareň a nocľaháreň. *Slovenský staviteľ* 1933, **3** (1-2), 26 – 28.
 ŠLACHTA, Štefan. Vojčeh Šebor. *Projekt* 1987, **29** (1), s. 37 – 39.

183
 ROŠTLAPIL, Václav. Živnostenský dům v Bratislavě. *Horizont* 1931, (29-30), 115.
 WEINWURM, [Friedrich]. architekt klement šilinger niekoľik slov o pracích a tvorbě. *Měsíc* 1932, **1** (2), 4 – 6.
 HAMMEROVÁ, Henrieta. Klement Šilinger a architektúra rondokubizmu. *Pamiatky a príroda* 1988, **19** (2), 18.
 MRŇA, Ľubomír. Architekt Klement Šilinger. *Česká beseda* 1997, **3** (10), 6.
 DULLA, Matúš, 2019. Klement Šilinger: nedokončené dielo. In: *Zapomenutá generace. Čeští architekti na Slovensku*. Praha, Nakladatelství ČVUT, 80 – 113. ISBN 978-80-01-06600-3.

185
 MORAVČÍKOVÁ, Henrieta, 2000. *Očisťujúca architektúra Norberta Šmondrka*. In: K.F.A. *Architecture & Design*. Bratislava: Meritum a Štúdio K.F.A. 10 – 20.

MAŠEK, Martin. Úplne obyčajný dom. *Arch* 2002, 7 (6), 32 – 35.
 ŠKROVINA, Michal. Novostavba na nároží Karpatskej ulice. Polyfunkčný objekt Veles. *Arch* 2010, 15 (6), 16 – 21.
 ALEXY, Elena, 2015. *KFA. Architekt Norbert Šmondrk*. Bratislava: boomboom. ISBN 978-80-971297-0-5.

187
 MORAVČÍKOVÁ, Henrieta. Neue Architektur für das Donauufer in Bratislava. *Architektur Aktuell* 2001, 8 (12), 10.
 BACOVÁ, Andrea et al., 2007. *Bytové domy na Slovensku*. Bratislava: Eurostav. ISBN 80-89228-13-3.
 PAŇÁKOVÁ, Beata. Viac ako malé. *Arch* 2019, 24 (5), 30 – 35.

189
 TALAŠ, Stanislav. Konečne krok cez rieku. Pravobrežná časť mestského centra. *Projekt* 1977, 19 (4), 22 – 25.
 DULLA, Matúš. Sídliisko Karlova Ves v Bratislave. *Projekt* 1988, 30 (10), 15 – 20.
 MORAVČÍKOVÁ, Henrieta – DULLA, Matúš – DORICOVÁ, Sláva – HABERLANDOVÁ, Katarína – TOPOLČANSKÁ, Maria. Panelové sídliská v Bratislave a ich univerzálne a špecifické súvislosti. *Architektúra & urbanizmus* 2006, 40, (1-2), 73 – 96.
 MORAVČÍKOVÁ, Henrieta et al., 2011. *Bratislava. Atlas sídlisk / Bratislava. Atlas of mass housing*. Bratislava: Slovart. ISBN 978-80-556-0478-7.

191
 Evangelische Kirche in Oberufer. *Deutsche Bauzeitung*, 1930, 64 (30), 233 – 235.
 SCHWALM-THEISS, Georg, 1986. *Theiss & Jaksch, Architekten 1907 – 1961*. Wien: Brandstätter. ISBN 3854471963.
 STOLICNÁ, Elena, 1999. *Architektúra nemeckej proveniencie na Slovensku* (Dissertation thesis). Bratislava: Ústav stavebníctva a architektúry SAV.

193
 Mestská sporiteľňa v Bratislave. *Slovenský staviteľ* 1932, 2 (3), 69 – 79.
 HOŘEJŠ, Antonín, 1932. *Juraj Tvarožek – Mestská sporiteľňa v Bratislave*. Bratislava: Slovenská grafia.
 HRDINA, Miroslav, 2014. *Juro Tvarožek, architekt a staviteľ*. Bratislava: Virvar. ISBN 9788089693047.

195
 Slovenská koliba. *Projekt* 1967, 9 (7), 167 – 168.
 JANKOVICH, Imrich. Matica slovenská – slovenská národná knižnica. *Projekt* 1976, 18 (1), 12 – 17.
 Štátna banka československá v Žiline. *Projekt* 1981, 23 (6), 30 – 37.
 BAHNA, Ján. Vojtech Vilhan. *Projekt* 1986, 28 (9), 32 – 34.
 ŠOLTĚSOVÁ, Danica ed., 1995. *Vojtech Vilhan. Idea, objekt, priestor*. (Katalóg výstavy.) Bratislava: VŠVU. ISBN 808867512X.
 BAHNA, Ján – MIKLOŠ, Peter, 2006. *Architekt Vojtech Vilhan*. Bratislava: SAS. ISBN 80-88757-42-8.
 ŠOLTĚSOVÁ, Danica. J. E. Koula a idea moderného interiéru. *Architektúra & urbanizmus* 2008, 42 (1-2), 101 – 117.

197
 PELČÁK, Petr – ŠLAPETA Vladimír – WAHLA, Ivan, 1999. *Jan Višek 1890 – 1966*. Brno: Obecní dům.
 199
 ŠPAČEK, Robert. Keď mesto nemá názor, investor chce a architekti vedia. *Arch* 2005, 10 (1), 18 – 23.
 PIFKO, Henrich. Poriadok v chaose. *Arch* 2007, 12 (7-8), 22 – 25.
 PLEIDEL, Imrich. Reding 2. Koľko stojí primeranosť? *Arch* 2013, 18 (1), 18 – 22.
 VRANOVÁ, Nora. Biely tesák. *Arch* 2020, 25 (7-8), 56 – 59.

201
 ŠLACHTA, Štefan. Kostol Saleziánov don Bosca. *Projekt* 1997, 39 (6), 29 – 31.
 ČAPKOVÁ, Anna. Od myšlienky a skice k počítačovej animácii. *Projekt* 1997, 39 (6), 32.
 STOCK, Wolfgang J., 2004. *Architekturführer Christliche Sakralbauten in Europa seit 1950*. München – Berlin – New York: Prestel Verlag. ISBN 978-3-7913-3183-6.
 ŠLACHTA, Štefan, 2005. *Návrat odídených*. Bratislava: SAS. ISBN 80-88757-33-9.

203
 HOŘEJŠ, Antonín ed., 1933. *Obytné domy stavebného družstva Nová doba*. Bratislava.
 HOŘEJŠ, Antonín ed., 1936. *Nová doba, II. etapa*. Bratislava.
 ŠLACHTA, Štefan, 1993. *Friedrich Weinwurm – architekt novej doby*. Bratislava: SAS.
 SZOLGAYOVÁ, Elena. Obytný súbor Nová doba. *Architektúra & urbanizmus* 1995, 29 (1/2) 116 – 119.
 MORAVČÍKOVÁ, Henrieta, 2014. *Friedrich Weinwurm. Architekt/Architect*. Bratislava: Slovart. ISBN 978-80-556-1158-7.

203
 Zentralpassage. *Forum* 1931, 1, 151 – 154.
 BELLUŠ, Emil. Sedemdesiatpäťka Andreja Szőnyiho. *Projekt* 1960 2 (11-12), 187.
 SZŐNYI, Andrej, 1967. *Tak rástla Bratislava. Vývin architektúry a stavebníctva v Bratislave a na Slovensku v rokoch 1848 – 1918*. Bratislava: SFVU 1967 (1. vyd.), 192 s.
 ŠLACHTA, Štefan. Andreas L. Szőnyi. *Projekt* 1985, 27 (6), 40 – 42.
 SZŐNYI, Endre, 1996. *Pozsonytól Kassáig. Felső-Magyarország építészete 1848 – 1918 között*. Bratislava: Kalligram. ISBN 80-7149-076-8.
 HABERLANDOVÁ, Katarína. Obnova Central Pasáže. *Arch* 2006, 11 (12) 18 – 23.
 BORECKÁ, Eva, 2018. *Tradičná moderna na Slovensku. Architekti Franz Wimmer & Endre Szőnyi*. Brno: CERM. ISBN 978-80-7204-987-5.

207
 GOJDIČ, Ivan. Rímskokatolícke centrum v Bratislave na Teplickej ulici – oáza uprostred železobetónu. *Arch* 2000, 5 (3), 9 – 15.
 MORAVČÍKOVÁ, Henrieta, 2001. *Architekt Lubomír Závodný*. Bratislava: Meritum. ISBN 80-88791-24-3.
 DULLA, Matúš. Obrana architektúry (alebo nová opacha na mierku). *Arch* 2002 7 (2), 11 – 22.
 DULLA, Matúš. Atrium, *Arch* 2003, 8 (9), 13 – 19.

209
 URBAN, Ludo. Múzeum moderného umenia v Čunove. *Arch* 2000, 5 (9), 31 – 32.

211
 DULLA, Matúš. Polyfunkčný dom. *Arch* 2008, 13 (1), 18 – 21.
 ŽITŇANSKÝ, Márius. Objekt na Lodnej/Rigeleho ulici v Bratislave. *Stavba* 2008, 11 (11), 22 – 25.
 MORAVČÍKOVÁ, Henrieta, Montex Betriebsgebäude in Rovinka, Slowakei. *Architektur-aktuell* 2006 (8), 86 – 97.
 DULLA, Matúš, 1991. Zborový dom Levice. In: *Nová slovenská architektúra*. Bratislava: SAS, 18 – 20. ISBN 80 900483-0-7.

Súhrnné publikácie

BACOVÁ, Andrea et al., 2007. *Bytové domy na Slovensku*. Bratislava: Eurostav. ISBN 978-80-8922-813-3.
 BACOVÁ, Andrea, 2016. *Slovenský rodinný dom 2000 – 2015 / Slovak family house 2000 – 2015*. Bratislava: Eurostav. ISBN 978-80-89228-46-1.
 BAHNA, Ján Miloslav – BERKA, Tomáš, 2011. *Vily okolo Horského parku*. Bratislava: Marenčin PT. ISBN 9788081146954.

BAHNA, Ján Miloslav – BERKA, Tomáš, 2016. *Vily nad hradom*. Bratislava: Marenčin PT. ISBN 9788081143915.
 BAHNA, Ján Miloslav – BERKA, Tomáš, 2019. *Vily na Slavine*. Bratislava: Marenčin PT. ISBN 9788081146923.

DULLA, Matúš, 2019. *Architektúra dnes. Slovenská architektúra 80. rokov a jej súvislosti*. Bratislava: Pallas.

DULLA, Matúš, 2007. *Slovenská architektúra od Jurkoviča po dnešok*. Bratislava, Perfekt. ISBN 978-80-8046-366-3.

DULLA, Matúš – MORAVČÍKOVÁ, Henrieta, 2002. *Architektúra Slovenska v 20. storočí*. Bratislava: Slovart. ISBN 80-7145-684-5.
 DULLA, Matúš – ŠLAPETA, Vladimír, 2023. *Česká a slovenská architektúra 1918 – 1993 – 2023*. Praha: Czech Architecture Week. ISBN 978-80-908986-4-6.

DULLA, Matúš a kol., 2019. *Zapomenutá generace. Čestí architekti na Slovensku*. Praha: Nakladatelství ČVUT. ISBN 978-80-01-06600-3.

DULLA, Matúš et al., 2005. *Majstri architektúry*. Perfekt: Bratislava. ISBN 80-8046-312-3.

DULLA, Matúš, 2022. Pozdní moderna, pozdní (Česko-) Slovensko. Late Modernism, Late (Czecho-) Slovakia. In: VORLÍK, Petr – GUZIK, Hubert eds., *Ambice. Architektura 80. let. Ambitions. The architecture of the eighties*. Praha: FA ČVUT. 332 – 359. ISBN 978-80-01-07028-4.

FOLTYN, Ladislav, 1993. *Slovenská architektúra a česká avantgarda 1918 – 1939*. Bratislava: SAS. ISBN 80-900483-6-6. (FOLTYN, Ladislav, 1991. *Slowakische Architektur und die tschechische Avantgarde 1918 – 1939*. Dresden: Verlag der Kunst. ISBN 3364002029.

KUBIČKOVÁ, Klára ed., 1996. Moderné hnutie na Slovensku./Modern Movement in Slovakia. (Katalóg výstavy.) Bratislava SAS ISBN 80-88757-09-6.

KUSÝ, Martin, 1971. *Architektúra na Slovensku 1918 – 1945*. Bratislava: Pallas.

KUSÝ, Martin, 1976. *Architektúra na Slovensku 1945 – 1975*. Bratislava: Pallas. ISBN 94-207-76.

LALÍKOVÁ, Darina, 2009. *Slovenská architektúra. 150 tvorivých osobností súčasnej architektúry*. Bratislava: Eurostav. ISBN 978-80-89228-2.

MORAVČÍKOVÁ, Henrieta – SZALAY, Peter – DULLA, Matúš et al., 2013. *Moderné a/ alebo totalitné v architektúre 20. storočia na Slovensku. Modern and/or Totalitarian in the Architecture of the 20th Century in Slovakia*. Bratislava: Slovart. ISBN 978-80-556-1056-6.

MORAVČÍKOVÁ, Henrieta. Monumentality in Slovak architecture of the 1960s and 1970s: authoritarian, national, great and abstract. *The Journal of Architecture* 2009, 14 (1), 45 – 65.

MORAVČÍKOVÁ, Henrieta et al., 2024. *2024. 101: Slovenská architektúra v registri DOCOMOMO*. Bratislava: Čierne diery, ISBN 978-80-69103-00-9.

MORAVČÍKOVÁ, Henrieta, 2009. *Nová slovenská architektúra. /New Slovak Architecture*. Bratislava: Slovart. ISBN 978-80-8085-871-1.

MORAVČÍKOVÁ, Henrieta. Bola klasická moderna inšpiráciou? *Architektúra & urbanizmus* 2005, 39 (1-2), 25 – 43.

MORAVČÍKOVÁ, Henrieta – SZALAY, Peter – HABERLANDOVÁ, Katarína, 2016. Ročenka slovenskej architektúry 2014/2015. Bratislava: Slovart. ISBN 978-80-556-2389-4.

PERSITZ, Alexandre. Tchecoslovaquie. Documents d'architecture contemporaine. *L'architecture d'aujourd'hui* 1938, 9 (10) 30 – 55.

STEMPEL, Jan et al., 2009. *Architecture V4 1990 – 2008 – Czech Republic, Slovakia, Hungary, Poland*. Praha: Kant. ISBN 9788074370007.

STILLER, Adolph ed. et al., 2014. *Gebaute Ideologie. Spätmoderne Slowakei*. Salzburg – Wien: Mury Salzmann Verlag. ISBN 978-3-99014-096-3.

SZALAY, Peter et al., 2019. *Vojnová Bratislava 1935 – 1945*. Bratislava: Marenčin PT. ISBN 978-80-569-0131-1.

SZALAY, Peter et al., 2022. *Moderná Bratislava*. Bratislava: Marenčin PT. ISBN 9788056909690.

ŠIMKOVIČ, Vladimír, Modernistický odkaz v súčasnej slovenskej architektúre. *Arch* 2010, 15 (4), 50 – 53.

ŠLACHTA, Štefan – DOROTJAKOVÁ, Irena, 1996. *Sprievodca po architektúre Bratislavy 1918 – 1950/Stadtführer durch die Architektur von Bratislava 1918 – 1950*. Bratislava: Meritum. ISBN 80-88791-16-2.

ŠLACHTA, Štefan, 2004. *Neznámi známi*. Bratislava: SAS. ISBN 80-88757-30-4.

ŠLACHTA, Štefan, 2005. *Návrat odídených*. Bratislava: SAS. ISBN 80-88757-33-9.

TARNÓCY, Broňa ed. Osobnosti slovenskej architektúry. *ASB Špeciál* 2024, 31 (1).

Bratislava: Jaga Group. ISSN 1335-1230.
 ZAIČEK, Martin – SZALAY, Peter, 2020. *Sprievodca architektúrou Bratislava – Funkčné mesto*. Bratislava: Archiméra. ISBN 9788097234171.

ZAIČEK, Martin, 2020. *C20. Sprievodca architektúrou Bratislavy – Moderné centrum*. Bratislava: Archimera. ISBN 9788097234164.

ZALČÍK, Tibor – DULLA, Matúš, 1982. *Slovenská architektúra 1976 – 1980*. Bratislava: Veda.

ŽALMAN, Peter, 2007. *Architektonický atlas Bratislava 1970 – 2006*. Bratislava, Peter Žalman. ISBN 80-969604-1-5.

ŽALMAN, Peter, 2017. *Urbanistický atlas Bratislavy*. Bratislava: GDA Visual. ISBN 978-80-972-5420-9.
 ŽALMAN, Peter, 2022. *Architektonický atlas Bratislavy. Centrum 1990 – 2020*. Bratislava: Peter Žalman. ISBN 978-80-570-3502-2.
 ŽALMAN, Peter, 2022. *Urbanistický atlas Bratislava 2022*. Bratislava: Peter Žalman. ISBN 9788097011123.

ISSN citovaných časopisov
 Alfa 2729-7640
 Arch 1335-3268
 Architect + 2533-512X
 Architectural Design 0003-8504
 Architekt 0862-7010
 Architektur Aktuell 0570-6602
 Architektura ČSR 0300-5305
 ASB 1335-1230
 Beton – technologie, konstrukce, sanace 1213-3116
 Čsl. architekt 0009-0697
 Építés – Építészettudomány 0013-9661
 Eurostav 1335-1249
 Koncept 2730-0005
 L'architecture d'aujourd'hui 0003-8695
 Pamiatky a múzeá 1335-4353
 Projekt 1335-218
 Stavba 1210-9568

Menný register

Aalto, Alvar 75
Alexy, Andrej 21, 67, 95
Alexy, Janko 119, 129
Alexy, Tibor 21
Almássy, Juraj 37
Asplund, Eric Gunar 133
Attersee, Christian Ludwig 119
Bahna, Ján M. 14, 15, 23, 111, 193, 195, 207
Balán, Alois 13, 15, 25
Balšánek, Antonín 181
Baník, Teodor 201
Bauer, Peter 109
Bekeš, Štefan 139
Belláková, Eva 147
Belluš, Emil 14, 27, 103, 129, 133, 211
Benetin, Juraj 15, 29
Benková, Jana 149, 151
Benš, Adolf 13, 31, 145
Beňušová, Lenka 29
Berec, Damián 113
Bergerová, Katarína 149
Berka, Tomáš 23, 33
Bitzan, Rudolf 33
Boffil, Ricardo 73
Bogár, Michal 21, 35
Bogárová, Mária 35
Borský, Maroš 167
Bořutová-Debnárová, Dana 13
Bouda, Peter 37, 49, 129
Brâncuși, Constantin 133
Brezina, Slavomír 201
Brzý, Matej 55
Cakov, Kalin 39
Castiglione, Dezider 107, 177
Cibulka, Peter 29
Cigler, Jakub 41
Cigler, Václav 41
Cimmermannová, Gabriela 195
Corbusier, pozri Le Corbusier
Čatloš, Miroslav 29
Čečetka, Richard 37
Černo, Peter 43, 81
Černý, Oldřich 107
Česelský, Juraj 29
Čierny, Igor 163
Čurilla, Václav 171
Dahinden, Justus 45, 113, 189
Daniel, Peter 149
Danielis, Augustin 119
Danielová, Alicia 149
Dedeček, Vladimír 47, 107, 113
Desvigne, Michel 89
Dinaj, Dušan 25, 85
Diviš, Václav 31
Drotár, Lukáš 169
Droždiak, Ján 29
Dryák, Alois 193
Ďurkovič, Štefan 175, 189

Dzurilla, Marcel 87
Eberle, Dietmar 137
Egeraat, Erick van 37, 49
Eisenreich, Peter 21, 67
Engl, Antonín 27
Fabiánek, Jozef 189
Fanta, Josef 181
Farkašová, Zuzana 139
Fečík, Maroš 51, 151
Ferianc, Dušan 21, 67
Finta, József 53
Fischer, Dušan 35, 55
Fischerová, Katarína 55
Flimmel, Ivo 169
Fojtík, Tomáš 39
Fragner, Jaroslav 75, 99
Frič, Rudolf E. 57
Frivaldská, Katarína 179
Fuček, Viktor 55
Fuchs, Bohuslav 59
Fuksas, Doriana 61
Fuksas, Massimiliano 15
Fulla, Ludovít 107, 183
Galbavý, Milan 171
Gandl, Ladislav 107
Ganobjak, Michal 147
Gašparová, Miroslava 29
Gebauer, Tibor 143
Gibala, František 75
Gillar, Jan 197
Gočár, Josef 31, 57, 149, 183
Grébert, Matej 15, 29
Groch, Branislav 179
Gross, Kamil 55
Grossmann, Jiří 25
Haas, Ášot 139
Hadid, Zaha M. 14, 65
Hain, Vladimír 147
Hajasová, Viera 73
Hájek, Roman 21, 67, 139
Halmi, Roman 51, 151
Hantabal, Juraj 69
Hantabalová, Michaela 69
Harminc, Michal M. 14, 71, 129
Havranová, Alexandra 147
Herder, Johan G. von 133
Hermannová, Beata 73
Herrmann, Juraj 73
Hillebrandt, Franz A. 47
Hlavica, Juraj 211
Holčík, Štefan 33
Holesch, Vojtech 165
Horký, Jan 169
Horký, Juraj 169
Hořejš, Antonín 13
Hradecký, Aleš 179
Hrbáň, Boris 149
Hrdý, Vladimír 127

Hrivnák, Ivan 145
Hübschmann, Bohumil 197
Chorvát, Miloš 14, 27, 75
Chovan, Mário 39
Chovanec, Jozef 77, 133, 145, 189
Chudomelka, Karol 78
Ibl, Miklós 53
Jabornegg, Christian 15
Jacko, Ján 55
Jackulíková, Júlia 179
Jacobsen, Arne 129
Jaksch, Hans 14, 191
Jakuš, Jozef 209
Janák, Rastislav 43, 81
Jančina, Juraj 83
Jägrová, Katarína 149
Jendreják, Ludovít 98
Juhás, Ivan 149
Junk, David V. 37
Juráni, Miloš 23
Jurkovič, Dušan 13, 27, 81, 85, 125, 131, 145, 147, 173, 209
Jurkovič, Peter 87, 151
Kafka, Bohumil 181
Kaliský, Branislav 89
Kandravý, Filip 51
Kaplický, Jan 41
Karfik, Vladimír 27, 91
Kedro, Dušan 98
Kierulf, Bjørn 15, 93
Kierulfová, Zuzana 15, 93
Kissling Barnabáš 175
Klčová, Adéla 169
Kleinová, Adriana 139
Klimeš, Otmar 85, 131
Klimko, Andrea 21, 95
Klimo, Alojz 107
Kobák, Kornel 199
Kocian, Andrej 139
Koch, Karel 85
Kolenkáš, Dušan 55
Kompánek, Vladimír 133, 195
Konček, Ferdinand 97, 99, 173
Konrad, Josef 101
Kopecký, David 173
Kordík, Lukáš 149, 151
Korkoš, Ludwik 211
Koseček, Richard 55
Kotěra, Jan 31, 59, 125, 131, 183
Kováč, Juraj 169
Kožuško, Peter 163
Králík, Lubomír 35
Kramár, Eugen 103
Krepop, Dušan 73
Krch, Vojta 15
Krinsky, Carol H. 167
Krišáková, Anna 53
Kropiláková, Marta 127

Kružay, Peter 95
Krupka, František 105
Kukuľa, Ján 209
Kulich, Ján 75, 111
Kusý, Martin 14, 47, 109
Kusý, Martin st. 107, 109, 175, 205
Kušnir, Ladislav 117
Kuzma, Dušan 111, 127
Kvasnica, Martin 35, 45, 113
Kyselica, Michal 39
La Padula, Ernesto 107
Lacko, Jozef 14, 73, 117, 201
Lasica, Milan 119
Le Corbusier 13, 91, 111, 131, 133
Lepej, Martin 167
Libera, Adalberto 107
Lichý, Igor 179
Lipa, Peter 33
Lizoň, Peter 35, 55
Lojdl, Milan 189
Loos, Adolf 197, 203
Lossow, William 33
Ludwig, Christian 119
Lukáč, Emil Boleslav 119
Lukáč, Ján 113
Lukáč, Milan 209
Lukačovič, Štefan 103
Lýsek, Lumír V. 121
Lýsková, Soňa 121
Makara, Emil 39
Manahl, Richard 185
Manderla, Rudolf 119
Marani, Vincent 41
Marcinka, Marián 123
Marcinov, Michal 149
Marek, Josef 125
Marko, Igor 65
Marko, Ivan 127
Marth, Juraj 201
Martinček, Dušan 129
Martinček, Martin 129
Martinelli, G. B. 47
Masár, Ivan 37, 49, 129
Matušík, Ivan 23, 131, 141, 207
Meier, Richard 185
Mencl, Václav 203
Mendelsohn, Erich 95
Merganc, Jindřich 14, 85, 131
Meulensteen, Gerhard H. 209
Mies van der Rohe, Ludwig 15, 133
Michalák, Dalibor 207
Michalčák, Zoran 147
Michalková, Martina 147
Michnová, Diana 39
Mikunda, Daniel 73
Milučky, Ferdinand 77, 133
Minke, Gernot 93
Miňovský, Rudolf 47

Mondrian, Piet 21
Monev, Metodiy 39
Moravčík, Peter 137, 187
Moravčíková, Henrieta 101
Mrštík, Vilém 85
Nagy, Ladislav 139
Nagy, Sebastian 15, 141
Nagyová, Daniela 139
Nervi, Pier Luigi 47
Netík, Rudolf 205
Neutra, Richard 175
Niemeyer, Oscar 47
Novák, Lubomír 143
Novotný, O. 31
Nowicky, Matthew 77
Obušek, Ján 39
Ohmann, Friedrich 105, 191
Ondriaš, Jozef 143, 211
Ondriaš, Ondrej 143
Oravec, Viktor 35
Pagáčová, Petronela 93
Palčo, Igor 23, 111
Pálffy, András 15
Paluš, Karol 77, 145
Paňák, Pavol 14, 47, 107, 109
Paško, Martin 147
Paukert, Augustin 105
Paulíny, Pavol 147
Pavlásek, Patrik 73
Pavolová, Soňa 69
Pavúk, Ján 163
Perrault, Dominique 35
Perret, Auguste 111, 167, 197
Petrovič, Drahan 14, 149
Petřík, Theodor 197
Pfeffer, Oskar 203
Piňko, Henrich 113
Pilát, Tomáš 87
Pilka, Juraj 209
Pivarč, Ján 179
Pivková, Oľga 31
Plačko, Alexander 189
Plečník, Jože 131
Podskalický, Matúš 147
Pohaničová, Jana 15
Polakovič, Števo 51, 149, 151
Polakovič, Vincent 209
Poliačik, Marek 199
Polyák, Juraj 153
Poštulka, Jozef 77, 121
Priehoda, Daniel 207
Quastler, Desider 155
Rojková, Katarína 51
Rosincová, Štefánia 211
Ružek, Karol 189
Ružeková, Katarína 169
Růžicka, Daniel 73
Sadovský, Oliver 159

Samol, Zoran 55
Schlesinger, Berta 167
Schlesinger, Móric 167
Schmidt, Gyula 14
Schumacher, Patrik 65
Schweighofer, Anton 161
Siebert, Matej 15, 161, 193
Skoček, Ilja 163
Skoček, Ilja st. 97, 99
Skoček, Martin 193
Skutecký, Alexander 165
Skutecký, Dominik 165
Slameň, Ivan 117
Slatinský-Szalatnai, Artur 13, 167
Smrek, Ján 197
Snopek, Ladislav 177
Sobeková, Daša 199
Sofer, Chatam 113
Spáčil, Stanislav 43
Spitzer, Emerich 101
Stassel, Karol 187
Steindl, Imre 53
Sticzay, Sebastián 169
Sticzay-Gromski, Peter 169
Stodola, Aurel 107
Struhař, Josef 171
Studený, Ján 173
Suchánková, Patrícia 209
Suchánsky, Peter 89
Sumbal, Juraj 207
Svetko, Štefan 73, 175, 189
Svetlík, Ján 177
Szilvássy, Richard 169
Szőnyi, Endre 119, 205
Ščepánová, Soňa 13
Ščepková, Danica 163
Šebo, Tomáš 179
Šebor, Vojtěch 181
Šilinger, Klement 14, 183
Šimkovič, Vladimír 13
Šišolák, Viktor 85
Škorupa, Milan 117
Šlachta, Štefan 91, 203
Šmondrk, Norbert 185
Šmotlák, Marián 127
Šprlák, Ján 103
Štefánik, Milan Rastislav 181, 195
Štúr, Ľudovít 133
Šujan, Juraj 137, 187
Šujan, Otto 187
Šutek, Eduard 109
Talaš, Juraj 161, 189
Talaš, Roman 15, 161, 193
Talaš, Stanislav 77, 161, 189, 195
Talaš, Vladimír 161, 189
Teige, Karel 31
Tengler, Miroslav 145
Tesár, Arpád 117

Theiss, Siegfried 14, 191
Titl, Ľubomír 97, 99
Titlová, Lýdia 121
Tomanová, Kristína 87
Tóth, Pavol 97, 133
Triznová, Valéria 161
Trizuljak, Alexander 177
Tursunov, Georgi 98
Tvarožek, Juraj 14, 71, 161, 193
Tvarožek, Tomáš 193
Uher, Rudolf 133, 177
Urban, Ľudovít 35
Valachovičová, Jana 73
Vallo, Matúš 159
Valúšek, Michal 55
Vančo, Marek 73
Varga, Marek 89
Varsík, Pavel 57
Vaško, Imrich 179
Vécsei, Ignác 203
Venturi, Robert 15
Videčník, Špela 89
Vilhan, Vojtech 23, 189, 195
Víšek, Jan 197
Vitko, Peter 199
Vodrážka, Peter 207
Volf, Miroslav 109
Vrtek, Tomáš 151
Vychodil, Mojmír 55
Vysočan, Imrich 107
Weber, Marian 201
Weber, Mária Ada 201
Weinwurm, Friedrich 14, 183, 203
Wernerová, Eva 149, 189
Wimmer, Franz 119, 205
Wright, Frank L. 91
Zacharová, Zuzana 147
Zapletal, Josef 205
Zatlukaj, Emanuel 179
Závodná, Tamara 55
Závodný, Juraj 55, 143
Závodný, Ľubomír 23, 95, 153, 207
Zeman, Samuel 149
Zguriška, Zuzka 131
Zigo, Vladimír 77
Zvara, Juraj 117
Žalman, Peter 209
Žalmanová, Zuzana 209
Žbirka, Jaroslav 123
Žitňanský, Márius 143, 211

Skratky

ABK	Akademie der bildenden Künste, Wien
AVU	Akademie výtvarných umění, Praha
CIAM	Congrès International d'Architecture Moderne
ČBU	Česká banka Union
ČVUT	České vysoké učení technické, Praha
ETH	Eidgenössische Technische Hochschule, Zürich
FA STU	Fakulta architektúry STU*
FA SVŠT	Fakulta architektúry SVŠT*
FAD STU	Fakulta architektúry a dizajnu STU*
FAPS SVŠT	Fakulta architektúry a pozemných stavieb SVŠT*
IFHP	International Federation for Housing and Planning
NUPOD	Nákupné ústredie potravinárskych družstiev
SAV	Slovenská akadémia vied
STU	Slovenská technická univerzita, Bratislava
SvF STU	Stavebná fakulta STU
SVŠT	Slovenská vysoká škola technická, Bratislava
SZSD	Slovenský zväz spotrebných družstiev
ŠPTÚ	Štátny projektový a typizačný ústav
TH	Technische Universität, Wien
UMPRUM	Vysoká škola umeleckoprůmyslová, Praha
VŠMU	Vysoká škola múzických umení, Bratislava
VŠVU	Vysoká škola výtvarných umení, Bratislava
VUT	Vysoké učení technické, Brno
YMCA	Young Men's Christian Association
ZSA	Zväz slovenských architektov

* Chronológia názvov dnešnej Fakulty architektúry a dizajnu Slovenskej technickej univerzity: FAPS SVŠT – (Sv SVŠT) – FA SVŠT – FA STU – FAD STU

Autori a zdroje fotografií

a	d
b	e
c	f

©Alex Shoots Buildings 173b; Elena Alexy – archív: 191c, 191d; ©Angelo (Ján Šilinger – archív): 183b; Arch – archív: 99a, 99b, 99c; Archinfo: 47c; Andrea Bacová – archív: 153b, 163b; Ján M. Bahna – archív: 23b; ©Andrej Bán: 113c; ©Peter Bartoš: 83a; BH: 37a; ©Mária Bogárová: 35b, 35c; Dana Bořutová – archív: 85c; Bouda-Masár – archív: 37d, 37e; ©BoysPlayNice: 28a, 144, 145a, 145b, 150, 151a, 151b; Cakov & Partners: 39a; Cigler Jakub – archív: 41b; ©Štefan Cipár: 53c; ©Štefan Cipár – Martin Matula: 37b; Compass: 29c, 29d; Peter Černo – archív: 43b; ©Peter Čintalan: 37c; DF Creative Group: 145d, 145e; ©Matúš Dulla: 23a, 24b, 25d, 27b, 35a, 45a, 46, 47a, 45b, 47d, 52, 59a, 74a, 74b, 78, 79a, 79c, 84, 91a, 91b, 92b, 97, 103b, 105b, 107c, 116b, 117c, 121a, 123a, 131c, 132a, 133b, 177a, 177c, 183c, 185c, 193d, 200, 203b, 204, 205a, 209a, 211c; Matúš Dulla – archív: 33b, 53b, 77b, 79b, 101c, 103c, 111a, 117b, 123b, 129b, 133c, 143a, 143b, 149c, 165c, 167b, 175c, 175b, 189c, 193b, 193c, 195b, 205b, 205c; ©Dynameet: 55a; Egeraat <https://iaa-ngo.com>: 49b; ©Maroš Fečík: 50, 51a; Dušan Fischer – archív: 55b; Fuksas <https://fuksas.com/>: 61b; Grido: 168, 169a, 169b; Katarína Haberlandová – archív: 125b; ©Pavel Hache: 202; Roman Hájek – archív: 67b; ©Matej Hakár: obálka, 21c, 29a, 48, 49a, 49b, 109a, 136, 137a; ©Ján Hámorský: 89c; ©Juraj Hantabal: 68, 69a, 69b, 69c; ©František Hauskrecht: 192, 197a; ©Milota Havránková: 127c; ©Josef Hofer – Archív mesta Bratislavy: 10, 25a, 71a, 71d, 90, 101b, 101d, 119a, 119b, 119d, 124, 125c, 130b, 131a, 154, 155c, 164, 165d, 167c, 180, 182a, 182b, 183a, 190, 193a, 203a, 203d; ©Táňa Hojčová: 187b; ©Milan Hutera: 93a, 93b, 93c; Imagine Development: 147b; Jelica Janotová – archív: 25c; ©Peter Jurkovič: 86, 87a, 87c, 109c, 109d, 162, 163a, 163c; ©Lenka Kadravá: 51b; Branislav Kaliský – archív: 89b; ©Ján Kekeli: 107a; Zuzana a Bjørn Kierulfovci – archív: 93d; ©Marek Kikinder: 73b; ©Rudolf Klein: 166b; Andrea Klimko – archív: 95b; ©Peter Kociha: 82, 83b, 83c, 83d; ©Adam Kováč 11; ©Matej Kováč: 70a, 70b, 95a; ©Juraj Králik: 113b; ©Tomáš Kristek: 139c; Marta Kropiláková – archív: 127d, 127e; ©Pavel Kudiváni: 36, 40, 60, 61c, 64, 65a; Martin Kusý – archív: 107b; ©Martin Kvasnica: 44, 45b, 45c, 113a;

©Langhans: 57b; Lumír Lýsek – archív: 121b, 121c; ©Tomáš Manina: 38, 39c, 89a, 135a, 135b, 135d, 178, 179a, 179b, 208a; ©Martin Mašek: 67c; ©Martin Matula: 37b; ©Pavel Meluš: 137c, 140, 141a, 161b; ©Martina Mičúchová: 28b; ©Peter Moravčík – archív: 135c; Henrieta Moravčíková – archív: 203c; ©Rajmund Müller: 58, 73a, 123c, 128b, 129a, 129c, 132b, 171a, 171c, 175b, 188, 189a, 189b, 195a; ©Rajmund Müller – archív OA HÚ SAV: 76, 77a, 77c, 117a, 122; ©Rajmund Müller – archív SNG 75c, 96, 98a, 98b, 120, 143c, 175d, 194a; Sebastian Nagy – archív: 139b; ©Boris Németh: 87b; ©Kvet Nguyen: 137b; OA HÚ SAV: 25a, 75b, 119c; Jozef Ondriaš – archív: 141b, 141c, 141d; Miroslav Pavel – archív: 131b; Jana Pohaničová – archív: 71c, 149b; ©Miro Pochyba: 21b; ©Matt Rybanský: 71b; Sadovsky & Architects: 158a, 158b, 159a, 159b, 159c, 159d; ©Patrik Safko: 18, 19a, 23c, 138, 139a, 145c, 184, 185a, 185b, 185c, 187c; ©Patrik Safko – Dano Veselský: 51c; ©Sandalo – archív Jelica Janotová: 26; ©Rudolf Sandalo: 100, 100a; SAS – archív: 171b; ©Jozef Sedlák: 66, 67a; Siebert & Talaš: 160a, 160b, 161a, 161c, 161d; ©Ján Sláma: 116a; Slovenské múzeum dizajnu: 194b; SNG – archív: 133d; ©Tomáš Stanek: 151c, 151d; STU – archív: 91c; ©Ján Studený: 173a, 173c; ©Studio Stacho: 22, 24a, 25b, 27b, 30, 32, 33a, 34, 43c, 53a, 54a, 54b, 55c, 56, 57a, 72, 73d, 75a, 80, 81a, 81b, 81c, 85a, 85b, 85d, 88, 91d, 92a, 94, 95c, 102, 103a, 103d, 104, 105a, 106, 108, 109b, 110, 111b, 111d, 118, 121d, 125a, 126, 127a, 127b, 128a, 130a, 133a, 132, 148a, 148b, 149a, 152, 153a, 153c, 155a, 165a, 165b, 166a, 167a, 169c, 170, 172, 174, 175a, 176, 181a, 185d, 186a, 186b, 191a, 191b, 196, 198, 199a, 199b, 201a, 206a, 206b, 207a, 207b, 207d, 208b, 210, 211a; ©Bohumil Šálek: 146, 147a, 147c; Soňa Ščepánová – archív: 25c, 25d, 155b; Šebo-Lichý – archív: 179c, 179d; ©Tibor Škandík: 42, 43a, 142; Štefan Šlachta – archív: 181 b; Vladimír Šlapeta – archív: 31a, 31b, 31c, 59b, 197b; Šujan-Stassel – archív: 187d, 187e; ©Dominik Šuplata 187a; ©Igor Teplan: 73c; Vitko-Kobák – archív: 199c, 199d; ©Pavol Weber: 39b; Mária a Marian Weberovci – archív: 201b; Lubomír Závodný – archív: 207c; ©ZDRONU: 41a, 61a, 65c; ZHF: 65b; Peter Žalman – Juraj Kukuľa – archív: 209b, 209c; Márius Žitňanský – archív: 211b

Ďakujeme za podporu výskumných projektov, ktorých výsledky sa v publikácii využili, agentúre VEGA (projekt 1/0063/24 Pamiatkové hodnoty architektúry druhej polovice 20. storočia: identifikácia a metódy ochrany 2024 – 2027, FAD STU a HÚ SAV) a agentúre KEGA (projekt 040STU-4/2024 Návrat k mieram. Architekti Harminc a Milučký Medzi tradíciou a modernou 2024 – 2026. FAD STU). Ďakujeme ďalej architektom a architektkám – autorom a autorkám diel, redakcii časopisu *Projekt*, fotografom a archívom za poskytnutie podkladov.

Osobitne ďakujeme za podporu Magistrátu hlavného mesta SR Bratislavy, útvaru hlavného architekta a spoločnostiam Baunit, Cresco Real Estate, ImmoCap, JTRE, Lucron Group, Miele, Penta Real Estate, Stopka a YIT Slovakia.

Moderná architektúra Bratislavy a jej architekti 1925 – 2025
© Text Matúš Dulla • Vydal: © Czech Architecture Week, Praha 2025
Prvé vydanie v slovenčine • ISBN 978-80-908986-7-7

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto publikácie sa nesmie reprodukovat ani prenášať v akejkoľvek forme alebo akýmikoľvek prostriedkami, elektronickými alebo mechanickými, vrátane fotokópií, záznamov alebo akéhokoľvek iného systému na vyhladávanie informácií bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.

CHRÁNIME MINULOSŤ, STAVIAME BUDÚCNOSŤ

KÚPALISKO ZELENÁ ŽABA

TRENČIANSKE TEPLICE
2015

IKONA FUNKCIONALIZMU

Unikát v centre Bratislavy

Exkluzívna administratívna
budova v centre Bratislavy
je jedným z našich
najinovatívnejších projektov.

UNIQ.
STAROMESTSKÁ

designed by Bogle Architects

CRESO
REAL ESTATE

www.cresco.sk

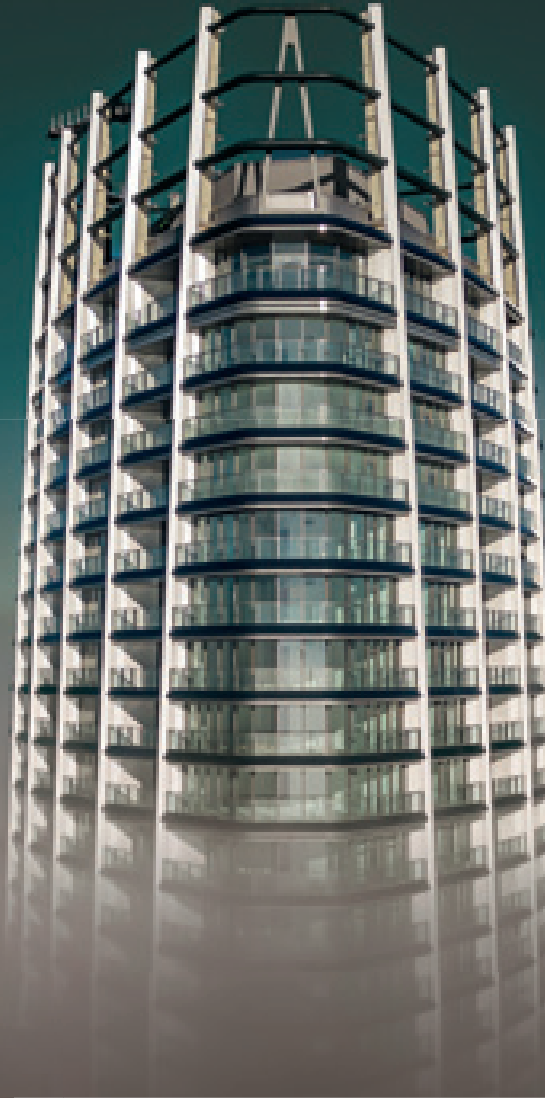

 IMMOCAP

EUROVEA TOWER
euroveacity

Názov
Eurovea Tower

Developer
JTRE

Architekt
GFI

Miele

Dizajnová novinka Pearl Beige

Kompletný rad zabudovateľných spotrebičov v perleťovom béžovom prevedení. Novinka, ktorá redefinuje farebné kombinácie spotrebičov s materiálovým prevedením a ponúka možnosť ich integrácie do nových projektov.

Láska na celý život.

Miele. Immer Besser.

www.miele.sk

Budujeme živé štvrte

Nesto, Bratislava

Arboria, Trnava

Rakyta, Bratislava

Vydrica, Bratislava

Urban Residence, Bratislava

lucron. Thinking
ahead

Povzneste váš
životný štýl.

Miele

STOPKA.

Tvoríme nové
kapitoly mesta.

PENTA
REAL ESTATE

Courage to Create

Spolu tvoríme
živé mesto